

МИТНИЙ СОЮЗ:
РИЗИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ
В БІЛОРУСІ

ТРАГЕДІЯ
МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО

Тижде́нь

у к р www.tyzhden.ua

ЛЕСЬ
ПОДЕРВ'ЯНСЬКИЙ
ПРО МІФОЛОГІЮ
СОВКА

№ 15 (180) 15-21 КВІТНЯ 2011 р.

ВРЯТУВАТИ РОСІЮ

За рахунок сусідів Кремль
намагається відтермінувати
крах імперії

The
Economist

Featuring selected content
from The Economist

ISSN 1996-1561

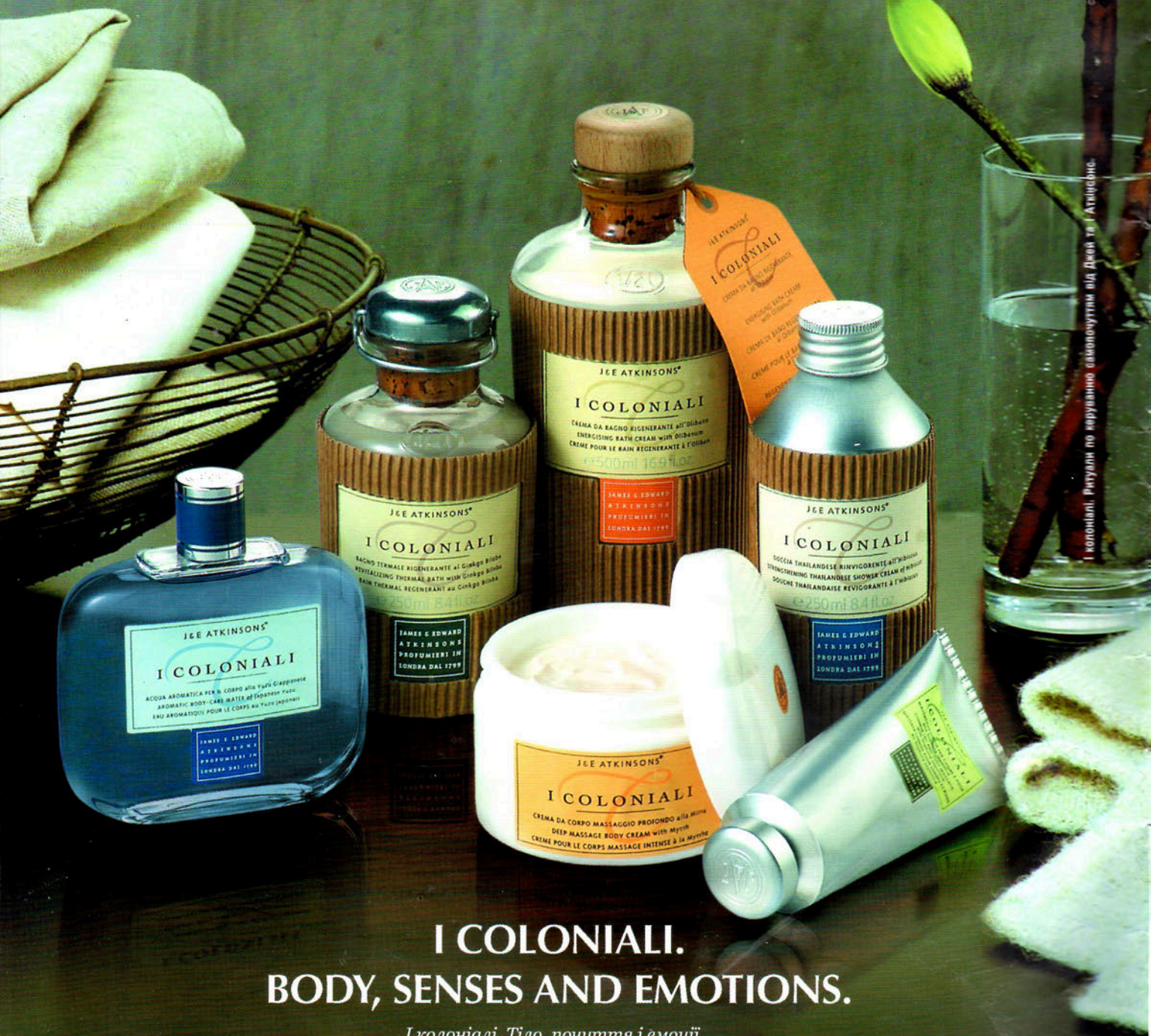

9 771996 156002

I COLONIALI

The ritual of self-being
of J & E ATKINSONS®

WWW.GRANDPARFUM.COM

I COLONIALI.
BODY, SENSES AND EMOTIONS.

I колоніалі. Тіло, почуття і емоції.

Ексклюзивно в мережі БРОКАРД

Київ: ТЦ «Арена Сіті», вул. Червоноармійська 1-3/2А, 0(44) 496-31-35; ТРЦ «Більшовик», вул. В.Гетьмана 6, 0(44) 200-15-94; ТЦ «Глобус», Майдан Незалежності, 0(44) 371-11-09; ТЦ «Материк», Дніпровська набережна 33, 0(44) 573-70-65; ТЦ «Універмаг «Україна», пр-т Перемоги 3, 0(44) 496-16-61; ТЦ «Піраміда», вул. Мішуги, 4А, 0(44) 495-70-62; ТРЦ «Дрім Таун», пр-т Оболонський 15, 0(44) 43-55-99; Одеса: ТРЦ «Рів сра», с. Фонтанка, Південна дорога, 0(48) 796-52-82; Запоріжжя: ТЦ «Україна», пр-т Леніна 147, 0(61) 701-71-57; Дніпропетровськ: ТЦ «Гранд Плаза», пр-т Карла Маркса 67А, 0(56) 371-24-46; Харків: ТРК «Караван», вул. Героїв Праці 7, 0(57) 760-17-37; Львів: пр-т Свободи 35, 0(32) 260-13-57; Чернівці: ТВК «Боянівка», вул. Хотинська 43, 0(372) 58-66-19

Фото тижня «Мир» від бацьки

4

Стежте за руками Як Ганна Герман і Ян Табачник побачили смітинку в чужому оці

8

Сир у колії Юрій Макаров про ризики стрімкого повороту в цивілізаційний тупик

10

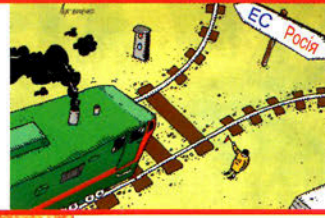

Останній шанс Росії Чому Україні важливо не дозволити втягнути себе в об'єднання під назвою «Митний союз»

12

ВПРИТУЛ

Батогом по прянику Як влада РФ намагається віднайти офіційний Київ від створення зони вільної торгівлі з ЄС

18

Із Москви до Мекки На Північному Кавказі міцніє ісламський фундаменталізм

22

Країна «Папи Колі» В'ячеслав Сівчик: «Нині Білорусь – це звичайне ханство»

26

Антикризовий прем'єр-міністр Керівник уряду Литви Андрюс Кубілюс радить українцям не загубити себе у своїх упередженнях щодо Європи

30

Сирійське доміно Куди зміщується центр подій в арабському світі

34

МИ

НАВИГАТОР

Інше селянство Про останній спалах збройної боротьби українських селян за особисті й національні права

38

Два банти Хвильового До чого призвела роздвоєність поглядів провідника «націонал-комуністів»

44

Донбас: старий Новий рік Сергій Жадан про константу настроїв промислового регіону

48

Обценні Евріпіді Як оживатиме на лаштунках міфотворчість Леся Подерв'янського

50

Гоп – і ти в Україні Тиждень потрапив на студію дубляжу й дізнався секрети озвучування анімаційних персонажів

54

Крива.ua Олександр (Фоззі) Сидоренко розмірковує, чому поменшала відвідуваність українських сайтів

58

Відгуки/анонси Вистави, фільми, експозиції, книжки, записи

60

Українсько-бразильський серіал Космодром «Алкантара» – такий екзотичний проект, що українському президентові навіть не під силу вимовити його назву

62

Тиждень

№15 (180) 15–21.04.2011
Засновник ЕСЕМ Медіа ГмБХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Головний редактор Сергій Литвиненко
Заступники головного редактора Ростислав Павленко, Наталія Петринська
Оглядачі Юрій Макаров, Дмитро Вовнянко, Андрій Дуда
Редактори Жанна Безп'ячук, Дмитро Губенко, В'ячеслав Дарпінянц, Роман Кабачій, Дмитро Крапивенко, Ігор Кручик, Андрій Лаврик

Журналісти Богдан Буткевич, Інна Загородня, Олександр Михельсон, Аліна Пастухова, Олена Чекан
Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Андрій Ермоленко
Дизайнери Ганна Ермакова, Тимодій Молодчиков
Художник Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекменюв, Валентина Бутенко
Фотограф Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовкопліс
Літературні редактори Юрій Бедрик, Лариса Мінченко, Марина Петрова
Коректори Росіна Ларіна, Ірина Павленко

Генеральний директор Микола Шейко
Фінансовий директор Андрій Решетник
Директор зі збуту Олександр Прищенко
Директор з реклами Олена Андреева
e-mail: andreeva@ut.net.ua
тел.: 067 407-10-89
Відділ промо та маркетингу Ганна Кашейда
Голова редакційної ради Роман Цуприк
Видається з 2.11.2007 р.
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Адреса для листування 03067, Київ, а/с №2
Адреса редакції та видавця 03067, Київ, Машинобудівна, 37

E-mail: office@ut.net.ua.
Тел.: (044) 351-13-00
Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК», Київ, вул. Магнітогорська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1447 від 28.07.2003 р.
№ зам. 114122
Наклад 41 500
Номер підписано до друку 13.04.2011 р.
Виходить щоп'ятниці.
Розповсюджується в роздрібній торгівлі та за передплатою.
Ціна договірна. Передплатний індекс 99319

«Мир» ВІ

Д бацьки

Аляксандр Лукашенка завжди називав власним досягненням те, що за роки незалежності «жоден білорус не загинув на чужій війні». Справді, його країна завжди трималась осторонь від усіх миротворчих операцій та військових конфліктів. Насильства вистачало всередині: зникали опозиціонери, міліція жорстоко придушувала антиурядові мітинги. Але тепер є і жертви серед політично незаангажованого населення – теракт на станції метро «Кастричніцкая» забрав життя 12 людей, 149 осіб постраждали.

Винних знайшли швидко, на другий день, і вони, як повідомив особисто сам Лукашенка, в усьому зізналися – не лише в нещодавньому теракті в підземці, а й у вибухах три-п'ятирічної давності. Натхненний оперативністю своїх «чекістів», білоруський президент пригрозив, що тепер правоохоронці розкриють тисячі злочинів. А це означає, що жертвою призначено опозицію, для якої, схоже, влада підготувала черговий етап репресій під приводом боротьби з тероризмом.

Фото: AP, REUTERS

Продовження теми –
на стор. 26

7 КВІТНЯ

Верховна Рада ухвалила антикорупційний закон.
Чиновники мають декларувати доходи найближчих родичів

8 КВІТНЯ

Негода в Україні знесструмила 162 населені пункти в 11 областях

9 КВІТНЯ

Нові сутички в Каїрі.
Одна людина загинула, 71 поранена

ПРОЛІТ ПУТІНА

Автор:
Олександр Михельсон

Уранці гроші – ввечері стільці. Письменники-сатирики, чий афоризм дуже шанувує російський прем'єр-міністр Володимир Путін, напевне переформулювали б цю свою крилату фразу, якби могли простежити за візитом того ж таки політика до Києва 12 квітня 2011 року. Прибуттю «національного лідера» РФ передувала надпотужна артпідготовка у ЗМІ. Ніхто не приховував: Путін їде до України, маючи перед собою щонайменше три мети. Мета-максимум передбачала отримання згоди на входження України до Митного союзу Росії, Білорусі й Казахстану. Мета-мінімум – відмову Києва від активних перемовин щодо вільної торгівлі з ЄС. Нарешті, побічна мета полягала в тому, щоб оновити в очах росіян імідж Путіна як «збирача земель», бо восени в РФ починається президентська виборча кампанія. Журналісти, дипломати й чиновники вже майже півтори години товклися в залі урядового пресклубу, а Путіна все не було. Не було й україн-

ського прем'єра Миколи Азарова, з котрим гість мав би публічно затвердити рішення, попередньо ухвалені двосторонньою Групою високого рівня. На той час переговори делегацій, очолюваних першим віце-прем'єром України Андрієм Клюєвим та його російським колегою Ігорем Шуваловим, безрезультатно тривали вже кілька годин. Чекаючи на Путіна й Азарова, **Тиждень** не втомлювався атакувати запитаннями уповноваженого Кабміну в зв'язках із Росією та СНД Валерія Мунтяна, який саме напередодні цього візиту дав скандальне інтерв'ю про те, що вступ до Митного союзу Україні потрібен по заріз, а от вільна торгівля з Європою нехай би почекала. «Ми можемо отримати від вступу до Митного союзу до \$5 млрд щорічно, і додаткове зростання ВВП приблизно 0,9% на рік», – запевняв чиновник. «Але в чому ж вигода Росії?» – дивувався **Тиждень**. Нарешті уповноважений здався. «Співпраця з Митним союзом вигідна нам тактично. А стратегічно вона вигідніша росіянам. Залучивши нас, вони поси-

Тиждень в історії

15 квітня 1881 року

У Петербурзі страчений **Микола Кибальчич**, терорист-народоволець українського походження, винахідник

16 квітня 1841 року

Народилася **Христіна Алчевська**, український педагог, організаторка народної освіти

17 квітня 1991 року

Верховна Рада Української РСР прийняла закон про реабілітацію жертв політичних репресій

10 КВІТНЯ

15-тисячна акція протесту в Токіо проти атомної енергетики

11 КВІТНЯ

Теракт у Мінську – 12 загиблих, 149 постраждалих

12 КВІТНЯ

Донецький «Шахтар» «вилетів» із Ліги чемпіонів

13 КВІТНЯ

Тимошенко ознайомили з третьою справою проти неї

лять свій вплив не лише на СНД, а й на ЄС, і навіть на СОТ», – визнав Мунтіян.

Проте Путін, нарешті прибувши на зустріч з Азаровим, переплунув усіх пророків у своїй вітчизні. Він налічив від \$6,5 млрд до \$9 млрд доходів, а також до 2% приросту ВВП, які Україна нібито могла б отримати від вступу в Митний союз. А ось у разі початку вільної торгівлі з ЄС, заявив російський прем'єр, РФ установить проти нас торгові бар'єри.

Хоча це була вже не перша така заява, і на Печерських пагорбах не надто й злякалися. Іще 7 квітня Віктор Янукович у своєму посланні до парламенту оголосив, що Україна готова вступати до Митного союзу лише за формулою «3+1». А 12 квітня Микола Азаров озвучив Путіну список із 14 позицій, за якими Москва здатна й повинна поступитися Києву без усляких союзів, зважаючи не тільки на попередні обіцянки, а й на вже підписані договори.

Наприклад, знизити ціну на газ до європейського рівня, добудувати Хмельницьку АЕС і «адекватно» оцінити активи Газпрому й НАК «Нафтогаз», злиттям яких марять російські газові магнати.

Путін навіть не вийшов після цієї розмови до преси. «Україна поки що не дала відповіді на пропозиції щодо Митного союзу», – офіційно заявив Азаров наступного дня.

Останнім розчаруванням 12 квітня стало для візитера... інтерв'ю президента РФ Дмитрія Медведєва китайському телебаченню. Той уперше заявив, що готовий конкурувати з Путіним на виборах глави держави, які відбудуться в травні 2012-го. «У нас дещо різні погляди на майбутнє Росії», – повідомив хоробрій президент. Цілком можливо, якби вояж Путіна до Києва увінчався успіхом, Медведєв добирав би обережніші слова. Старанно запланований український бліцкриг Путіна не те, щоб провалився остаточно: просто сторони відверто перейшли до позиційної війни. Москва, попри всі обіцянки «вранці будуть гроші!», так і не змогла висмикнути з-під Києва стратегічного стільця. Україна ж, продовжуючи переговори і з Росією, і з ЄС, демонструє палке бажання всідти одразу на двох табуретках. А це – особливо у геополітиці – вдається дуже небагатьом.

Продовження теми на стор. 10–24 та www.tyzhden.ua

Бої за київське майно

Генпрокуратура порушила кримінальну справу проти зятя Черновецького і депутата Київради Вячеслава Супрунєнка (на фото). А через кілька днів Печерський районний суд столиці дав санкцію на арешт голови фракції Блоку Черновецького в Київradі Дениса Комарницького. Обом інкримінують розбійний напад кількарічної давності. Справи проти представників найближчого оточення Черновецького було порушено невдовзі після невдалих спроб голови КМДА Олександра Попова здобути лояльність Київради. 31 березня столичні депутати залишили в кріслі її секретаря Олесь Довгого й фактично провалили запропонований КМДА проект рішення про здійснення Києвом зовнішніх запозичень на суму 2,445 млрд грн та Програму приватизації. Точніше, Програму приватизації комунального майна територіальної громади міста Києва на 2011–2012 роки було ухвалено, але з переліку об'єктів, що підлягають приватизації, вилучено дуже перспективні для бюджету пакети акцій: 25,99% комунального підприємства «Київспецтранс», 24,525% банку «Хрещатик» і 51% компанії «Метровагонсервіс». У відповідь Попов звинуватив керівництво Київради в незаконній роздачі кількох сот гектарів землі та інших активів, унаслідок чого «місто втратило 60–70 млрд грн». І зажадав його відставки та формування нової конструктивної більшості, а також пообіцяв, що винних буде притягнуто до відповідальності. При цьому Попов окремо відзначив Комарницького: «Коли я казав про можливість повернення активів, то мав на увазі насамперед вас». Реакція правоохоронців не забарилася. Після арешту «головних» у Блоку Черновецького КМДА, ймовірно, отримає лояльну до себе більшість у Київradі. Але це позбавить міськраду залишків самоконтролю (хай навіть політичне одне за одним), що цілком може призвести до подальших мільярдних втрат бюджету столиці. Просто тепер ці кошти потраплятимуть в інші кишені.

ФОТО: REUTERS, AP, ОЛЕКСАНДР ЧЕКМЕНЬОВ

18 квітня 1961 року

У Києві відбулася демонстрація вірян проти закриття Андріївської церкви

19 квітня 1941 року

Сенат США ухвалив резолюцію про підтримку ідеї єврейського державотворення в Ізраїлі

20 квітня 2000 року

У місті Бровари через влучення в житловий будинок тактичної ракети загинули чотири людини

21 квітня 1996 року

Убито першого президента Чеченської Республіки Ічкерія 52-річного Джохара Дудаєва

95% новин

на «Першому національному» присвячені висвітленню діяльності чинної влади – Інститут масової інформації

5% голосів

Такий прохідний бар'єр хочуть встановити на парламентських виборах – законопроект

2,9% ВВП

«з'їдає» українська армія. Це показник, тотожний російському. У Польщі військове навантаження на ВВП удвічі менше

5 ОБЛИЧ

ОЛЕКСАНДР ЄФРЕМОВ

«викриває»

Керівник фракції Партії регіонів звинуватив мільярдера Джорджа Сороса у фінансуванні підготовки «керованого хаосу» в Україні за сценарієм арабських революцій.

ВІКТОР ЯНУКОВИЧ

змушує до свята

Президенту не сподобалася ініціатива влади Львівщини святкувати День героїв замість Дня Перемоги. Янукович наполягає на радянському сприйнятті свята.

СЕРГІЙ ЛЬОВОЧКІН

заможніший від шефа

Очільник АП задекларував за минулий рік 147,5 млн грн. Його статки перевищують президентські в 160 разів.

БОРИС ПЕНЧУК

знову за ґратами

Автору книжки про донецьку мафію замінили виправні роботи ув'язненням. Пенчук був засуджений за надання фальшивих свідчень проти Бориса Колеснікова.

ЛОРАН ҐБАґБО

склав зброю

Колишнього президента Кот-д'Івуару затримали французькі військові й передали до рук опозиції.

МАЙЖЕ СЕРЙОЗНО

57 млн грн

підє на реставрацію Києво-Печерської лаври. Раніше ці кошти призначалися на ремонт Софії Київської та Андріївської церкви

1,1 МЛН шенгенських віз

отримали торік українці. За останні три роки кількість виданих нашим співвітчизникам шенгенів зросла в 2,5 рази

Стежте за руками

Давня соратниця президента Януковича Ганна Герман прийшла на телепередачу, яку веде колишній керівник українських фольклорних ансамблів у «російськомовних» Запоріжжі та Криму, а нині простий нардеп та акордеоніст Ян Табачник. Вочевидь, ці двоє інтелектуалів могли поговорити на чимало просунутих тем, таким чином піднявши духовність глядачів. Проте активісти Партії регіонів не шукають простих шляхів: наші герої, наприклад, примудрилися вдаритись у явно невігратну для них тему свободи слова.

«Холуї, що обслуговують своїх хазяїв! 85% журналістів у цій країні займаються цим!» – розпачливо заявив на адресу працівників українських ЗМІ ведучий-музикант. Пані Герман, прийнявши горе однопартійця близько до серця, негайно запропонувала йому рецепт порятунку: треба, щоб українські журналісти декларували свої доходи, так само як політики. «Як у Польщі», – пояснила вона.

Уже за кілька годин інші журналісти з'ясували, що такого закону в Польщі немає. А також що сама Герман не вказала у своїй нещодавно оприлюдненій декларації годинник вартістю \$58 тис., нібито подарований їй торік. Нагадаємо, антикорупційне законодавство, яке вимагало такого декларування, з подачі регіоналів скасували ще під Новий рік, а новий антикорупційний закон ухвалили вже після подання декларацій про доходи за 2010-й. **Тиждень** аплодує такій передбачливості однопартійців Табачника та Герман, але все ж залишає за собою право поцікавитися, хто й за що робить такі дорогі подарунки довіреним особам самого Януковича? Адже 99,9% «холуїв»-журналістів – і ми це стверджуємо з не меншим авторитетом, ніж Ян Табачник, – чомусь таки не носять на руці вартість непоганої столичної квартири.

З цієї нагоди **Тиждень** може лише побажати колегам (усе-таки колишня журналістка і нинішній телеведучий!) «декларувати» хоча б їхні знання з арифметики. А суворого чоловіка Табачника таки просимо провести новий підрахунок відсотка «холуїв» в українських ЗМІ. Раптом він забув зарахувати до своїх 85% ведучого однієї з авторських програм телеканалу «КРТ»?

КОРОТКО

Китайський «комплімент»

Українську боротьбу з корупцією високо оцінила Міжнародна асоціація антикорупційних органів (МАО) – маловідома досі структура зі штаб-квартирою в Пекіні. Звіт МАО розповсюдили прес-служби органів влади. Утім, як вдалося з'ясувати **Тижню**, до цієї організації не входять розвинуті держави, а в Україні її представляє Олександр Шинальський, колишній заступник генпрокурора, який пішов у відставку... після корупційного скандалу.

Догана від Штатів

Держдеп США у своїй щорічній доповіді засвідчив, що ситуація з дотримання прав людини в Україні погіршується і наближається до російської. Депутати від ПР сприйняли зауваження США юридичною критикою про «накурених американців». МЗС скромно погодилося з необхідністю реформувати правоохоронну систему.

Слава окупантам?

Одеса, що готується зустріти 9 Травня червоними прапорами, виявила несподіваний патріотизм у День визволення міста від нацистських загарбників: на замовлених тамтешньою владою святкових плакатах розміщено фото румунських військ в Одесі, які окупували місто 1941 року.

Зайві локатори

Державне космічне агентство України ініціює демонтаж станцій попередження про ракетний напад, які розташовані в Севастополі та Мукачевому. Раніше їх експлуатувала Росія, Київ також пропонував їх в оренду НАТО. Експерти вважають ці станції застарілими і непотрібними Україні.

Фукусіма = ЧАЕС

Японське агентство з атомної та промислової безпеки підвищило рівень небезпеки аварії на АЕС Фукусіма-1 з п'ятого до сьомого (як і аварія на ЧАЕС) за міжнародною шкалою оцінки ядерних подій. Підставою для такого рішення став аналіз замірів радіації. Аварійну електростанцію можуть вивести з експлуатації через 10 років.

Дем'янюка виправдають

ФБР США вважає, що посвідчення охоронця концтабору Івана Дем'янюка (звинувачують у злочинах проти людства. – **Ред.**) є фальшивим. На думку американських експертів, документ могли підірвати радянські спецслужби.

Робіни Гуди в законі

Економісти 53 держав звернулися до урядів країн G8 із проханням запровадити так званий податок Робіна Гуда (0,05% прибутку) на допомогу бідним країнам.

Сир у колії

Автор:
**Юрій
Макаров,**
Тиждень

Не хочу вправлятися стосовно безкоштовного сиру: гадаю, не забракне інших охочих використати цю алегорію. Я не знаю, наскільки вигідний чи невигідний Україні вступ до Митного союзу, бодай у тактичному плані. Справді, мені це не відомо. У стратегічному – більш-менш зрозуміло: досить почитати московські спеціалізовані видання, які жваво описують, м'яко кажучи, «непрозорі» схеми російського експортно-імпортного повсякдення, щоби зрозуміти: будувати свою економіку в таких сірих тонах – це прикріпати її на домінування тих самих засад, які може собі дозволити тільки дуже сильна влада з дуже пасивним населенням і дуже стабільною газовою рентою.

У тактичному – нібито російський колега Миколи Азарова під час візиту до Києва обіцяв як бонус за приєднання 6,5–9 млрд прибутку річних плюс газові знижки. Так само варто було б розглянути детальніше, хто конкретно буде бенефіціаром цих прибутків. Коли кажуть про національну економіку, зазвичай мають на думці, що вигоду від неї опосередковано отримує нація загалом через зайнятість і податки. Коли ж той чи той власник тримає своїх працівників у чорному тілі, платити фіскальні збори забуває, але пам'ятає, що слід прикупити собі нове шале в Альпах, це спонукає

трохи менше дбати про його зиск. Те саме з енергетичною безпекою країни. Як відомо, потреби в газі для комунального господарства вона забезпечує за рахунок власного видобутку, теплові станції працюють переважно на мазуті, тож про яку саме безпеку йдеться: держави Україна чи ВАТ «Рівнеазот»?

Ні, це я вже захопився, адже справді не здатен компетентно оцінити в усіх деталях економічний бік пропозиції, з якою пан Путін приїхав до Києва. Але мене вразила його аргументація напередодні візиту, зокрема вимога визначитися, по який бік кордону Україна хоче бути – в «модернізованій сім'ї братніх слов'янських народів» чи з Європою, що «деградує»? Цю лапідарну формулу національного лідера російська преса чомусь проігнорувала (як, до речі, практично знехтувала й поточним висвітленням київських переговорів). Ну якщо вже питання стоїть руба, не варто від нього ховатися.

Не вперше за останні 20 років і, вочевидь, не востаннє Україні доводиться робити цивілізаційний

вибір між Європою (до якої, власне, теж сила-силенна окремих питань) та «Руським міром». Із Росією в нас справді спільне коріння, так само як, скажімо, з Польщею, Литвою та деякими іншими сусідами, й чималий шматок спільної історії. Та чи означає це, що ми маємо покійно й слухняно рухатися однією дорогою вслід за «старшим братом»? І як, за яким критерієм тут визначати старшинство?

Так, російська цивілізація вклала чимало досягнень у скарбничку людства – насамперед це здобутки літератури, мистецтва та науки. Але коли йдеться про загальніші й водночас прагматичніші питання організації життя на певних засадах, є в цій програмі один якийсь небезпечний алгоритм, який збиває всіх, хто її виконує, у виїжджену колію феодальних відносин із супутнім нехтуванням прав особистості, шаленою неефективністю, астрономічними жертвами, тотальною недовірою й гальмуванням справжнього, а не фіктивного гуманітарного прогресу. У запропонованих термінах це саме так і називається: «цивілізаційний тупик». Це закляття вже не перше століття непокоїть кращих представників передусім російської громадської думки, і переконливої відповіді, наскільки мені відомо, вони наразі не знайшли.

Ризиковані вправи на цю тему мають іще один пункт, який чомусь замовчують, а саме: чимало росіян (аж ніяк не більшість, але й не купка приречених маргіналів) дивилися й дивляться на Україну з певною надією чи

**МИ НЕ ДАЛЕКІ ВІД ТОГО,
ЩОБ ОСТАТОЧНО ПРИЙНЯТИ
ХИБНУ МОДЕЛЬ СУСПІЛЬСТВА
БЕЗ СУСПІЛЬСТВА, ДЕРЖАВИ
БЕЗ ГРОМАДЯН, КРАЇНИ
БЕЗ РОЗВИТКУ**

принаймні цікавістю: може, цим «хохлам» на решті вдасться вирулити з клятої колії на зручніший і більш передбачуваний шлях? А раптом у них вийде? Адже вони майже такі самі, як ми?

Особливо ці сподівання пожвавилися після 2004-го, хоча й ненадовго. Вони майже згасли після 2009-го, але не померли остаточно. Ми не далекі від того, щоби звести наших сусідів у їхній надії й самим остаточно прийняти хибну модель суспільства без суспільства, держави без громадян, країни без розвитку, але з численними протиріччями, що періодично вибухають катаклізмами. Але якось досі вдавалося балансувати. Тобто якби запитали мене, я радше утримався б від усього, що пхає мою країну в стару колію. Та хто ж мене питає? ■

Оновлений *Accord* Щойно з автошоу в Женеві

HONDA
The Power of Dreams

Придивіться! На блискучій поверхні ще можна побачити спалахи фотокамер, а у просторому салоні почути захоплені відгуки. Так швидко цей автомобіль було доставлено з міжнародного автошоу! Знайомтесь – Honda Accord щойно з автошоу в Женеві:

- оновлений зовнішній вигляд;
- поліпшена аеродинаміка кузова;
- покращена шумоізоляція;
- ще більш економічний двигун;
- кращі налаштування підвіски;
- автоматичний контроль дальнього світла;
- біксеноніві фари з активною системою освітлення поворотів;
- нові матеріали салону.

Ці та інші удосконалення оновленого Honda Accord уже чекають на Вас.

Офіційний дистриб'ютор «ТОВ Хонда Україна».

Продаж продукції Honda здійснюється через мережу уповноважених дилерів:

Київ, ПрАТ «ДНІПРО МОТОР ІНВЕСТ»
вул. Якутська, 14, тел.: (044) 205-59-66
Київ, ТОВ ВК ФК Компанія «ЛЕВ»
вул. Скляренка, 13, тел.: (044) 207-37-07
Київ, ТОВ «ПРАЙД-АВТО ЦЕНТР»
вул. Кіровоградська, 6-8, тел.: (044) 590-58-58
Вінниця, ТОВ «АВТОЦЕНТР ПОДІЛЛЯ»
Хмельницьке шосе, 145, тел.: (0432) 55-20-94
Дніпропетровськ, ТОВ «ДНІПРОМОТОР»
вул. Космічна, 6, тел.: (056) 726-67-00
Дніпропетровськ, ТОВ «САТЕЛІТ МОТОРС»
вул. Малиновського, 126, тел.: (056) 376-10-00
Донецьк, ТОВ «ДОНБАС-МОТОР»
просп. Ленінський, 55г, тел.: (062) 210-02-00
Донецьк, ТОВ «ЮЗ МОТОРС»
вул. Челюскінців, 275, тел.: (062) 381-80-25
Запоріжжя, ТОВ «МАКФОРТ»
вул. Леонова, 12, тел.: (061) 289-13-07
Івано-Франківськ, ТОВ «КАРПАТИ МОТОР»
вул. Ребета, 4в, тел.: (0342) 50-78-71

Кіровоград, ТОВ «ОМЕГА-ТЕХНО»
просп. Винниченка, 2, тел.: (0522) 32-00-12
Луганськ, ТОВ «МАКСІ МОТОРС»
вул. Линова, 1126, тел.: (0642) 93-55-60
Луцьк, ТОВ «ЛУЦЬК-ЕКСПО»
вул. Дубнівська, 12, тел.: (0332) 28-44-40
Львів, ТОВ «АРІЯ МОТОРС»
вул. Героїв УПА, 80, тел.: (032) 245-25-45
Миколаїв, ТОВ «АВТОДОМ-НИКОЛАЄВ»
вул. Космонавтів, 81/1, тел.: (0512) 58-14-92
Мукачеве, ТОВ «АВТО АКОРД»
вул. Автомобілістів, 3, тел.: (03131) 380-70
Одеса, ТОВ «СПЕЦАВТОТЕХНІКА ЦЕНТР»
пл. Катерининська, 5, тел.: (048) 738-54-54
Одеса, ТОВ «ВіДі Дрім Моторз»
вул. Радісна, 2/4а, тел.: (048) 734-52-52
Полтава, ТОВ «АЙКОН-АВТО»
Київське шосе, 31а, тел.: (0532) 68-46-46
Рівне, МПП «Вік-Експо»
вул. Пухова, 85, тел.: (0362) 46-06-06

Деталі на сайті www.honda.ua

Севастополь, ТОВ «ДУЕТ-1»
вул. Генерала Хрустальова, 84, тел.: (0692) 94-47-00
Сімферополь, ПП «АВТОЦЕНТР-М»
вул. Київська, 187, тел.: (0652) 70-77-77
Тернопіль, ТОВ «ТЕРКО АВТО МОТОРС»
вул. Об'їзна, 23а, тел.: (0352) 47-70-01
Харків, ТОВ «АКТИВ-ТРАНС ХАРКІВ»
вул. Залютинська, 4, тел.: (057) 37-22-999
Харків, ТОВ «АЛЬФА МОТОРЗ»
вул. Шевченка, 67, тел.: (057) 704-10-22
Херсон, ТОВ «АВТОДОМ-ХЕРСОН»
вул. Нафтовиків, 15, тел.: (0552) 23-02-01
Хмельницький, ТОВ «ФОРСАЖ АВТО»
Львівське шосе, 38, тел.: (0382) 72-68-00
Черкаси, ТОВ «АВТОГОР»
вул. 30-річчя Перемоги, 7/2, тел.: (0472) 65-72-52
Чернівці, ТОВ «АВТОПЛАЗА»
вул. Хотинська, 33а, тел.: (0372) 55-66-99

Останній шанс Росії

Українській владі важливо не дозволити втягнути себе в об'єднання, покликані відтермінувати кризу в Росії за рахунок її сусідів

Автор:
Ростислав
Павленко

Теракт у мінському метро – хоч би хто насправді стояв за цією трагедією – подає дуже серйозний сигнал. Він знаменує кризу того світоустрою, який намагається встановити нинішнє кремлівське керівництво на території Росії та держав, які погодилися йти в її фарватері.

ПРИНАДИ «РУССКОГО МИРА»

Цей світоустрій передбачає кілька стандартних установок. По-перше, політична і економічна влада зосереджується в руках керівництва Росії. По-друге, усі ресурси – видобувні, економічні, людські – мають використовуватися для досягнення цілей, які ставить перед собою Кремль. Міжнародні договори мають спрямовувати на це ресурси інших країн. По-третє, суспільство не бере участі в управлінні державою. Платою за

МИТНИЙ СОЮЗ ПЕРЕКРИВАЄ УЧАСНИКАМ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

це є певні соціальні гарантії, підтримувані державою за рахунок експорту енергоносіїв, і, найголовніше, стабільність та почуття гордості за належність до «осібної» спільноти.

Власне стабільність – це одна з приманок, за допомогою яких російську модель намагаються експортувати. Стабільністю спокуюються диктатори штибу Лукашенки, яким гарантують перебування при владі незалежно від ставлення громадян. Нею ж принадають суспільство – мовляв, без демократичного «безладу», під наглядом збудованої за російським зразком правоохоронної

системи, в союзі з братнім російським народом буде подолано всі внутрішні і зовнішні небезпеки. Життя буде спокійним і передбачуваним. І Мінськ тут здавався просто взірцем. Донедавна.

Такою саме непевною є й інша приманка Кремля для сусідів – добробут. Практично всі інтеграційні проекти Росії подаються їхнім потенційним учасникам кризь призму економічних інтересів, насамперед пільг у цінах на енергоносії. Такі організації, як Митний союз, нібито і створюють саме з метою оптимі-

зації економічних зв'язків задля обоюдної вигоди. Але реальність жорсткіша: насправді від цих об'єднань вииграє лише Росія та її керівництво.

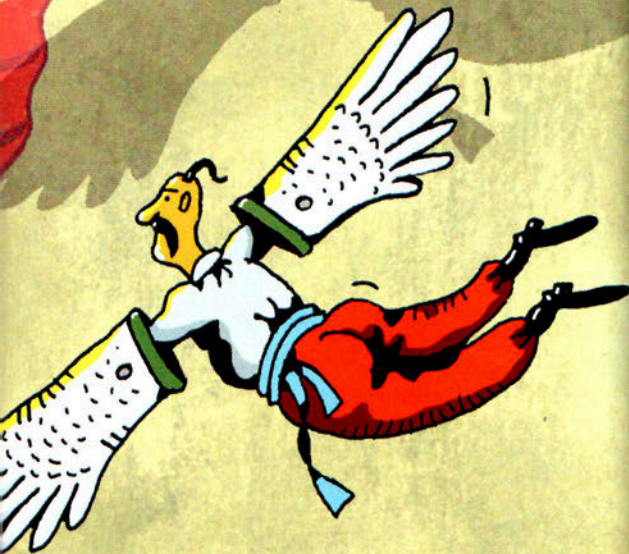
Зауважимо, що 57% голосів у Митному союзі має Росія, а Казахстан та Білорусь – по 21,5%. При цьому 87,97% усіх митних зборів надходить до російського бюджету, Казахстан отримує 7,33%, Білорусь – 4,7%. Зрештою, досвід участі Білорусі в Митному союзі свідчить, що Кремль ніколи не поступається своїми економічними інтересами. Кра-

їни протягом останніх років вели перманентні тарифні війни, які зрештою закінчилися повною капітуляцією Білорусі. Водночас Кремль зазвичай не виконує щедрих економічних обіцянок. Показово, що саме зараз, коли Росія намагається переконати Україну у взаємовигідній економічній співпраці, Газпром вкотре піднімає для Білорусі ціну на блакитне паливо – до \$244 за тис. м³.

До 2015 року Газпром планує зрівняти внутрішні ціни на газ із зовнішніми – дотувати різницю він уже не спроможний. Росії не вистачає коштів для інвестицій у розбудову нових родовищ, фінансові показники Газпрому аж ніяк не найкращі (наприкінці 2010-го борг Газпрому сягав приблизно \$35 млрд).

ДИТЯЩЕ ПУТІНА

Митний союз – основа для нової інтеграції країн колишнього СРСР, оскільки перекриває учас-

никам можливості для провадження самостійної зовнішньоекономічної політики, зовнішньополітичного маневру і робить подальші інтеграційні кроки у бік РФ питанням часу.

Росія активно пропонувала Україні вступити до Митного союзу ще за часів Кучми. Проект спустили на гальмах. Але навесні 2010-го, після зміни влади в Україні, Владімір Путін під час зустрічі з Миколою Азаровим знову дав зрозуміти: якщо Україна хоче нижчі ціни на газ, вона має приєднатися до МС.

КРИЗИ РОСІЙСЬКОЇ МОДЕЛІ

Держава, ядром якої було Московське князівство, прирощувала території і керувала ними у жорсткий і деспотичний спосіб. Придушувалось інакомислення, політична влада й економічні статки потрапляли до рук вузького кола осіб, постійно відбувався пошук зовнішніх та внутрішніх ворогів для підтримки популярності серед народу. Однак раз по раз ця система зазнавала краху з утратою територій, воєнними конфліктами чи поразками, зубожінням людей, економічним і культурним занепадом.

Смутні часи в Російській державі: 1598–1613 роки

Стихійні лиха, економічний занепад і розбрат в еліті після смерті нащадків Івана Грозного призвели до глибокої кризи, що відкрила шлях іноземному вторгненню й призвела фактично до громадянської війни і втрати територій.

Епоха палацових переворотів після смерті Петра I: 1725–1741 роки

Пётр I встановив, що російські самодержці мають самі визначати своїх наступників, але не встиг цього зробити. Відтак правителі змінювалися на троні кожні кілька років за підтримки фаворитів, придворних угруповань чи гвардійців, які потім отримували «подяку» від властителів, визискуючи країну.

Поразка у Кримській війні: 1853–1856 роки

Бажаючи натиснути на Османську імперію, Росія направила війська до Молдавії та Валахії, які до того були під її «протекторатом». Відмова їх вивести стала приводом для війни з Османською імперією, а також Французькою імперією, Великою Британією і Сардинським королівством. Через технологічне відставання російської армії і нерішучість командування союзники завдали Росії низку поразок у Криму і захопили частину Севастополя. За умовами Паризького миру 1856 року вона втратила Південну Бессарабію, гирло Дунаю і мусила демілітаризувати Чорне море. Лише поразка підштовхнула її керівництво до внутрішніх реформ, зокрема розкряпачення селян 1861 року.

Лютнева революція і Жовтневий переворот: 1917 рік

Ослаблення Російської імперії у Першій світовій війні, економічна криза і відсутність легальних механізмів зняття соціального та політичного напруження привели до повалення царату. Нездатність Тимчасового уряду опанувати ситуацією дала змогу партії більшовиків встановити свою диктатуру. У ході громадянської війни їм вдалося підкорити більшість території колишньої імперії, за винятком країн, де еліта і суспільство змогли об'єднатися для обстоювання незалежності.

Воєнні поразки сталінського СРСР: 1941 рік

Радянський Союз зазнав нападу з боку нацистської Німеччини неочікувано для його керівництва (держави були формальними союзниками, незадовго до того розподілили Східну Європу). Розташування радянських військ і колосальні втрати на початку війни дають підстави припускати, що Гітлер завдав «превентивного удару», запобігши реалізації можливих планів Сталіна щодо захоплення Європи. У перші місяці чимало мешканців СРСР вбачали в німцях визволителів від радянського поневолення. Однак безглузда теорія «расової вищості» нацистів не дала змоги реалізуватися цим сподіванням.

Розпад СРСР: 1991 рік

Унаслідок економічного колапсу і банкрутства комуністичної ідеології, а також бажання народів та еліт союзних республік здобути самостійність Радянський Союз припинив існування, залишивши по собі 15 незалежних держав. Владімір Путін назвав розпад СРСР геополітичною катастрофою і трагедією.

Однак тоді українська влада вирішила віддати за знижку для своїх підприємств не свободу економічної політики, а дещо, цінності чого не усвідомлювала, – продовження права РФ на базу в Севастополі. З Харківських угод, які закріпили цей обмін, скористався інший кремлівський політик – Дмитрій Медведєв.

Українцям же розповіли, що і ціни на газ для населення не зростатимуть, і проблеми бюджету та НАК «Нафтогаз України» будуть вирішені. Дійсність виявилася іншою: ціни на газ для внутрішніх споживачів зросли майже вдвічі, а Нафтогаз купує блакитне паливо за вартістю, не нижчою від середньоевропейської.

І от питання «ціни на газ» заходилися вирішувати знову. При цьому апеляції української влади до «невігідної угоди 2009-го» Москвою просто не беруться до уваги. Натомість пропонується піти на повноцінний вступ до МС, а там якось воно

яскраву обгортку, щоби перевірити якість товару.

ЧОМУ ПОСПІШАЄ РОСІЯ

Час справді важливий для Росії. Постійне зростання ціни на нафту і газ не лише наповнює бюджет експортерів цих ресурсів, і зокрема РФ. Це також підштовхує інші держави шукати альтернативні джерела енергії або нові способи видобування традиційних. І що більше зростає ціна нафти і газу, то вигіднішими стають ці варіанти. Протягом найближчих п'яти – семи років вірогідним є початок промислового видобутку сланцевого, шахтного та інших видів газу, який раніше був надто дорогим порівняно з російським. Активно досліджуватимуться і почнуть розроблятися поклади на шельфі.

Застосування альтернативних видів палива, поширення гібридних і електромобілів може знизити попит на нафту. Все це дуже звужує горизонт ухвалення рішень для Росії, у якій економіка і соціальна стабільність тримаються на нафті й газі. Якщо до міжнаціональних, релігійних та інших проблем, які час від часу вибухають насиллям у російському суспільстві, додадуться ще соціальні – режим може не встояти. А як свідчить історія провалів російської моделі, наслідком цього є багаторічна «смура».

Україна, чії ресурси незрівнянно більші, ніж ті, які Росія може отримати від нинішніх васалів, є ключем до відтермінування кризи. Однак шанси приєднати Україну швидко зменшуються.

По-перше, процес приєднання України до зони вільної торгівлі з ЄС повільно, але просувається. Так, 16-й раунд переговорів завершився досягненням домовленості про лібералізацію торгівлі 20% сільськогосподарської продукції. Як стверджують в українському МЗС, перемовини про ЗВТ із ЄС мають закінчитися до кінця 2011 року.

Зрештою, в цих переговорах потрібна не швидкість, а якість.

Прихильники МС з Росією закидають те, що європейці хочуть нав'язати свої умови і відкрити наші ринки, захистивши свої, а

запровадження європейських стандартів може збільшити вартість української продукції тощо.

Однак усі ці аргументи ми вже чули, коли Україна вступала до СОТ. Виявилося, що переваги від розширення торгівлі перевищують можливі негативні наслідки. Понад те, такі переговори – це завжди складна справа, від результатів якої залежить, наскільки сприятливими будуть умови. Це торг, і тут треба обстоювати свої інтереси, домовлятися про відтермінування певних невігідних нині правил тощо. Знову-таки, в контексті СОТ здобуто чимало досвіду успішного проведення таких перемовин.

По-друге, починає діяти Брюссельська декларація від березня 2009 року щодо модернізації української ГТС спільно з Україною і ЄС, за підтримки європейських банків. Наприкінці лютого розпочав роботу проект технічної допомоги «Допоміжні дослідження модернізації газотранспортної системи та сховищ» в рамках цієї ж декларації. Вже у червні цього року розпочнеться власне реконструкція ГТС – з ділянки трубопроводу Уренгой – Помари – Ужгород.

Тому саме під час чергового раунду консультацій Україна – ЄС щодо ЗВТ росіяни провели низку інформаційних спеоперацій – від задіявання «дружніх» українських чиновників для проросійських заяв (наприклад, Валерій Мунтян (див. стор. 6) раніше уже відзначався виступами на кшталт того, що час «відійти від англосаксонської моделі» і будувати євразійську спільність на основі російських енергоносіїв) до «витоків» у російських ЗМІ, з передруком в українських, інформації про нібито зрив переговорів з ЄС.

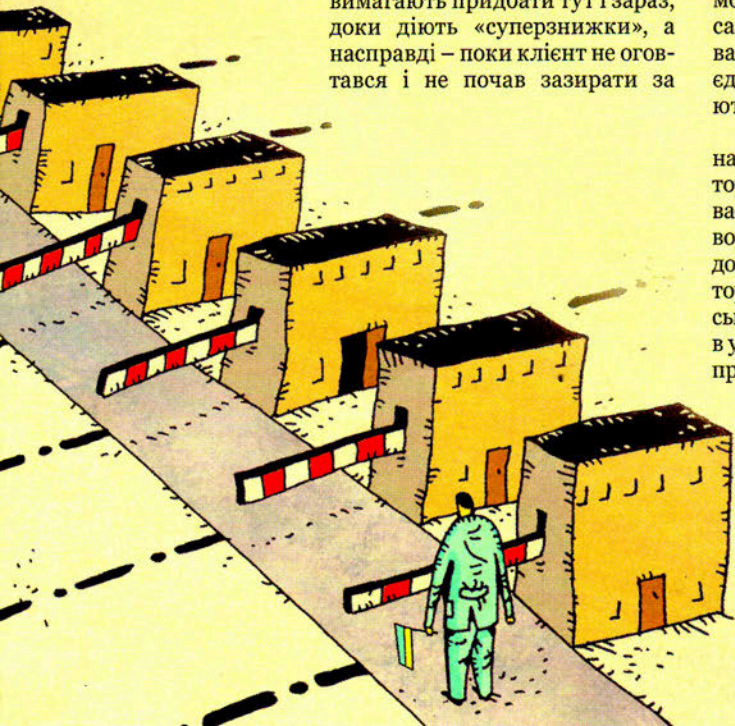
Найімовірніше, розчарування від київської зустрічі 12 квітня, яка звершилася фактично нічим, російську сторону не зупинить. Шукатимуть нові підходи до переконання української влади у принадах путінського проекту. Проте для останньої тут виникає інша мотивація. Це той випадок, коли її нинішні дії в інтересах країни. А отже, влада має шанс на повернення довіри суспільства, який не варто марнувати. ■

ПЕРЕВАГИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄС ПЕРЕВИЩУЮТЬ МОЖЛИВІ ВТРАТИ

буде, і скільки мільярдів України перепаде. Мабуть, так само як Білорусі.

Російська сторона діє з наполегливістю продавців із мережевого маркетингу: нахваляють свій товар, всіляко ганьблять конкурентів, а головне – вимагають придбати тут і зараз, доки діють «суперзнижки», а насправді – поки клієнт не оговтався і не почав зазирати за

Депозитний вклад "Великдень"

Строк вкладу - 3 місяці

Залучення коштів на вклад з 01.04.2011 по 30.04.2011

13,5%

річних у гривні

7,5%

річних у дол.США та євро

Для постійних вкладників **+0,5%** до основної ставки за депозитним вкладом "Великдень".

Необхідне, але недостатнє

Розуміння власного інтересу дає змогу українському істеблїшменту опиратися повному підкоренню ззовні. Однак його часто бракує для протистояння тискові, що ґрунтується на корупційних схемах

Автор:
Аліна Пастухова

Візит до України Владіміра Путіна деякі оглядачі називають поразкою російського прем'єра і в його політиці «збирання земель», і в пікіруванні з Дмитрієм Медведевим у контексті підготовки до президентських виборів (див. стор. 20). Досить імовірно, що її причиною стало нерозуміння не лише Путіним, а й усією тамтешньою верхівкою процесів, які впливають на формування істеблїшменту в Україні. Чи то імперська зверхність, чи небажання визнати за українцями право на особність, а відтак відмінність від росіян раз по раз перешкоджають доведенню до завершення російських «бліцкриґів» щодо інтеграції України.

Виникає вже навіть певна схема. Росіянам вдається домогтися чималих поступок – йдеться чи про вигідний контракт, чи про схему постачання газу, чи про доступ до пакетів стратегічних підприємств – і отримати зиск (див. стор. 18). Утім, як тільки мова заходить про незворотні кроки, які перекривають для України можливості інтеграції в Європу чи якимось інакше обмежать маневр, такі ініціативи відкидаються або спускаються на гальмах.

Україна уникає розчинення в «Русском міре», однак ані не спромоглася на власну творчу, «наступальну» роль у регіоні, ані не здатна опиратися заздальгідь невідгідним країні схемам та угодам, які гарантують короткотерміновий зиск для конкрет-

них політиків і чиновників. Ситуація навколо втягування України в Митний союз, що формується Росією, є промовистим прикладом.

І ВАШИМ, І НАШИМ

Ставлення угруповань в українській владі до запропонованих російською стороною умов залежить від їх оцінок реалістичності та тривалості. Дешевший газ потрібен усім ґрупам для зменшення вартості виробництва. Адже конкуренція на ринках металу дедалі заплікша, і будь-яка внутрішня перевага може означати спроможність зайняти (або не втратити) певну нішу. Тому обіцянки Росії про дешевий газ в обмін на входження до Митного союзу мали б впасти на сприятливий ґрунт.

Однак усі розуміють, поперше, тимчасовість будь-яких послаблень (приклад Білорусі під боком), а по-друге, відсутність будь-яких гарантій (легкість, із якою росіяни дають обіцянки й «розкидаються мільярдами»), не може не насторожувати досвідчених у таких питаннях українських бізнес-політиків.

У вітчизняному істеблїшменті склався своєрідний консенсус: довести до логічного завершення переговори про створення зони вільної торгівлі з ЄС, але при цьому не лише не посваритися з Росією, а й за можливості домогтися зниження ціни на газ. Якщо для цього потрібне виконання певних ритуалів чи створення непрозорих схем, на нього готові піти.

За свідченням джерел у коридорах влади, найменш схвально

ЕФЕКТ ПОЛІТИЧНИЙ

Вплив створення Митного союзу на економіку країн-учасниць*

*Сценарій повного союзу (включно з гармонізацією політики в енергетичному секторі)

Попередні оцінки Світового Банку (сень 2011 року)

поставилася до участі України в Митному союзі група... Дмитра Фірташа – Юрія Бойка, яка традиційно є проросійською. З одного боку, Фірташ перебирає під контроль хімічну галузь, але можливі втрати на експорті в разі запровадження санкцій з боку СОГ перевищують будь-які вигоди від МС. З іншого – група поклала око на видобуток вітчизняного газу, розуміючи, що російське паливо лише дорожчатиме, а переваги матиме той, хто володітиме українськими джерелами включно зі сланцевими та шельфовими.

Інші ж групи впливу від позиції росіян теж не в захваті. У короткостроковій перспективі Ахметов і Ключев могли б виграти від зниження ціни на газ, однак вони розуміють і далекосяжні наслідки. Тому зайняли вичікувальну позицію: не заперечуючи проти якихось домовленостей із РФ, наслідком яких буде дешевший газ, проте й не маючи наміру активно їх просувати.

У кулуарах навіть обговорювали версію «шлюбу без оформлення стосунків»: погодження з Москвою квот і тарифів в обмін на дешевший газ без формального вступу України до Митного союзу.

ДИЛЕМИ ПРАВИТЕЛІВ

Уряд на чолі з Азаровим опинився під подвійним тиском. З одного боку, звички, попередній досвід, аргументи російської сторони штовхають в обійми Євразії. Зрештою, з 2003 року саме Микола Янович є найбільшим прибічником МС, ЄЕП та інших неблагозвучних аббревіатур російського авторства. З іншого – здоровий глузд і викладки економічного аналізу однозначно застерігають проти цього. Такий внутрішній конфлікт на тлі поновлення чуток про можливу відставку Азарова пояснює особливу похмурість прем'єра останнім часом. Він мусить знайти формулу «і вашим, і нашим». Якщо вона провалиться, Миколу Яновича оголосять винним і відставка стане доконаним фактом. Якщо ж буде успішною, у перемоги з'являться інші батьки.

Подейкують, що глава Адміністрації президента Сергій Львович отримав карт-бланш на упослідження внутрішніх опонентів, зокрема й під «вирі-

шення питання» з росіянами. Під час березневого візиту в Україну першого заступника голови уряду РФ Ігоря Шувалова саме з Львовичем обговорювалися теми «економічної співпраці України і Росії у двосторонньому форматі, а також» на багатосторонньому рівні». Джерела перекладають цю фразу з дипломатичної мови просто: найбільш наближений до нашого президента особі було виставлено пакет російських пропозицій щодо МС і певні енергетичні схеми як компенсацію втрат.

Однак крім пропозицій Кремля керівництво України бачить й інші факти. Так, Світовий банк ще в січні цього року підготував «Попередню оцінку впливу створення МС ЄврАзЕС на його членів». Висновок неутішний: «Аналіз різних сценаріїв неодмінно доводить, що МС ЄврАзЕС створить умови для зниження ВВП (країн-членів) унаслідок обмеження торгівлі зі світом, які перекриють будь-які позитивні впливи від розширення торгівлі між учасниками союзу». Він загалом збігається з позицією українських експертів,

57%
голосів
у Митному союзі
належать Росії

СВІТОВИЙ БАНК: МИТНИЙ СОЮЗ СТОРИТЬ УМОВИ ДЛЯ ЗНИЖЕННЯ ВВП (КРАЇН-ЧЛЕНІВ) УНАСЛІДОК ОБМЕЖЕННЯ ТОРГІВЛІ ЗІ СВІТОМ

які готували відповідні документи для оцінки можливих наслідків запровадження МС. Економічний аналіз свідчить явно не на користь союзу, і цю позицію доведено до керівництва АП та уряду.

ПОШУК ВИХОДУ В ТУМАНІ

Здавалося б, на цьому можна ставити крапку: заздалегідь невигідний союз не має розглядатися як можливий варіант. Однак українські можновладці продовжують пошук різних «формул». Зокрема, Віктор Янукович озвучив формулу «3+1». Джерела в АП стверджують, що йдеться про співпрацю між окремо Україною й окремо МС. Прем'єр Азаров наголошує, що при цьому не можна втратити напрацьовані з країнами двосторонні угоди, бо домовленості з Митним союзом у цілому можуть скасувати деякі

вистрадані компроміси між кожним його учасником і Києвом для критичних галузей українського експорту: металу, хімії чи агропродукції. Представники Євросоюзу, зокрема посол Німеччини в Україні Ганс-Юрген Гаймзет, уже заявили, що такий підхід ЄС влаштує: у Союзі вважають неприйнятним лише безпосередній вступ України до МС.

Але Росія не погоджується на щось менше, ніж повноцінне приєднання нашої країни до Митного союзу. І всі обіцянки з цінами на газ пов'язують саме з цим.

Перебування між двома категоричними позиціями і необхідність обирати – некомфортне становище для української влади. Їй ближчі маневри в тумані й непрозорі схеми. Арсенал прийомів, звичний у внутрішньому використанні, навіть намагаються застосувати на зовнішній арені. Інсайдери вважають натяки на можливість інтеграції в МС тиском на Європейський Союз у контексті переговорів про ЗВТ і лібералізацію вівозового режиму. Натомість нещодавнє порушення справи проти Юлії Тимошенко «за фактом перевищення влади та службових повноважень при укладанні газових контрактів із Росією в 2009 році» називають спробою тиску на Путіна: мовляв, невигідна нам угода взагалі нелегітимна. Утім, ефективність такого тиску сумнівна: ЄС чітко заявив, що в разі вступу до МС Київ може забути про євроінтеграцію; РФ дала зрозуміти, що не бачить зв'язку зі справою Тимошенко і вважає угоду чинною, а ресурсів довести протилежне українська влада не має.

У Києві, як сказав перший віце-прем'єр РФ Шувалов на прес-конференції з українським колегою Ключевим, «не з усіх питань знайдені взаємоприйнятні рішення чи навіть підходи». Безпосередню спробу РФ затягти Україну в невигідний для неї союз відбито. Однак Путін не залишить київський холодний душ без відповіді. У 2003 році реакцією Москви на відмову Києва від нав'язуваного нею ЄЕП стала провокація росіян навколо Тузли. Тепер Янукович і К° намагаються встояти у маневровій війні з Росією, яка не забариться. ■

87,97%
усіх митних зборів
у МС надходять
до російського
бюджету

Батогом по прянику

Російська влада вдалася до економічного пресингу, щоб відвадити офіційний Київ від створення зони вільної торгівлі з ЄС

Автор:
Олександр Крамар

Тема відносин із Росією була однією з ключових під час останньої передвиборчої кампанії. Колишній кандидат у президенти Віктор Янукович та інші спікери-регіонали називали конфронтацію з опонентами із «братньою» державою основною причиною високої ціни на газ, втрати північних ринків вітчизняними виробниками, а відтак низького рівня життя багатьох громадян. Перший рік каденції Віктора Федорівича продемонстрував наївність сподівань на те, що російське керівництво рахуватиметься з офіційним Києвом. Поточні економічні тенденції радше свідчать про «гру в одні ворота».

Так, 31 січня російський уряд ухвалив рішення про продовження до січня 2016 року дії фактично заборонних мит на імпорту металевих труб з України поза квотами. Причому на деякі категорії мито ще й підвищили: на обсадні труби – з 11,4% до 18,9%, нафтопровідні – з 8,9% до 19,4% (для холдингу «Інтерпайп» Віктора Пінчука) та до 37,8% (для

інших виробників). До речі, хоч як це парадоксально, наприкінці грудня 2010-го квоти на постачання труб до РФ у 2011-му, виділені «дружньому» режиму Віктора Януковича, становили 300 тис. т, тоді як за часів «конфронтації» в 2009-му цей показник був на рівні 428 тис. т, а в 2007–2008-му – 411–419 тис. т.

Нещодавно міністр аграрної політики і продовольства Микола Присяжнюк розчаровано заявив, що не може збагнути причин, чому не вдається порозумітися з РФ у питанні постачання українського цукру. «Російська Федерація імпортує понад 1 млн т цукру з тростини. Ви знаєте, що сьогодні його світова ціна набагато вища, ніж нашого. Але поки що у нас немає порозуміння в питанні дозволу на безмитне ввезення 100 тис. т».

Дотепер залишається вибірковим санкціонування Кремлем постачання в РФ продукції українських підприємств харчової промисловості, насамперед молочників та кондитерів. Унаслідок тривалої «молочної війни» Москви проти наших товаровиробників, що розпочалася ще 2006-го з цілковитої заборони

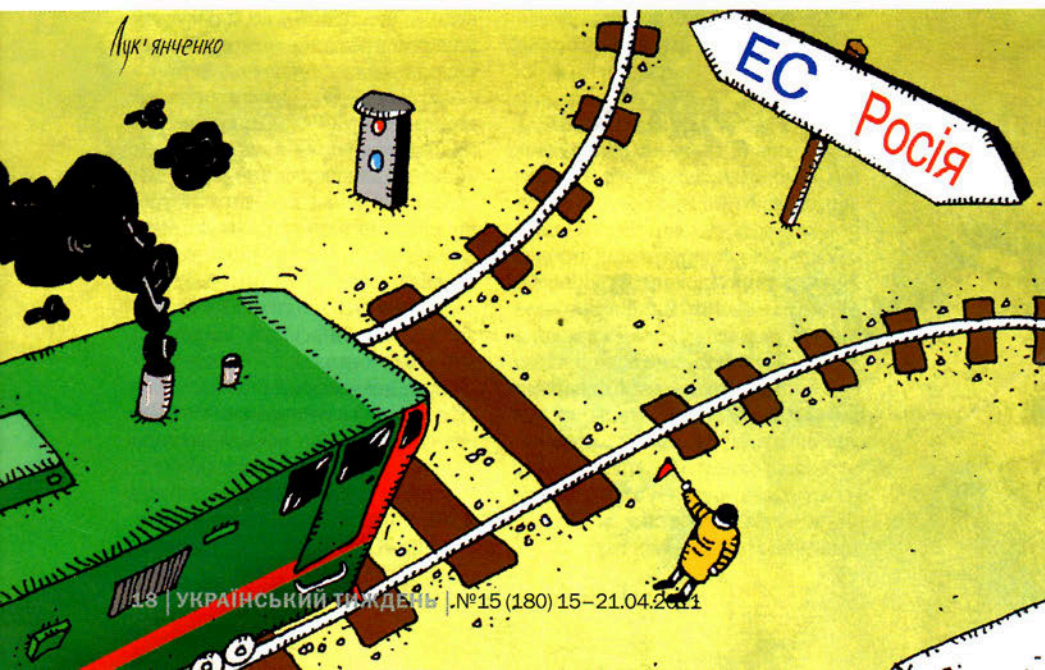
імпорту молока та м'яса з України, їхні позиції на ринку «стратегічного партнера» послабилися настільки, наскільки посилюються виробники з Білорусі, Польщі, Німеччини та інших країн.

У той час як українські компанії втрачали російський ринок збуту, темпи економічної експансії РФ в Україні зростали. Плани північного сусіда були окреслені відразу після формування уряду Азарова. «Росія претендує на право власності майже за 300 об'єктами соціальної сфери і промисловості, що містяться в Україні. Цілковито урегульовані відносини лише за 12 з них. Сподіваюся, зараз (після зміни влади в Україні. – Ред.) процес... вийде на новий рівень», – заявив у березні минулого року заступник голови «Росимущества» Юрій Медведев. І почалося...

23 квітня 2010-го було підписано угоду між російським ВАТ «Объединенная авиастроительная корпорация» (ОАК) та українським ДАК «Антонов» щодо створення СП, яке в Москві розглядають як проміжну ланку на шляху до цілковитого «злиття», а фактично поглинання нашого авіапрому. Уже за тиждень голова ОАК Алексей Фьодоров повідомив, що російська сторона отримала від українських партнерів згоду на те, що основне складання Ан-148 відбуватиметься в РФ. Влітку «Антонов» на догоду Кремлю спровокував справжній скандал, коли стало відомо про намір відмовитися від кооперації із запорізькою «Мотор-Січчю» – не просто «вітчизняним виробником», а підприємством депутата з владної партії В'ячеслава Богуслаєва. ОАК тоді висунула «Антонову» вимогу: запорізькі авіаційні двигуни Д-436-148 замінити на SaM146 спільного виробництва російського «Сатурну» і французької Snecma. У листопаді чотиримісячний конфлікт частково залагодили:

15,2%

українців вважають вплив свого уряду на ситуацію в країні меншим, ніж російського

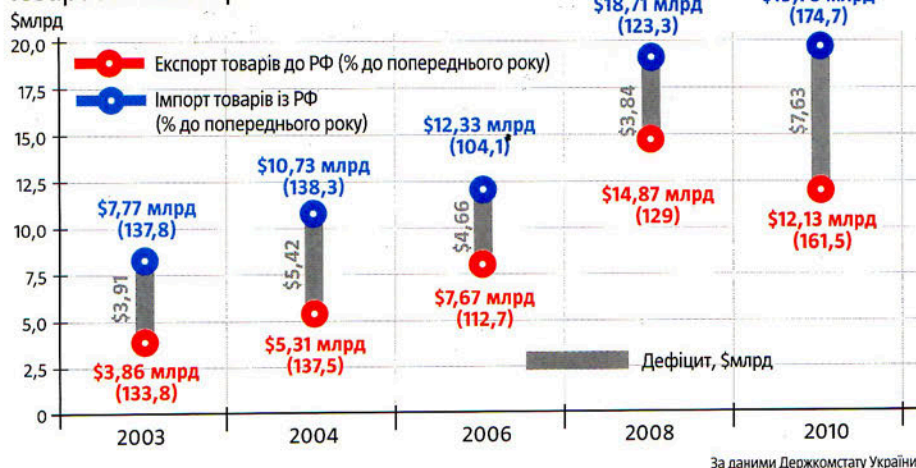

«Мотор-Січ» відкликала позов в обмін на підтвердження антонівцями своїх зобов'язань укомплектувати перші 50 літаків Ан-148 запорізькими двигунами.

Російська сторона протягом року надшвидкими темпами просувалася до поставленої Путіним мети: поглинання української атомної енергетики (створити потужний холдинг, який охоплював би об'єднану генерацію, машинобудування та паливний цикл). 1 червня НАЕК «Енергоатом» та компанія «ТВЭЛ» (РФ) домовилися про постачання російських паливних збірок на українські АЕС з 2011 року. Москві вкрай важливо прив'язати наші атомні електростанції (15 енергоблоків потужністю 13,8 ГВт) до сировини корпорації «Росатом», юридично закріпивши за нею найбільший і стабільний зовнішній ринок збуту. Саме цим була, вочевидь, зумовлена й готовність росіян кредитувати добудову третього та четвертого енергоблоків Хмельницької АЕС. 9 червня 2010-го уряди України та Росії підписали відповідну угоду про співпрацю (12 січня Верховна Рада її ратифікувала). Їх спорудження російським коштом, за російськими технологіями, з використанням російського обладнання, зусиллями російських фахівців виключає можливість закупівлі, наприклад, альтернативного американського палива для АЕС – американської Westinghouse.

Російський «Внешкономбанк», головою спостережної ради якого є Володимир Путін, залучений до схеми монополізації українського зернового експорту псевдодержавною компанією «Хліб Інвестбуд» (див. **Тижень, № 9/2011**). Не виключено, що саме в такий спосіб відбувається раніше пропонована Москвою інтеграція зернового сегмента економіки двох держав. На початку лютого деякі ЗМІ припускали, що Дмитро Фірташ продасть свої хімічні активи (значно поповнені за останній рік) структурам, афільованим із Газпромом. Якщо така оборудка стане реальністю, російський бізнес монополізує наш ринок мінеральних добрив, а відтак легко буде опанувати й український АПК за рахунок диктату ціни на добрива для вітчизняних аграріїв.

БАЛАНСУВАННЯ Товарообіг між Україною та Росією

На
120-130
ТИС. Т
знизилися квоти
на експорт українських
труб до РФ
за два роки

300
промислових та
інфраструктурних
об'єктів в Україні
цікавлять «Росиму-
щество»

За цими окремими випадками чітко простежується і глобальніша тенденція. Якщо за часів «помаранчевої конфронтації» торговельний дефіцит із РФ неухильно зменшувався завдяки випереджальним темпам нарощування Україною свого експорту, то за «прагматичних відносин» спостерігається протилежна тенденція (див. «Балансування»).

По суті, наша держава перетворюється на джерело валютних надходжень до економіки свого «стратегічного партнера», за рахунок якої він встановлює контроль над вітчизняними підприємствами. Наприклад, обсяг прямих інвестицій із РФ в Україну на початок жовтня 2010-го становив \$2,96 млрд і за рік зріс на \$0,9 млрд – це менш ніж 1/8 відпливу валюти з нашої країни до Росії за цей період. Фактично матеріальні блага в Україні купують за гроші наших співвітчизників.

Відмова від жорсткого обстоювання національних інтересів під лозунгами торговельно-економічної співпраці поєднується з фактичною згодою із російським баченням розподілу спадщини СРСР, передусім радянської власності за кордоном та спірних, економічно цікавих прикордонних територій. На початку лютого посол України в РФ Володимир Єльченко заявив, що оскільки Росія відмовилася йти назустріч нашій країні в питанні розподілу власності колишнього СРСР за кордоном, то їх було вирішено... припинити.

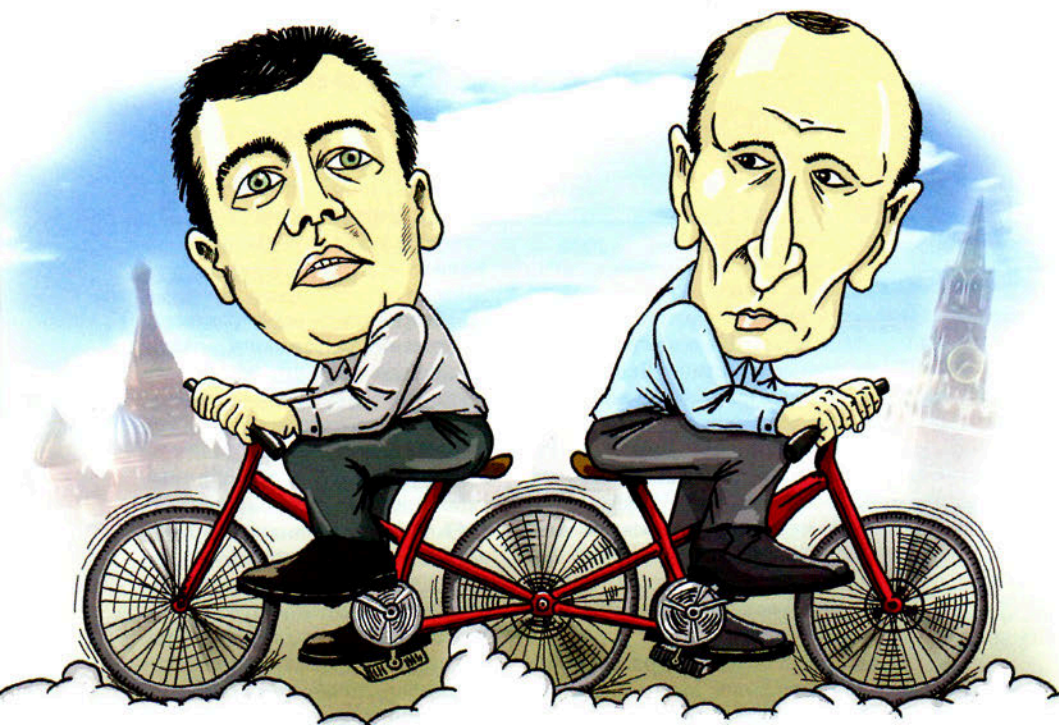
«Останнім часом ці переговори призупинилися: сторони дійшли до крайніх позицій, не порозумівшись», – повідомив дипломат. Якщо ж урахувати, що в результаті ця власність залишилася російській стороні, яка може нею не лише користуватися, а й безперешкодно продавати, то стає очевидним, хто вииграє від такої «невизначеності».

Усе це свідчить про неспроможність нинішньої влади відстояти перед «стратегічним партнером» економічні інтереси України. Вітчизняні експерти дедалі частіше звертають увагу на те, що ситуація в українсько-російських відносинах досить чітко вписується в модель, яку свого часу сформулювали імперські теоретики на кшталт Александра Дугіна та деякі російські олігархи, зокрема Олег Деріпаска, котрі наполягали, що вкрай важливо, аби економіку сусідніх країн України цілковито контролювали російські ТНК. Це давало би змогу ставити при владі потрібних людей, які орієнтуватимуться у своїй політиці на Росію.

Не випадково результати соціологічного дослідження, проведеного в жовтні 2010-го Центром Разумкова, засвідчили, що більшість українців вважають вплив на вироблення державної політики в Україні власних громадян та підприємців набагато меншим, аніж сусідньої РФ. 30,3% респондентів вважають його однаковим, а 15,2% узагалі переконані, що уряд північно-східного сусіда впливає на державну політику в Україні більше, аніж вітчизняний. ■

Путін проти Медведєва

Росія на порозі президентських виборів 2012 року: у верхніх ешелонах влади з'являються нові ознаки напруження

Ще рік тому все здавалося максимально зрозумілим. Поки президент Росії Дмитрій Медведєв розпивався у Twitter та блогах про модернізацію, прем'єр Владімір Путін, який є другою половиною тандему, смикав усі можливі струни, керував усім, що рухалось, і позував на камери, готуючись повернутися до Кремля 2012 року – цього разу на два шестирічні терміни.

Однак за кілька останніх тижнів ситуація заплуталася ще більше. Перспектива повернення Путіна до Кремля бачиться не такою певною, а політична система Росії ще менш стабільною. Розбіжності між лідерами здебільшого стилістичні, але ознаки політичної боротьби реальні. Путін намагається тримати карти цілком закритими від чужого ока, але Медведєв виявляє бажання залишитися президен-

том. Останні кілька тижнів він з'являється на людях у водолазці кольору хакі й куртці «пілоті», прикрашеній словами «Верховний Головнокомандувач Збройних сил РФ», – мабуть, щоб нагадати про свій статус.

У цьому вбранні він був і 21 березня, коли говорив про Лівію. Менш ніж за добу після того, як Путін поділився «особистою» думкою, що інтервенція ООН (якої Росія не ветувала в Раді Безпеки) «неповноцінна та ущербна» й нагадує йому (як і полковнику Муаммарові Каддафі) «середньовічні хрестові походи», Медведєв дорікнув йому. Не варто, заявив президент, «тріпати зараз крилами» і «в жодному разі не можна допускати висловлювань... на кшталт «хрестових походів».

Що важливіше, команді Медведєва вдалося цілком змінити тональність висвітлення

подій у Лівії на «Першому каналі» – головному телеканалі Росії, який контролюють друзі Путіна. Вочевидь, вистачило єдиного дзвінка із Кремля, щоб тон перетворився з шалено антизахідного на переважно нейтральний.

І то був тільки початок. 30 березня Медведєв наказав міністрам звільнитися з посад членів правління державних компаній. Дав їм час до жовтня і навіть назвав тих, хто мав виконати розпорядження, поіменно. Серед обраних опинився Ігорь Сечін, голова державної компанії «Роснефть» і відповідальний за енергетичні питання віце-прем'єр, один із тих, кому Путін довіряє найбільше.

Саме Сечіна вважають головною рушійною силою, яка стояла за кампанією проти «Юкосу» та Міхаїла Ходорковського. Передання юкосівських активів завершилося його призначенням на посаду голови ради директорів «Роснефти» 2004 року. Однак залишається незрозумілим, чи розпорядження Медведєва означає наступ на путінську систему державного капіталізму, чи просто є косметичним прийомом, що має надати їй більш цивілізованого вигляду. Багато залежатиме від того, як тепер Кремль керуватиме держпідприємствами і хто замінить Сечіна та інших міністрів на посадах у державних компаніях.

Остання, хоч і не така явна ознака політичного близького бою – перерозподіл деяких активів (дороги, телебачення, енергетика) на користь путінських друзів та знайомих. Вибраний для такої політичної та економічної діяльності момент напевне пов'язаний із рішенням про те, хто правитиме після президентських виборів 2012 року.

День голосування мало вплине на вибір наступного лідера Росії – все, як завжди,

відбудеться за зачиненими дверима впродовж кількох місяців. Якщо Медведєв хоче залишитися, то має два варіанти. Перший і, поза сумнівом, прийнятніший – переконати Путіна, що всьому кланові буде тільки краще, якщо Медведєву дозволять відбути ще один термін. Серед його конкурентних переваг – підтримка переважної частини російської бізнес-еліти й добрі відносини із Заходом, які гарантують безпеку та законність більшості підприємств.

Другий варіант дій – переконати Путіна піти у відставку або звільнити його. Це дорівнюватиме палацовому перевороту. Поки що поведінка Медведєва аж ніяк не свідчить про те, що він здатен на такий крок. Та виключати можливості все ж не слід: Росія вмє дивувати. Деякі представники владної еліти наголошують, що, хоч Медведєву й бракує особистої політичної опори, в його руках зосереджені найважливіші ресурси: печатка й підпис президента. Інші настроєні скептичніше. Москвою

навіть ходить політичний анекдот: «Кремль ділиться на табори Путіна й Медведєва. Єдине питання, до якого з них пристане Медведєв».

Оскільки Кремль здебільшого винищив соціально-політичний дискурс, тільки одиниці знають, що насправді коїться у владі. Але скидається

ПЕРІОД ПОЛІТИЧНОЇ «СТАБІЛЬНОСТІ» В РОСІЇ, ХАРАКТЕРНИЙ ДЛЯ РОКІВ ПРАВЛІННЯ ПУТІНА, ЗАКІНЧИВСЯ

на те, що період політичної «стабільності» в Росії, характерний для років правління Путіна, закінчився. Тепер вона ввійшла в період турбулентності. Хоч би яким було суперництво між Путіним та Медведєвим – реальним чи уявним, – воно почало відображатись у дедалі серйозніших змінах суспільних настроїв.

Складається враження, що й еліті, й дедалі помітніший

кількості звичайних росіян починають набридати Путін та його кумівський капіталізм. Його трюки вже не розважають публіку. Опитування свідчать про падіння рейтингів і Путіна, й Медведєва. Дедалі більше росіян стверджують, що їхня країна рухається в неправильному напрямку. Зірки, митці та журналісти, які лише кілька років тому з презирством дивилися на опозицію як на «невдах», сьогодні критично сприймають прем'єр-міністра. «Любити Путіна вже не модно», – заявляє одна із зірок.

Деякі експерти починають бити на сполох. За даними звіту Центру стратегічних розробок – аналітичного центру, наближеного до уряду, – недовіра людей до системи загалом зростає; Кремль утрачає легітимність, а в Росії розвивається політична криза. Авторам звіту ситуація нагадує кінець 1980-х, коли падіння законності державної влади стало одним із чинників, що посприяли розвалові Радянського Союзу. ■

© 2011
The Economist
Newspaper
Limited.
All rights
reserved

КАН
КАН

**КОМФОРТ
ТАУН**

**РОЗПОЧНИ
ЄВРОПЕЙСЬКЕ ЖИТТЯ!**

www.ComfortTown.com.ua

(044) 364-64-64
КИЇВ, ВУЛ. РЕГЕНЕРАТОРНА, 4

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НЕЗАЛЕЖНОГО КОНКУРСУ «ЖИТЛО-2010»
ДОЗВІЛ НА ВИКОНАННЯ БУДІВЕЛЬНИХ РОБІТ №1818-ДН/С ВІД 29.12.09 ВИДАНІЙ
УПРАВЛІННЯМ ДЕРЖАВНОГО АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОГО КОНТРОЛЮ У М. КИЄВІ

ВІД **8.600** ГРН.
М²

**КРАЩИЙ ПРОЕКТ
ЖИТЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УКРАЇНІ***

Із Москви до Мекки

Північний Кавказ: у цій проблемній частині Російської імперії міцніє ісламський фундаменталізм

Вранішню тишу в невеличкому дагестанському селі Новосасітлі порушує лише заклик до молитви. Собаки тут не гавкають. Усіх «нечистих» тварин знищено. Спокійний триб тутешнього життя хіба що коли-не-коли збурюють антитерористичні рейди. Місцеві домівки не замикають – крадіжок не було вже багато років. Кілька тижнів тому вбито двох жінок, але то були ворожки, чи, за словами місцевих чоловіків, відьми.

Більшість представниць слабкої статі носять хіджаби. Алкоголь під заборону, полігамія поширена. Чинovníки заїжджають рідко, але в цьому селі більший порядок, ніж у решті Дагестану. Жителі зробили прибудову до школи, бо дітей дедалі більше. Частина коштів отримали у формі «закату» – обов'язкового добровільного внеску багатших на користь бідних, згідно з Кораном. Суперечки вирішують імами.

Новосасітлі – рідне село Абдурахіма Магомедова, харизматичного духовного проводиря ісламських фундаменталістів і першого перекладача священної книги місцевою мовою. «15 років тому лише половина жителів Новосасітлі хотіла жити за законами шариату. Сьогодні бажає кожен», – каже він і додає: «Щоб досягнути цього, Дагестан має бути вільний».

Минулого літа, після того як із села викрали кількох молодих жінок, громада встановила пропускний пункт і організувала нічну сторожу. Однак минулого місяця прибула військова вантажівка з десятком озброєних бійців, які розтрощили пункт. Якщо це була спроба втягнути Новосасітлі в російську орбіту, досягли цілком протилежного ефекту:

ще більше посилює напруження, яке роздирає не лише Дагестан, а й увесь Північний Кавказ, а з ним і Росію.

Російська влада тут завжди була непевною. Територію, яка простягається від Чорного моря до Каспію, імперія колонізувала пізно, та й не інтегрувала цілком. Місцеві мусульманські народи мали значну релігійну й культурну автономію, аж поки біля керма опинилися більшовики, після чого Кавказ модернізували й совєтизували так, що, коли розвалився Радянський Союз, незалежність проголосила тільки Чечня.

Тепер, після двох воєн, вона є відносно стабільним регіоном, де заправляє президент Рамзан Кадиров, колишній повстанець, а нині протеже російського прем'єра Владіміра Путіна. Чеченська столиця ще недавно лежала в руїнах, а сьогодні Грозний – сюрреалістичне місто з кількома смарочосами, найбільшою в Європі мечеттю, вулицями, що освітлені вичурними ліхтарями, та проспектом Путіна. У республіці панує щось на кшталт культу президента: його ініціали вміщено на офіційних автомобільних номерних знаках, а на шкільних подвір'ях транспаранти висловлюють йому подяку за «турботу про наше майбутнє». Однак Чечня – мало не окрема держава, де жінки повинні носити хустки на людях, а продаж алкоголю заборонено.

Насильство перекинулося з Чечні на інші північнокавказькі республіки й пішло далі. В деяких частинах Північного Кавказу тліє громадянська війна. Статистика ненадійна, але, за оцінкою правозахисної організації «Меморіал», торік щонайменше 289 росій-

Кожна з республік має власний політичний устрій і нещасна по-своєму, та корінь проблеми, за словами експертів, у них спільний: делегітимізація і розвал Російської держави та її неспроможність установити верховенство права

ських солдатів і поліцейських було вбито, а 551 поранено. Приблизно стільки ж загинуло 2009-го – більше, ніж Велика Британія втратила в Афганістані за останнє десятиліття.

Формально п'ятірка переважно мусульманських республік (Дагестан, Чечня, Інгушетія, Кабардино-Балкарія і Карачаєво-Черкесія) належить до одного адміністративного округу. Однак на місцевості їх розділяють кордони та пропускні пункти, укріплені мішками з піском і оснащені кулеметами. Переїжджаючи з однієї республіки до іншої, почувашся так, ніби перетинаєш держкордон. Дагестанські таксисти воліють не з'являтися на території Чечні.

Кожна з республік має власний політичний устрій і нещасна по-своєму, та корінь проблеми, за словами експертів, у них спільний: делегітимізація і розвал Російської держави та її неспроможність установити верховенство права. У значній частині Кавказу корупція підірвала сам фундамент держави: вона не виконує майже жодних із властивих їй функцій і постає джерелом безладу та насилля, а не безпеки.

Те саме стосується й решти РФ, однак Північний Кавказ має

PHOTO: REUTERS

потужну альтернативу її політичній системі – іслам, який тепер об'єднує всі мусульманські республіки. Якщо 1994 року Першу чеченську війну підігрівали націоналізм та сепаратизм, Друга війна, яка відлунує й досі, мала виразний релігійний вимір. Проводир ісламських повстанців Доку Умаров проголосив себе еміром Північного Кавказу.

СУФІЇ ТА САЛАФІТИ

Невдачі російської держави та компенсаційна роль ісламу особливо впадають в око в Дагестані – найбільш побожній, багатолюдній і непростій із кавказьких республік. Дагестан удвічі більший за Чечню й складається з кількох десятків етнічних груп, більшість із яких мають окремі мови.

Проте конфлікт у Дагестані точиться не між етнічними групами, а між суфізмом, специфічною формою ісламу, яка включає місцеві звичаї і визнає державу, та салафізмом – течією, прихильники якої відкидають світський уряд і вимагають, щоб релігія керувала всіма сферами життя. За словами Алексея Малашенка, експерта з ісламу Московського центру Карнегі, «мета побудови

ЗАГРОЗА СТАБІЛЬНОСТІ.

На думку салафітів, саме російські силовики чинять терор на Північному Кавказі, а повстанці у відповідь вдаються до контртероризму

суто мусульманської держави, можливо, утопічна, але боротьба за неї може тривати вічно».

Салафізм став поширюватися в Дагестані лише після колапсу СРСР і почасти як реакція на м'яку, офіційно визнану місцеву версію ісламу (підняти чарку торілки за Аллаха було звичною річчю на Кавказі, каже Малашенко). Напруження посилювалося наприкінці 1990-х, коли ісламістські радикали взяли під контроль два села в Дагестані, оголосивши в них верховенство законів шариату й вигнавши місцеву владу та міліцію.

Суфійські провідники, які фактично мали монополію право керувати релігійним життям у Дагестані й офіційну підтримку наприкінці існування радянського режиму, вбачали загрозу в поширенні салафізму. Місцеві чиновники, нерідко самі послідовники суфізму, почали тиснути на салафітів і змусили їхнього духовного наставника залишити територію Дагестану. В серпні та вересні 1999 року ватажок чеченських бойовиків Шаміль Басаєв та уродженець Саудівської Аравії Амір Хаттаб ввели до Дагестану дві армії, поклавши таким чином початок другій чеченській війні.

«Я казав Басаєву, що Дагестан не готовий до джихаду, але він мене не послухав», – каже Магомедов. І справді, більшість дагестанців були обурені діями непроханих гостей і поставилися до російської армії як до визвольної сили, посилаючи до неї місцевих добровольців. Радикалів вигнали із шариатських сіл, а дагестанський парламент ухвалив закон, яким заборонив екстремізм та ваххабізм.

Суфійські наставники скористалися вторгненням Басаєва, щоб остаточно розправитись із салафітами. Держава, по суті, підтримала одну зі сторін у релігійній війні. Ваххабізм став синонімом тероризму. Будь-кого, хто практикував салафізм, влада оголосила поза законом. Каткування, зникнення й убивства стали звичною річчю. Федеральні війська вивозили бородачих чоловіків із таких сіл, як Новосасітлі, до Чечні, де через кілька днів їх знаходили мертвими. У Новосасітлі солдати прилюдно розривали примірки Корану.

«Терор чинила держава, й у відповідь (повстанці) вдалися до контртероризму», – каже Магомедов, який сам пережив кілька арештів та катування. Його погляди видаються поміркованими на тлі переконань радикальних салафітів, які підривають крамниці, де продають алкоголь, і закладають вибухівку на пляжах. Він не схвалює вибуху в московському аеропорту, бо це ніяк не сприяє поширенню ісламу. Але Магомедов не має нічого проти нападів на армію чи служби безпеки, якщо ті беруть участь у війні проти ісламських фундаменталістів.

Хоча салафізм узяли собі за ідеологію повстанці, не всі вони належать до салафітів. Кількість повстанців коливається, на думку експертів, близько позначки 500 осіб плюс 600–800 неоптійних членів на всьому Північному Кавказі. Сил їм додає не число й навіть не ідеологія, а невдачі російської держави та її несправедливість. Торік нападів на поліціантів та військових у Дагестані побільшало вдвічі. Реакція народу – байдужість, якщо не схвалення.

Салафіти взяли на озброєння правозахисну риторичку й наростили потенціал до політичного протесту, а суфії запламували себе зв'язком із жорстокою, корумпованою державою, так пояснює Надіра Ісаєва, 32-річна редакторка-салафітка незалежної газети «Черновик». «Суфійські наставники не мають активної громадянської позиції, – каже вона. – Але вони контролюють величезні фінансові ресурси, зокрема туристичні компанії, які продають тури на хадж до Мекки».

Унаслідок усього цього салафізм поширюється. Десятиліття тому лише 10% жителів Новосасітлі були його прибічниками, а сьогодні таких уже не менше половини, причому цю течію прийняла майже вся молодь. Багато хто з неї навчався в Єгипті та Сирії і володіє арабською мовою.

КРАЇНА АВТОРИТАРНИХ КНЯЗЬКІВ

Нова місцева влада, призначена Кремлем торік, спробувала зменшити тиск на фундаменталістів, дозволивши їм сповідувати салафізм без покарання у формі арештів. Різван Курбанов, віце-прем'єр-міністр із питань безпеки, ■

каже, що першим його кроком стали відвідання салафійської мечеті та розмова з її духовними лідерами, зокрема Магомедовим. Однак уряд не хоче надавати салафітам рівного доступу до державних послуг і політичного представництва, почасти через побоювання негативної зворотної реакції з боку імамів, які представляють основну масу мусульман.

Намагаючись повернути хоч якусь довіру до себе, влада пішла в наступ на казино (вони працювали відкрито, попри раніше ухвалену заборону) й заснувала комісію, яка має допомогти колишнім повстанцям адаптуватися до мирного життя. Були навіть розмови про амністію тим, хто добровільно складе зброю. Однак Магомедов переконує, що її потребують ті, кого звинувачують в екстремізмі просто за їхню віру, а не за дії.

Прикладів задосить: торік група молодих бороданів-салафітів поїхала в гори на пікнік, а дорогою зупинилася в містечку, де на них напали місцеві суфії. До сутички долучилася поліція (більшість поліціантів – суфії) і побилла нападників так жорстоко, що один із них помер. «Поки влада намагається заохотити колишніх повстанців до нормального життя, її ж таки підлеглі штовхають ще одну сотню в обійми повстанців», – каже Ісаєва.

Насильство поліції не обмежується боротьбою з ісламістами. Поліціанти катували й покалічили 14-річного хлопчика, якого було неправдиво звинувачено в крадіжці свердла. Юристка Сапіят Магомедова, тендітна жінка, дістала струс мозку, коли її викинули з поліцейського відділку. Її звинуватили в нападі на чотирьох огрядних правоохоронців. У жодному з цих випадків поліцейських чинів не покарано. Дагестанський уряд заледве контролює 20-тисячну поліцію.

Курбанов каже, що не здатен звільнити поліцейських високопосадовців, бо силою структури підзвітні Москві. Але це не єдина причина: на відміну від Чечні, Дагестан складається з напівавтономних районів, що їх контролюють місцеві авторитарні князьки за підтримки місцевого начальника поліції, а також нерідко імама. Прикутого до інвалідного візка мера Махачкалі Саїда Амірова, який пережив щонайменше 15 замахів на життя, вважають не

менш впливовим, ніж президента республіки. Спробу останнього чи його команди очистити певний відділ поліції розцінюють як оголошення війни владному васалові.

Рівновага між регіонами й кланами хитка. Сайгідпаша Умаханов, мер міста Хасавюрта, що неподалік чеченського кордону, – харизматичний авторитарний лідер, який очолив місцевий рух збройного опору Басаєву 1999 року. «В республіці немає нікого, хто міг би вигнати мене, – хвалиться він. – Лише президент Росії». Додає: якби йому довелося загинути, «принаймні загинув би як справжній чоловік, а не як якийсь виродок зі схиленою головою». Імовірність убивства доволі висока: вели-

них губернаторів. Але саме цього боїться Кремль, бо це означає втратити гарантовану політичну підтримку з боку маріонеткових місцевих правителів.

Москва неспроможна запропонувати об'єднаним ідею чи встановити верховенство закону й компенсує ці прогалини фінансовими вливаннями. Корупція настільки нестримна, що в кращому випадку ці гроші опиняються в приватних кишенях, а в найгіршому ідуть на тероризм. Економіка Дагестану на 80% субсидована з федерального бюджету, але результатів не видно, якщо не рахувати кількох котеджів на березі моря та розкішних весіль багатіїв, де можна побачити гостей із позолоченими револьверами, що стирчать із кишені джинсів.

Решті дагестанців залишаються вибоїсті дороги, розвалені ферми й заводи, забруднене море й похмурий ландшафт, поцяткований недобудовами та напівруїнами. Безплатні освіта й система охорони здоров'я – міф. Захворюваність на туберкульоз – одна з найвищих у Росії. Вакансії, оцінки за іспити та університетські дипломи продаються.

У цьому регіоні російську ідентичність вихолощено. Один молодик каже: «Єдине, що в мене є російського, – це запис у паспорті. Я не можу знайти роботу в Москві чи навіть узяти іпотечну заставу, бо я з Дагестану». Молодь радикалізується ще на Північному Кавказі, що в столиці РФ. Основне гасло ультранационалістів, які недавно вчинили заворушення в Москві, – «І.ти Кавказ». Те саме можна сказати про ставлення кавказьких радикалів до Росії.

Путін прийшов до влади з обіцянкою боротися з відцентровими силами в країні. Нині, після більш ніж десятиліття його правління, ризик дезинтеграції як ніколи високий, а Кремль не має запобіжної стратегії. Найбільша загроза територіальній цілісності РФ походить не від Дагестану чи іншої частини Північного Кавказу, а від самої Російської держави. Молодий житель Новосітлі зауважує: «У Дагестану тепер немає майбутнього в Росії, бо вона сама дереться по зшитому». ■

У ДАГЕСТАНУ ТЕПЕР НЕМАЄ МАЙБУТЬОГО В РОСІЇ, БО ВОНА САМА ДЕРЕТЬСЯ ПО ЗШИТОМУ

чезний монітор на його столі показує картинку з кількох камер відєоспостереження.

Як впливовий регіональний лідер Умаханов зневажливо ставиться до Магомедсалама Магомедова, якого було призначено президентом Дагестану без консультацій із місцевими зверхниками. «Він не є незалежний гравець. У його рішення втручаються олігархи з Москви». Коли Путін скасував регіональні вибори 2004 року, зникли мирні канали політичної конкуренції, що зробило Дагестан іще вибуховішим. Умаханов каже, що єдиним виходом із паралічу республіки є прямий електоральний процес. І не він єдиний так вважає. Більшість росіян хочуть вибирати регіональ-

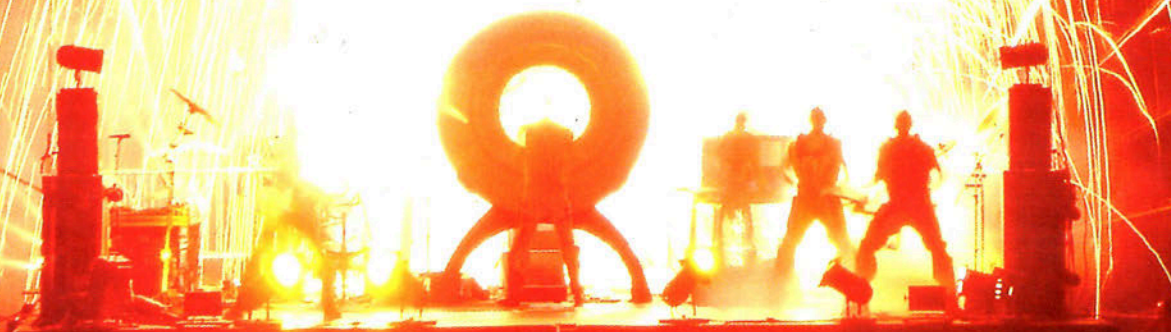

ЗА ПІДТРИМКИ КИЇВСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

**ФЕЄРИЧНА ВИСТАВА
ЗАКРИТТЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ ВЕСНИ В УКРАЇНІ 2011**

КОНЦЕРТ ВОГНЮ

**Від компанії «Ударні десантники»
МУЗИЧНО-ПІРОТЕХНІЧНЕ
ВУЛИЧНЕ ДІЙСТВО**

ВХІД ВІЛЬНИЙ

**28 КВІТНЯ О 21.00
на Співочому полі**

Вся програма «Французької весни» на
www.ifu.com.ua

Країна «Папи Колі»

В'ячеслав Сівчик: «Нині Білорусь – це звичайне ханство»

Спілкувалися:

**Жанна
Безп'ятчук,
Роман
Кабачій**

Теракт у Мінську один із засновників Білоруського Народного Фронту, а нині керівник руху солідарності «Разом» В'ячеслав Сівчик прокоментував ось як: «На такі речі в Білорусі здатна лише влада, там більше ніхто не спроможний організувати вибух. Можливо, це пов'язано з приїздом Путіна до Києва, щоби налякати Януковича... Для нас як опозиції в цьому немає жодного сенсу, нині тривають судові процеси над людьми, що брали участь ще у грудневих протестах. Лукашенка ж може використати теракт як привід увести надзвичайний стан...» Сівчик переривається на телефонний дзвінок, щоби упевнитися, чи не перебували рідні в метро «Кастричніцкая» («Жовтнева») під час вибуху. Ми розмовляємо про реалії сучасної Білорусі.

В Україні поширений міф, що в Білорусі дуже добре живуть. Я вам розповім, як насправді живуть білоруси. Ми на другому місці в Європі після Росії за кількістю засуджених. На першому – за чисельністю поліцейських. Торік засуджено близько 30 тис. білорусів, переглянуто менше ніж тисячу справ. У будь-якій європейській країні кількість переглядів у 10–20 разів вища. Коли людина потрапляє під бульдозер, від неї вже нічого не залежить. Основна маса засуджених – це прості люди, оскільки їх треба залякати. Їх треба загнати на вибори, хоча всі знають, що насправді виборів як таких немає. Треба, щоб вони не виступали проти Лукашенка. Що означають ці цифри? Якби у нас не було диктатури, до в'язниць би щороку не сідало ціле місто.

Більш-менш притомних юристів позбавляють права на адвокатську діяльність. Система незалежної адвокатури зруйнована ще 1998 року, після чого всі адвокати перетворилися на державних. У нас не може бути адвоката, який не працював би в районній адвокатурі, як за часів СРСР, і не служив би Лукашенкові. Звісно, є нормальні юристи. Але на них тиснуть. Зокрема, після 19 грудня (розгін мирної демонстрації після президентських перегонів у Білорусі. – Ред.) п'яťох витурили з адвокатури внаслідок їхніх протестів: їх не допускали по кілька місяців до підзахисних у СІЗО КДБ.

Лукашенківська диктатура брехлива, підла, нахабна. За останні десять років

ФОТО ОЛЕКСАНДР ЧЕМЕНЬОВ

**БІОГРАФІЧНА
НОТА****В'ячеслав
Сівчик****1962** – народився в Мінську.**1984** – закінчив Географічний факультет БДУ.**1984–1997** – працює геологом в Грузії та Білорусі.**1991** – член союму Білоруського Народного Фронту.**1998–1999** – голова Асоціації прихильників парламентаризму.**1998 і донині** – головний редактор бюлетеня «Кірмаш». Один з ініціаторів Молодого фронту та жіночого руху «За адраджэньне Айчыны».

Один із організаторів акцій «Чорнобильського шляху» та «Дня волі».

2009 – голова громадського руху «Разом»

кілька тисяч людей були засуджені за адміністративними справами, сфальсифікованими силовими структурами. Причому активістів опозиції саджають не за політичну діяльність, а за те, що вони, приміром, «лихословили у громадських місцях». Мене, наприклад, забирали тричі. До того ж усе відбувалося при свідках, потім підходили працівники міліції, давали показання, що я порушував громадський порядок, і за цими неправдивими свідченнями мене саджали на 10 діб чи виписували штраф. Вперше за такою справою мене судили 2007 року. Водночас зі мною затримано (лідера БНФ. – Ред.) Вінцука Вячорку, і попри те що ми були в різних місцях, проти нас свідчив той самий міліціонер. Тоді я «справляв нужду в центрі міста». Через такі процеси пройшло чимало громадських активістів, опозиціонерів. Лукашенка, якщо говорити його словами, вже давно «опустив» міліцію.

Ми не визнаємо Лукашенка своїм президентом, і таких людей у Білорусі чи-

мало. Це не лише мене стосується, а всієї опозиції. Білоруська опозиція одностайна щодо проблеми політв'язнів і нелегітимності Лукашенка. За Статутами Великого князівства Литовського я міг себе захистити, якби був шляхтичем. А відповідно до білоруського законодавства прав не маю. Одному з моїх знайомих прокурор вимагав присудити 20 років ув'язнення, дали 5 років і 2 місяці. Спершу за статтею «тероризм», але дебешники переплутали й звинуватили його у ввезенні гранатометів, які в радянській армії призначалися лише для оборони. Притягли в суд генерала Фролова, а він їм каже, що такий «тероризм» не можливий технічно.

Усі, хто приїздить до Білорусі, хвалять нашу чистоту. У Пхеньяні (столиця Північної Кореї. – Ред.), кажуть, чистіше. Я живу в центрі Мінська і бачу, як цієї чистоти досягають. Велика кількість людей щочас прибирає вулиці. Отримують копійки, іншої роботи у них немає. І це в Мінську, а в малих містечках ЖКГ – чи не останній притулок для них.

Сам Лукашенка нахваляється, що його ніхто не «нагинає». Саме за нього відбулося поступове «проковтування» Білорусі Росією. З 1 липня білоруси не матимуть змоги ввозити автівки, лише російські. Можуть і інші, але якщо сплатять непомірно високе мито, яке перевищує вартість самого авто. Білорусь – один із найбільших експортерів зброї, при цьому особливо її не виробляє, інакше кажучи, перепродає російську. Передусім тим режимам, куди сама Росія боїться постачати. Звісно, з цим пов'язані поважні посадові особи з РФ. Крім того, сама по собі економіка Лукашенка повністю прив'язана до російської. Якщо не брати до уваги наші нафтопродукти, сировину для яких ми отримуємо теж із Росії й продаємо на Захід, то решта продукції орієнтована на РФ.

Москва підтримала Лукашенка на останніх виборах. Попри те що зміст угоди Путіна – Медведєва – Лука-

шенка нам не відомий, складається враження, що йшлося про низку білоруських підприємств. Передусім це МАЗ (не випадково Путін під час останнього візиту говорив КраЗ-МАЗ), а також «Беларусь-Калій» та Новополюцька нафтохімія. Можливі й вагоміші поступки. Нині Білорусь – це звичайне ханство. Відповідно, до білорусів ставляться як до таких, що не мають впливу на власну країну. На виборах депутатів до Національних зборів усі кандидати перемагають у першому турі з однаковою кількістю голосів не залежно від регіону. На місцевих перегонах лише сім представників опозиції потрапили до рад. А уявіть, скільки сільрад у країні?

У Лукашенка ще вистачає нахабності запитувати, «а за що моїх дітей включили у список нев'їзних до Європи?!» Це при тому, що його син Віктор керує всіма силовими структурами, а Дмитро обіймає посади в низці держструктур. Вони теж відповідають за ті безчинства, які кояться в Білорусі. Маразм сягнув неймовірних масштабів: його називають «Папа Коли». Коля, його найменший, бачився вже з багатьма президентами, Папі Римському навіть подарував російськомовний «Буквар».

Україна питання щодо Білорусі розв'язує всупереч цивілізованому світу. Азаров вирішив не підписувати заяви Вишеградської групи з осудом грудневих репресій, Янукович чомусь вважає, що за Лукашенка такі проголошувала більшість. Коли він давав інтерв'ю польським ЗМІ перед візитом до Варшави, принаймні визнав, що Лукашенка «перегнув палицю», але чому вирішив озвучити версію, котрої в Європі не визнають? Той самий міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський, спираючись на незалежні дослідження, оголосив, що Лукашенка набрав від 30% до 40%. Те, що сказав Янукович, цілком вкладається у російський підхід. Для нас було би дуже важливо, аби Україна займала таку саму позицію, що й цивілізований світ, а не Росія, Лівія чи Венесуела. ■

 Повну версію інтерв'ю читайте на сайті www.tyzhden.ua

Східний тупик

2011 року Східне партнерство має великі шанси опинитися на маргінесі зовнішньої політики Європейського Союзу

Автор:
Дмитро
Губенко

Уже перший саміт Східного партнерства (СП), який відбувся 7 травня 2009 року в Празі, засвідчив, що нова європейська зовнішньополітична ініціатива у великих країнах – членах Євросоюзу не дуже популярна. З політичних важковаговиків зустріч відвідала лише німецький бундесканцлер Ангела Меркель. Перенесення щорічного саміту ініціативи, призначеного спочатку на травень, а згодом на друге півріччя, дає підстави стверджувати, що Східне партнерство відверто пробуксовує. На тлі затяжної кризи в євросоні та революційних подій в арабському світі ЄС звертає на східних сусідів небагато уваги. Якщо до саміту не станеться нічого якісно нового, 2011-й обіцяє бути переламним для всієї східноєвропейської зовнішньої політики ЄС загалом та СП зокрема.

УКРАЇНА І ПАРТНЕРИ

Східне партнерство ще два роки тому сприйняли в Україні неоднозначно. З одного боку, ініціатива мала розвивати специфічний пострадянський напрям Європейської політики сусідства, обіцяла створити додаткові інструменти для подальшої інтеграції та поглиблення співпраці Києва й Брюсселя. З іншого – включала нашу країну до аморфної групи з шести пострадянських країн (Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Молдови та України), принаймні у двох із яких при владі були відверто авторитарні режими. Це занепокоїло наших дипломатів, давно налаштованих на певний сигнал із Європи щодо можливості членства України в ЄС.

За такого підходу з боку ЄС Україні відводилася роль «одного із сусідів», а сама ініціатива набирала вигляду ширми, за якою ховалося небажання приймати щодо країни значущі рішення.

Події 2010 року ще більше заплутали ситуацію у Східній Європі. Зміна влади в Україні призвела до посилення авторитарних тенденцій у політикумі та суспільстві. Недемократичні президентські вибори в Білорусі наприкінці грудня 2010-го та репресії, які розгорнув після них проти опозиції режим Аляксандра Лукашенка, покляли край відлизи у відносинах Білорусі та ЄС. Депутати Європейського парламенту навіть закликали заморозити або й узагалі припинити членство країни у Східному партнерстві. Вкотре загострилися відносини між Азербайджаном та Вірменією. З учасників ініціативи прогрес демонстрували лише Молдова та Грузія.

Торік 13 грудня на другій зустрічі міністрів закордонних справ країн СП, що відбувалася за участю представників ЄС, у Брюсселі підбили перші підсумки роботи ініціативи, зокрема стосовно переговорів щодо угоди про Асоціацію з Україною, а також із Азербайджаном, Вірменією і Грузією, та роботи над покращенням мобільності громадян країн-учасниць завдяки угодам із ЄС про полегшення візового режиму та реадмісію. Відзначили також співпрацю неурядових організацій країн-учасниць у рамках Форуму громадянського суспільства Східного партнерства. Важко сказати, що ці здобутки викликають захоплення у Брюсселі чи в шести східноєвропейських столицях, де ініціативу, яка фактично запрягає до одного воза лебедя, рака та щуку, не раз називали просто неадекватною.

ПЕРСПЕКТИВИ Й НЕБЕЗПЕКИ

Утім, ще 2009-го польський міністр закордонних справ Радослав Сікорський заявляв, що ефективність СП стане очевидною лише у 2015–2016 роках, коли вищезга-

дані угоди почнуть давати перші результати. Тому 2011-й важливий для Східного партнерства не лише з політичного, а й із більш приземленого, фінансового боку. У Європейському Союзі добігає кінця бюджетний період 2007–2013-го, і саме цьогогоріч у Брюсселі розпочинається робота над наступним семирічним бюджетом ЄС на 2014–2020-й. Поки що СП фінансується з фонду Інструменту європейського сусідства і партнерства. На 2009–2013 роки виділено €600 млн, з яких €250 млн – це кошти, передбачені Європейською політикою сусідства, а €350 млн – гроші, виділені на реалізацію проекту Східного партнерства.

Керівництво СП намагається розширити фінансування ініціативи. Особливо це розширення має стосуватися тих учасниць, які ведуть переговори про створення поглибленої зони вільної торгівлі з ЄС (тобто України). Проте Євросоюз підійшов до розгляду нових бюджетів ослабленим глобальною фінансово-економічною кризою та жорсткою кризою в євросоні. Європейці тепер рахують гроші значно уважніше, тож, якщо Східне партнерство цьогогоріч не виправдає покладених на нього сподівань, цілком імовірно, що його фінансування можуть не лише збільшити, а й скоротити. До цього ж може призвести й неефективне використання європейських коштів у країнах – учасницях СП.

За такого розвитку подій виникає небезпека загальної маргіналізації ініціативи. Її повне згортання малоімовірно, проте Східне партнерство може перетворитися на одне з міжнародних зібрань, що оживають лише на час самітів голів держав-учасниць. Євросоюз же розвиватиме й поглиблюватиме двосторонні відносини з тими країнами, які виявляють готовність до співпраці та поділяють його основні цінності: демократію, повагу до прав людини, вільного ринку тощо. Серед пострадянської шістки східних партнерів цим простим критеріям нині найбільше відповідає, на жаль, уже

не Україна, а невеличка Молдова. Не можна скидати з шалюк терезів і російський чинник, позаяк Москва намагається кулурно протидіяти укладанню угоди про Асоціацію, перетягуючи Україну ближче до себе.

НЕВДАЛИЙ ПОЧАТОК

Цього року головувати в ЄС вилало новачкам Угорщині та Польщі, тож, здавалося, для Східного партнерства все складатиметься якнайкраще. Але в лютому як грім із ясного неба прозвучала новина про перенесення саміту ініціативи. За офіційною версією, Угорщина побоювалася того, що на той самий період, 26–27 травня, був запланований і саміт G20 у французькому місті Довілі, що міг понизити ранг будапештського. Тут варто пригадати, що світові лідери не надто поспішали навіть на інавгураційний саміт СП у Празі. За інформацією тижневика European Voice, справжньою причиною зміни місця проведення зустрічі було те, що Угорщина, яка переживає глибоку економічну кризу, через звільнення держслужбовців була про-

І ЩО РОБИТИ З ТИМ СХОДОМ?
Бундесканцлер Ангела Меркель на інавгураційному саміті Східного партнерства 7 травня 2009 року разом із чеськими політиками: міністром закордонних справ Карелом Шварценбергом (праворуч) та тодішнім прем'єр-міністром Міреком Тополанеком

сто неспроможна якісно провести такий масштабний захід.

Тепер, після революційного вибуху в арабських країнах, експерти вважають, що перенесення було справді вдалим рішенням: коли палає Південь, Євросоюзові не до Сходу. Зрештою, з липня в ЄС головуватиме Польща, яка спільно зі Швецією була ініціатором створення Східного партнерства і не має таких серйозних фінансових проблем. Фактично саме Польща бере на себе основний тягар підтримки ініціативи на плаву: крім саміту вже заплановано проведення Форуму громадянського суспільства країн Східного партнерства у Познані в листопаді, зустрічі міністрів закордонних справ у Варшаві в грудні, зустрічі голів митних та статистичних

служб, а ще міністерські зустрічі, присвячені освіті, культурі, економіці, візовим питанням тощо.

Утім, насамперед від Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Молдови та України залежить майбутнє Східного партнерства. Особлива відповідальність при цьому лягає на Україну, від якої на час створення ініціативи Брюссель очікував лідерства у цій групі. Передбачалося, що українсько-європейські відносини стануть моделлю для інших, а Київ ділитиметься досвідом євроінтеграції з рештою колишніх пострадянських республік. Чи Україні під силу таке завдання, покажуть робота над угодою про Асоціацію та поглиблену зону вільної торгівлі, яку заплановано укласти цього року, і виконання плану дій щодо встановлення безвізового режиму між нашою державою та ЄС. Проте влада дотепер так і не спромоглася на змістовні дії, які б відповідали цим очікуванням. Виходить, що Східне партнерство наразі нікому не потрібне, а його перспективи вельми сумнівні. ■

ЩО НОВОГО?

За задумом ЄС, інноваційним компонентом Східного партнерства мали стати чотири платформи, які повинні були надати можливість шести країнам-партнерам обмінюватися досвідом з таких питань:

- демократія, добре урядування і стабільність;
- економічна інтеграція та зближення з нормами ЄС;
- енергетична безпека;
- міжособистісні контакти.

Антикризовий прем'єр-міністр

Керівник уряду Литви Андрюс Кубілюс:
«Не загубить себе у своїх упередженнях щодо Європи»

Спілкувалася
Жанна Безп'ячук,
Київ – Вільнюс

«Якщо в Європі вам кажуть, що ваша країна корумпована, що в ній порушують права людини, з чим треба боротися, – це не упередження щодо вас. Це слушна порада друга, який справді зичить вам добра», – приблизно таку формулу ставлення до критики ЄС взято за основу в Литві. Не «виправлення» євродепутатів та дипломатів, які, мовляв, не знають, що діється насправді в країні, не регушування критики з Брюсселя, Парижа чи Берліна заявами про чийсь зловорожі щодо української євроінтеграції наміри, а її прийняття й нескінченна робота над помилками можуть принести справжні, а не декларативні результати. **Тиждень** зустрівся з прем'єр-міністром Литви Андрюсом Кубілюсом, щоб поговорити про досвід його країни в поверненні до Європи, історичний наратив та нинішній конфлікт із Газпромом.

БЕЗ ЧЕРВОНИХ ПРАПОРІВ
У. Т.: Пане прем'єр-міністр, яку роль відіграла історична пам'ять у національному відродженні Литви наприкінці 1980-х – на початку 1990-х?

– Минувшині належить велика й важлива роль у всіх країнах та суспільствах. Щодо литовського випадку, то, поглянувши саме на початок 1990-х, ви побачите, наскільки вирішальною була історична пам'ять для відновлення нашої самостійності. Справді, в колишньому радянському таборі Литва була серед лідерів руху за незалежність. Думаю, кілька фактів є дуже значущими. Ідеологія того часу, як політична, так і шир-

ша, що стосувалася основоположних цінностей нашого суспільства, базувалася на ідеї відновлення, або реституції, того порядку речей, який ми мали до радянської окупації. Позбудьмося союзних цінностей і повернімося до європейських! Це був головний меседж. До окупації Литва була частиною європейської спільноти й поділяла її світогляд. Певна річ, це виявилось наївним – думати, ніби ми можемо позбутися комуністичної спадщини дуже швидко. Життя засвідчило, що неможливо миттєво відкинути звички й хибні цінності. Далі: історична ментальність, яку наша країна розвинула в собі за часів Великого князівства Литовського разом із Білоруссю та Україною ще в середньовіччя, теж дуже важлива для нас. Це входить до нашого історичного наративу. Військовий підпільний рух опору, дисидентство за участю католицької церкви після Другої світової війни також є предметом нашої історичної гордості. У 1988–1989 роках ми відкрили приховані сторінки своєї історії, як-то: спротив радянській окупації, депортації, поневолення литовців у Сибіру, ГУЛАГу. Це заклало історичне підґрунтя для руху «Саюдіс» і загального єднання людей у той період. Але з політичного погляду така згуртованість була короткочасною. 1992-го ми прогнали вибори колишнім комуністам. Та навіть вони не змогли проігнорувати європейське коріння. Однак, коли суспільство починає думати, що вся його слава у минулому, а сучасність і майбуття безславні, це небезпечно. Ось чому ми створили спеціальний комітет, який опікується литовською стратегією розвитку на наступні 20 років. Ми вирішили, що мусимо змінити цей головний наратив суспільства, аби не лише Грюнвальдська битва викликала почуття гордості.

У. Т.: 2008 року в Литві заборонили всю радянську символіку, прирівнявши її до нацистської. Чому було ухвалено таке рішення?

– Процес має два боки. По-перше, це був чіткий сигнал нашому суспільству, що нам слід зрештеша радянського й нацистського минулого. Ми дивимося в майбутнє, що є для нас дуже важливим. По-друге, це був знак нашим друзям у Європі, що для нас злочини нацизму й сталінізму є ідентичними. Існували різні форми страждання. Єврейська громада Литви була цілковито знищена під час Голокосту. Але й сотні тисяч литовців постраждали від сталінізму. Європейці давно чітко сформулювали своє ставлення до нацистських злочинів. Ми сказали на це: «Гаразд, але ми прирівнюємо злочини сталінізму за їхньою брутальністю й інfernальністю до нацистських». Вони різні, але рівнозначні. Гадаю, саме такі погляди сьогодні поширюються в інших частинах Європи. Приміром, нещодавно вийшла дуже потужна книжка Тімоті Снайдера «Криваві землі: Європа між Гітлером та Сталіним». Вона розповідає, зокрема, і про Голодомор. Тож саме це ми й намагаємося унаочнити. Нещодавно наші країни були частинами радянського режиму: Україна, Литва, Білорусь та інші. Ми живемо на цих кривавих землях. Тоталітарні режими йшли на них з обох боків, і люди страждали ще до нападу нацистів.

ПІДТРИМКА УКРАЇНИ

У. Т.: Литва активно підтримує і просуває ідею української євроінтеграції. Але має бути зустрічний процес. Чого ви очікуєте в обмін від України?

– Насамперед це, звісно, не лише дружба чи добродійність. Тут виграшна ситуація для обох сторін. Ми розглядаємо східно-європейських сусідів ЄС, зокрема Україну, Молдову й навіть Білорусь, як регіон, дуже важливий для розвитку безпеки та стабільності в усій Європі. Для нас це стратегічна мета. Зрозуміло, ми не говоримо про це щоранку. Та, якщо задумуємося про довготермінове майбутнє, це стає очевид-

БІОГРАФІЧНА НОТА

Андріус Кубілюс – прем'єр-міністр Литви від грудня 2008 року. Очолював уряд також у 1999–2000 роках. Лідер консервативної партії «Союз Вітчизни – Литовські християнські демократи». Народився 8 грудня 1956 року у Вільнюсі. Закінчив факультет фізики місцевого університету, навчався в аспірантурі. 1988 року долучився до національно-визвольного руху «Саюдіс». Був обраний від своєї партії до VI (1992–1996), VII (1996–2000), VIII (2000–2004) та IX (2004–2008) Сеймів.

Литовський прем'єр відвідає Україну цьогогоріч 18–20 квітня

ним. Звертаючись до історії, бачимо, як багато наш регіон настраждався впродовж століть, коли ним прокочувалися навали завойовників то із заходу, то зі сходу. Тож для нас така стабільність, що може бути досягнута шляхом розширення європейської зони безпеки, – головний пріоритет. Ось чому я наголошую на цьому як на нашому дуже серйозному стратегічному інтересі. Звідси випливає, що ми повинні підтримувати євроінтеграцію України.

У. Т.: Ви маєте на увазі саме підтримку її членства у ЄС?

– Так, абсолютно. Звісно, в Євросоюзу є свій порядок денний. Нам слід також поширити знання про Україну всередині ЄС, особливо у Південній Європі. Крім того, ми можемо надати певну практичну допомогу, а саме поділитися з вашою владою знаннями та досвідом із виконання домашніх завдань ЄС. Я завжди повторюю на зустрічах з українськими колегами: «Не загубіть себе у своїх упередженнях щодо Європи». Це може бути проблемою. Ваші майбутні угоди про асоціацію та про зону вільної торгівлі й план щодо лібералізації візового режиму дуже важливі. Пригадую, які упередження ми мали 1995 року, коли вели переговори стосовно домовленості про зону вільної торгівлі... Чи спричинить цей документ колапс нашої економіки? Ми боялися банкрутства промисловості, занепаду сільського господарства. Але нічого цього не трапилося! Насправді ми неабияк виграли.

У. Т.: Що має бути, на вашу думку, на спільному порядку денному пострадянських і посткомуністичних країн? Як вони мали б співпрацювати, щоб протидіяти впливам Росії, зокрема її енергетичній експансії?

– Таке співробітництво надзвичайно потрібне для просування перспективи членства України в ЄС. І, можливо, Київ має бути активнішим у справі об'єднання країн Центральної Європи навколо спільного порядку денного просування ідеї його майбутнього членства. 2009-го в Євросоюзі головувала Чехія. Цьогоріч естафету

перебрала Угорщина. У другому півріччі президентство перейде до Польщі. 2013-го – до нас. Ось такі нагоди слід використовувати для підтримки української євроінтеграції. І саме це нам потрібно, щоб виробляти спільний підхід до дій та інтересів Росії, які часом небезпечні для нас, надто ж в енергетичній сфері.

Також ми можемо відзначити справжній прогрес у середині Євросоюзу, який сприяє такому співробітництву. У ЄС є 10 нових членів. Розроблено спільний підхід до проблем у сфері енергетики. Європейська Рада ухвалила дуже сильне рішення щодо спільної енергетичної політики в лютому цього року. Вона чітко заявила, що країни Балтії після 2015-го не повинні залишатися ізольованими енергетичними островами в середині Євросоюзу, сполученими лише з Росією. Це означає, що Європа підтримуватиме будівництво ліній електропередач, які з'єднають нас із континентальними мережами. ЄС також заохочує імплементацію до 2014 року директив у газовому секторі Литви, які вимагають розмежувати права власності на газопроводи та на газорозподільну систему. Наша країна має намір збудувати сполучний трубопровід до Польщі й термінал для скрапленого газу. Існування спільного європейського підходу до таких компаній-монополістів, як Газпром, теж дуже важливе. Це дає нам змогу протидіяти його неподільному пануванню в Литві. Ми маємо наразі певне протистояння в юридичній формі з Газпромом. Він повинен навчитися працювати в країнах Балтії, як і в решті Європи, в конкурентному середовищі та ринкових умовах. Росіяни досі зберегли свою монополію в країнах Балтії. Коли ми кажемо, що виконуватимемо директиви ЄС стосовно демонополізації, вони не погоджуються. Відповідаємо: «Маєте щось проти, – будь ласка, їдьте до Брюсселя». Прем'єр-міністр Росії Володимир Путін намагався переконати Жозе Баррозу, що литовці – ненадійні люди. Але президент Єврокомісії на це сказав: «Ні, ні». Бо ж ідеться про директиву ЄС. »

ЕНЕРГОСУВЕРЕНІТЕТ

У. Т.: Ви підтверджуєте, що Газпром порушив умови договору про приватизацію Lietuvos dujos, литовської газової компанії? Якщо так, то як ваша країна може захистити свої інтереси в цій ситуації?

— Так. Торік ми заявили, що маємо запровадити директиви стосовно демонополізації. Газпром дуже розлютився, бо ми були перші в цьому не лише з-поміж країн Балтії, а й в усій Центральній Європі. Платимо по \$100 за 1 тис. кубів газу — більше, ніж Німеччина. Нам варто також враховувати повсюдне відкриття сланцевого газу й можливості використовувати скраплений природний газ. Щоб запустити термінал для нього (який іще треба збудувати), необхідно виконати ті директиви ЄС, що дадуть нам змогу контролювати трубопроводи, які наразі під наглядом Газпрому. На початку цього року російський монополіст заявив: оскільки Литва зі своїми намірами виконати європейські

ЛИТОВСЬКА ТРАДИЦІЯ. Як тільки у країні починається економічна криза, уряд очолює Андрюс Кубілюс. Так було і 1999 року, і 2008-го

директиви виявляється таким ненадійним партнером, вони нас покарають 15-відсотковим підвищенням ціни на паливо. Ми звернулися до Ради з питань конкурентоспроможності Євросоюзу, дуже потужного органу. Пояснили, що це несправедливо й суперечить законодавству ЄС, і попросили провести розслідування прозорості цінової політики Газпрому. Приміром, свого часу відбувся аналогічний моніторинг діяльності корпорації Microsoft. У результаті, її було покарано штрафом у \$1,5 млрд. Отже, Газпром знає, які наслідки це може мати. У договорі про приватизацію нашої газової компанії, підписаному з російським монополістом, є чітке положення, що політика стосовно цін на паливо має бути справедливою. Ми відповіли: «Послухайте, ви порушуєте договір про приватизацію, запроваджуючи як покарання 15-відсоткове підвищення ціни». Контракт також містить положення про те, що всі суперечки має бути розглянуто в Сток-

гольмському арбітражі. Ми говоримо спокійно й спираємося лише на документи. Не робимо політичних заяв. Це дає нам змогу відстоювати свої права.

У. Т.: Як тоді бути із законтрактованою формулою, за якою годиться вираховувати ціну на газ? Російська сторона має право апелювати до неї.

— Так, у нас є ця формула. Але вона не дає права Валерію Голубеву, заступникові голови правління Газпрому, який, крім того, є головою ради директорів Lietuvos dujos, заявляти, що Литва буде покарана 15-відсотковим підвищенням ціни, бо вона починає виконувати директиви, які розмежовують власність на трубопроводи й на газорозподільні мережі. До формули не включено коефіцієнта стягнення, вона не може передбачати політично мотивованого покарання вищою ціною.

У. Т.: Що вас найдужче тривожить у проєкті будівництва Росією атомної станції в Білорусі?

Чому Литва почуввається в небезпеці? І чи розраховуєте ви на підтримку своєї позиції на рівні ЄС?

– Кажучи про атомну енергетику в Білорусі, слід бачити повну картину. У регіоні, де мають спорудити цю станцію, буде найбільша густота будівництва АЕС на глобальному рівні. Бо ж атомні блоки повинні постати в Білорусі, Калінінграді та Литві. Ми готуємося зводити станцію в місті Висагінас. Закрили Ігналінську АЕС і вирішили будувати нову – для трьох країн Балтії та частково для Польщі. Без цього ми не зможемо забезпечити балтійського ринку достатнім обсягом струму, виробленого незалежно у власному регіоні. І лише після ухвали щодо АЕС у Висагінасі з'явилися нові проекти атомних електростанцій у Білорусі та Калінінграді, які, можливо, мали на меті (чи й досі мають) перешкодити нам у намірах побудувати власну АЕС. Ми вважаємо, що атомна електростанція, споруджена в Білорусі, за 50 км від Вільнюса, буде, по суті, не білоруською, а російською. Це спричинить глибокі й

тривалі непорозуміння між Литвою та Білоруссю. Іноді нам спадає на думку, що справжня мета згаданого проекту – саме викликати такі протиріччя. Цю АЕС будуватиме Кремль. Такі неузгодженості стають на заваді Литві, яка могла б зробитися партнером Білорусі в майбутньому, щоб допомогти їй наблизитися до Європи. Я наразі кажу про майбутнє, не про сьогодні. Нині після аварії на Фукусімі-1 на рівні ЄС ухвалено нормативні акти, згідно з якими всі АЕС у

стані менше ніж 100 км від столиці чи великих міст.

У. Т.: У квітні ви відвідаєте Україну. Які питання стоять на порядку денному?

– Я приїжджаю на Міжнародну конференцію щодо розвитку ядерної енергетики, присвячену 25-м роковинам Чорнобильської трагедії. Що ж до двостороннього порядку денного, то насамперед варто назвати ваші євроінтеграційні плани й те, яким чином ми могли б допомогти Україні. Крім того, можемо розвивати успішне співробітництво у кількох галузях: торгівлі, енергетиці, транспорті. Енергетика для нас особливо цікава й важлива. У галузі перевезень ми вже маємо деякі хороші проекти, як-то поїзд комбінованого транспорту «Вікінг», що сполучає чорноморський порт «Іллічівськ» із балтійською «Клайпедою». Він функціонує дедалі ефективніше. Також ми могли використати нашу спільну історичну спадщину, щоб зблизитися й підтримувати більше контактів між людьми. ■

ПІДПISУЮЧИ УГОДУ ПРО ВІЛЬНУ ТОРГІВЛЮ З ЄС, ЛИТОВЦІ ПОБОЮВАЛИСЬ ЗАНЕПАДУ ЕКОНОМІКИ. НАТОМІСТЬ ЛИТВА ВИГРАЛА

середині Євросоюзу, а також ті, що їх побудували чи будуватимуть поблизу його кордонів, мають бути протестовані на безпечність. Із-поміж вимог до безпеки АЕС є одна дуже чітка й проста: жодна така електростанція не може бути зведена на від-

СЬОГОДНІ

18:00, 20:30 будні

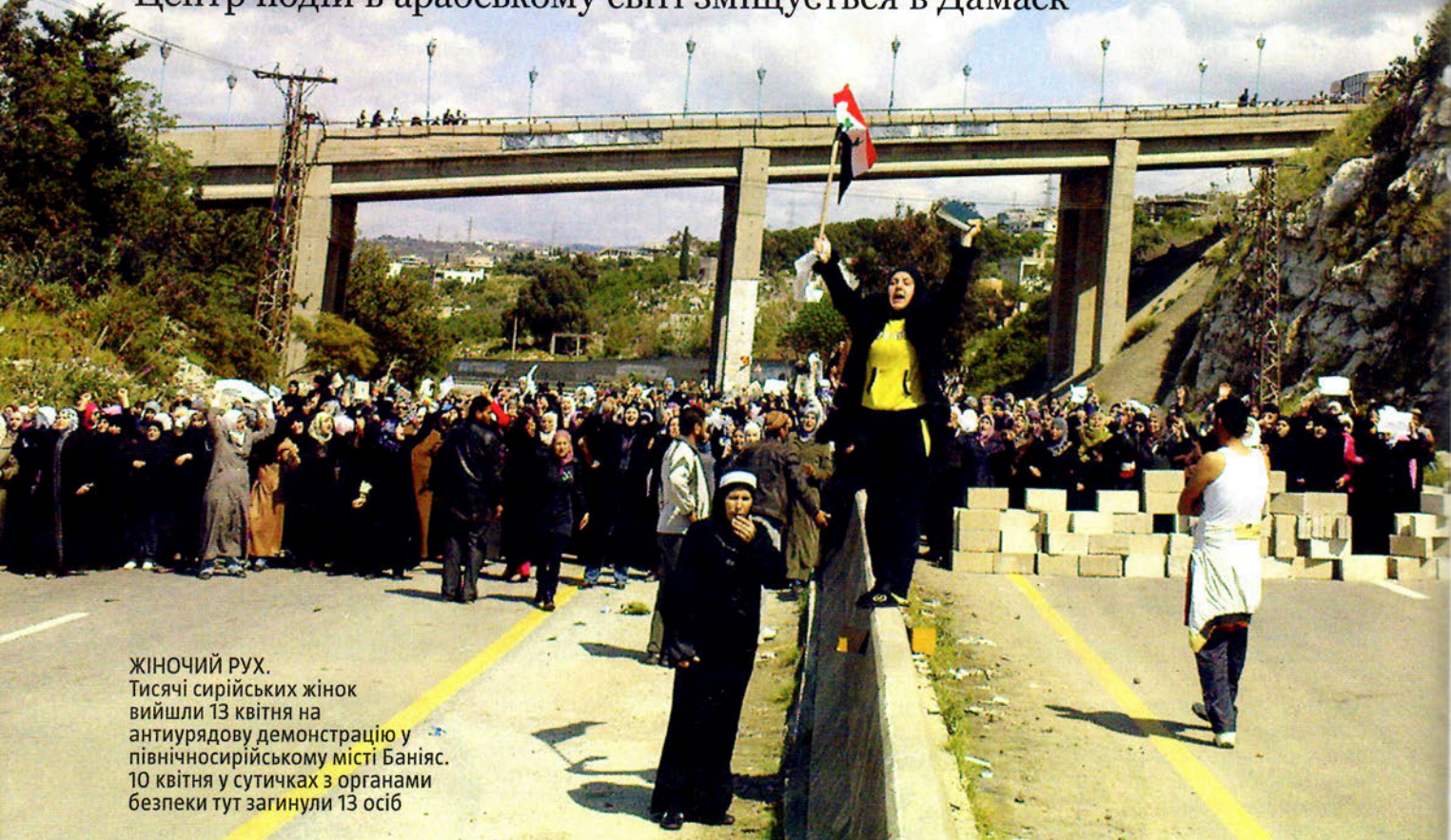
з Катериною
НЕСТЕРЕНКО

ТВІ
телеканал

Сирійське доміно

Центр подій в арабському світі зміщується в Дамаск

ЖІНОЧИЙ РУХ.
Тисячі сирійських жінок вийшли 13 квітня на антиурядову демонстрацію у північносирійському місті Баніяс. 10 квітня у сутичках з органами безпеки тут загинули 13 осіб

Автор:
Юрій Райхель

Світ стурбований двома проблемами: японськими атомними електростанціями і протистоянням у Лівії. Якщо з першою масштабною техногенною катастрофою, у принципі, відомо, що робити, навіть коли її ліквідація й затягнеться, то з проблемами в затоці Сирт ясності все менше. Воєнний потенціал Каддафі поступово втрачається, але швидкість цього тренду залишається вельми незрозумілою. Бойовики з Іраку та Афганістану почали відтягуватися до Лівії. На сьогодні вони є найбільш боєздатними частинами військ противників Каддафі. Тож Лівія має всі шанси стати такою собі копією Іраку.

Вплив радикальних ісламістів у Тунісі, Єгипті виявився мінімальним. Їхні політичні організації, а в Лівії таких просто немає,

займають вельми помірні позиції і поки що не виходять на передній план. Однак у східній частині Середземномор'я становище зовсім інше. З низки причин у Сирії, певною мірою в Лівані, вони стають у перші ряди борців проти панівних режимів. Саме на них вказував президент Сирії Башар Асад, пояснюючи причини народних заворушень. Оманливим виявилось те, що на демонстрації в місті Дераа спочатку виходило не так багато людей. «Кількість (протестувальників. – Авт.) не відображає значення цих подій і рівень народного гніву, – заявив виданню Al-Masry Al-Youm дисидент Айман Абдул Нур. – Усе почнеться з малого, як у Єгипті, але потім виросте у щось велике». Так і вийшло. Повстання перекинулося на провінцію Латакія, а це вже не жарт.

РОЗКЛАДИ КОНФЛІКТУ

Для Сирії заворушення не є чимось новим. Свого часу, 1983 року, збунтувалося місто Хомс. Хафез Асад, батько нинішнього президента, не роздумуючи, підтягнув артилерію й танки і наказав відкрити вогонь прямою наводкою. Було вбито понад 10 тис. осіб, півміста зруйновано.

Вочевидь, наслідувати батька повною мірою Башар Асад не наважується. Як кажуть, інший zeitgeist – дух часу. Понад те, він декларував проведення реформ, відправив уряд, що діяв із 2003 року, у відставку, організував комісію зі скасування надзвичайного стану. І навіть спробував умовити протестувальників. «Мешканці Дераа не винні в тому, що сталося, – зазначив він. – Але, на жаль, коли все виплескується на вулиці, коли діалог відбувається там, поза наяв-

ними інститутами, настає хаос, реакція бере гору, допускаються миттєві помилки, тече кров».

У самому клані Башара Асада назріває розкол між «яструбами» та «голубами». Перших очолюють вдова Хафеза Асада та його брат Махер, які наполягають на продовженні жорсткої лінії та припиненні переговорів із протестувальниками. Виступ сирійського президента про «початок реформ» і створення комісії зі зняття режиму надзвичайного стану та політичної монополії партії БААС («Відродження») – це компроміс із певною перевагою «голубів». Окрім побоювання міжнародного втручання, небажання дратувати центри впливу, передусім Францію, США і Саудівську Аравію, певну роль тут відіграла й позиція Туреччини, керівництво якої настійливо рекомендувало президентові країни-сусідки піти на реформи.

При всьому цьому справжньою причиною нинішніх заворушень у Сирії все ж таки слід вважати серйозний дисбаланс у системі отримання економічних преференцій елітою країни, коли її багатства фактично розподіляють між собою 16 осіб. Це викликає неабияке невдоволення не тільки в сунітів, а й у частини алавітської верхівки. Не додають спокою Дамаску й очікувані висновки міжнародного трибуналу у справі про вбивство колишнього прем'єр-міністра Лівану Рафіка Харірі, який на прохання Вашингтона відклав «на час» їхнє оприлюднення «з урахуванням непростого ситуації в регіоні».

РЕГІОНАЛЬНІ РИЗИКИ

Навіть у Сирії, де рівень доходів на душу населення не можна порівняти з лівійським, люди вимагають свободи, а економічні гасла не висувуються. Йї спроби правлячої верхівки підкупити їх матеріальними поступками не тільки не спрацюють, а, навпаки, викликають ще більше озлоблення.

Якщо сирійський режим не проведе швидких і радикальних реформ за зразком туніських чи єгипетських, у чому є сумніви, то напруження в цій країні зростатиме. Як наслідок – дуже висока ймовірність приходу до влади в Дамаску радикальних елементів.

МІЖ «ЯСТРУБАМИ» І «ГОЛУБАМИ». Сирійський президент Башар Асад зіткнувся з розколом у своєму оточенні

Це матиме низку далекосяжних наслідків у регіоні.

По-перше. Країна після ослаблення в середньостроковій перспективі позицій Єгипту є ключовою в близькосхідному врегулюванні, у вибудовуванні відносин арабського світу з Ізраїлем. Саме тому в Тель-Авіві дещо стурбовано спостерігають за посиленням радикальних елементів у сирійських подіях. Сюди ж додаються проблеми Палестини й руху ХАМАС.

По-друге. Це Ліван. Нестійка ситуація в Дамаску миттєво позначилася на перспективах формування нового уряду на чолі з Наджібом Мікаті в Бейруті. У ньому ключові посади мали обійняти представники «Хізбалли», що викликало велике неприйняття на Заході. Ліванські антисирійські сили на чолі з колишнім прем'єром чудово відчують втрату свободи маневру Дамаском і поспішають скористатися новою ситуацією. Захитався й лідер друзів Валід Джумблат, який долучився до «Хізбалли». У таких умовах сирійське керівництво цілком може піти на загострення ситуації на

ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИ ВЛАДІ В СИРІЇ АСАДА – ГОЛОВНЕ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІРАНУ

півдні Лівану з прицілом на Ізраїль, сподіваючись, що зовнішній чинник послабить хоча б на деякий час внутрішній тиск.

По-третє. Основні центри сили спробують скористатися ситуацією в Сирії для реалізації власних планів. У середньостроковій перспективі вісь протистояння в мусульманському світі проходитиме між Саудівською Аравією та Іраном.

Так, для Ірану збереження при владі правлячої верхівки в Дамаску – перше і головне питання в регіоні. Випадання Сирії з іранської обійми загрожувало йому не тільки міжнародною, а й справжнісінькою фізичною ізоляцією. У такому разі Тегеран буде цілковито оточений або ворожими державами, або недружно нейтральними, наприклад, Росією. Це різко звужує надії ісламистського іранського керівництва посилитися в сусідньому Іраку після відходу звідти американців, а також у Лівані. Якщо

вплив Ірану в Сирії та Лівані послабиться або зійде нанівець, це буде катастрофою для президента Ахмадінежада й усієї теократичної верхівки, яка привела й утримує його при владі.

Це розуміють і в інших столицях регіону, тому можна очікувати активного залучення у ситуацію в Сирії арабських держав. Події в Бахреїні наочно показали еміратам Перської затоки, що Тегеран відіграв головну роль у розпалюванні протистояння між шіїтами та сунітами в Бахреїні й намагається зробити те саме в Саудівській Аравії. Тому на деякий час була залишена осторонь багаторічна ворожнеча між королівством і Катаром. Їхні літаки беруть участь у складі коаліції в Лівії, обидві країни спільно діють у Сирії з підризу влади президента Башара Асада. Останній же підтримує Каддафі. Сирійські пілоти в Лівії намагаються протистояти західній військовій авіації, щоправда, без особливого успіху.

Тим часом роль США та Євроосоюзу в регіоні зменшується. Після виходу американців з Іраку їхній вплив може бути тільки опосередкованим. А ЄС усю свою увагу зосереджує в районі Середземного моря, при цьому на швидку переглядаючи підходи до політики. У проєкті резолюції «За нову політику щодо країн Північної Африки та Близького Сходу», представленому в німецькому бундестазі групою депутатів партії «Союз 90/Зелені», визнано невдалою ідею «Союзу Середземномор'я» французького президента Ніколя Саркозі, підтриману бундескацлерін Ангелою Меркель. Пропонується пошук нових стратегій партнерства й добросусідства держав регіону та ЄС, а також розробка ідей створення демократичних структур. Водночас звучить застереження щодо будь-якої співпраці з авторитарними режимами.

Проте всі ці заклики можуть бути не почуті – на Близькому Сході загострюються як суперечності всередині кожної країни, так і давні конфлікти між центрами сили. Тому Заходу, щоб уникнути ефекту доміно нестабільності на своїх кордонах, слід енергійніше придумувати більш безпосередні методи впливу. Традиційних можуть не помітити – на Сході зараз не до них. ■

Термометр арабської весни

Тиждень відстежує революційні процеси в північноафриканських та близькосхідних країнах, де панували (чи й досі панують) авторитарні режими. Попри всі зусилля світового співтовариства, ситуація в регіоні залишається вкрай напруженою

Бахрейн

Після введення 14 березня на острів військ із сусідніх Катару та Саудівської Аравії опозиційний рух шіїтської більшості населення проти місцевої сунітської династії практично придушено, найбільше опозиційне видання заборонено; в державі триває надзвичайний стан. Іран розкрикував силові дії проти повстанців, що викликало обурення арабських урядів. Ті засудили втручання Тегерана «в внутрішні справи інших країн».

Алжир

Влада тримає ситуацію в країні під контролем, прагнучи не допустити повторення туніських або єгипетських подій. Усі протестні рухи придушують, водночас уряд намагається стабілізувати соціально-економічний стан країни – не допустити підвищення цін і стримати безробіття.

Туніс

Політична ситуація в країні стабілізувалася, зате посилюється потік нелегальних мігрантів до Європи, які переважно прямують на італійський острів Лампедуза. Італія і Туніс підписали договір, що має стримати потік утікачів.

Єгипет

Ситуацію в республіці контролюють військові. У березні на референдумі громадяни проголосували за внесення до конституції змін, що дадуть змогу провести в червні парламентські вибори, а у вересні – президентські. Тепер очільник держави не матиме надзвичайних повноважень, а його каденція скоротиться від шести до чотирьох років (причому одна людина зможе обіймати посаду не більше ніж двічі поспіль). Тим часом 8 квітня демонстранти знову вийшли на площу Тахрір у Каїрі з вимогами покарання представників старого режиму та лібералізації внутрішньої політики. Екс-президента Хосні Мубарака та його сина викликали на допит стосовно причетності до корупції та кривавого розгону опозиційних демонстрацій у січні – лютому. Прем'єр-міністра Ахмеда Назіфа заарештовано. Син Мубарака Алу і Гамалія затримали на 15 діб, їхній батько перебуває у шпиталі.

Сирія

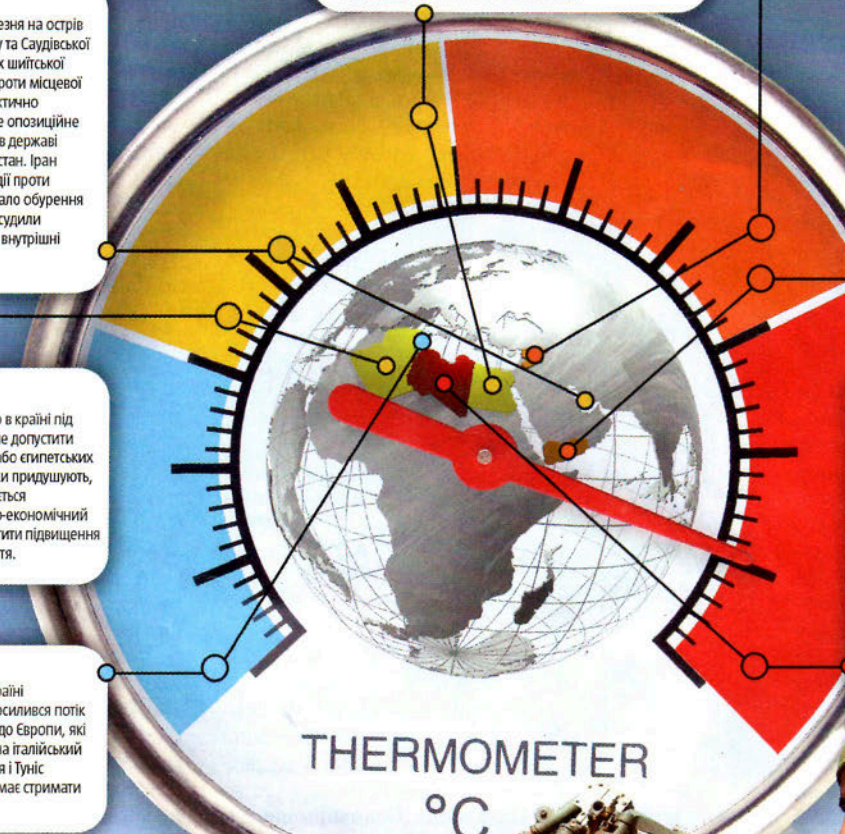
Близько 200 осіб загинуло під час антиурядових заворушень, що почалися в середині березня в південному місті Дара й перекинулись на інші райони. Президент Башар Асад відправив у відставку кабінет міністрів, хоча так і не скасував надзвичайного стану, що діє в республіці від 1963 року, а також не проголосив демократичних реформ, на що сподівалися протестувальники.

Ємен

Унаслідок сутичок із поліцією на мітингах у Ємені загинуло вже понад 120 осіб. Частина військових теж виступила проти правління президента Алі Абдулли Салеха, але той відмовився йти у відставку. Влада фактично втратила контроль над деякими частинами країни, яку розколюють водночас ісламісти з «Аль-Каїди» і сепаратистський рух на півдні. 11 квітня Салех таки погодився на пропозицію Ради співробітництва арабських держав Перської затоки піти у відставку. Він має передати владу своєму заступникові, а опозиція – формувати уряд. Остання, однак, відкинула цей план, бо ним було передбачено надання президентові імунітету проти судового переслідування.

Лівія

США припинили свою безпосередню участь у військовій операції, тож інтенсивність авіаударів західної коаліції по військах Муаммара Каддафі знизилася. Користаючись із цього, урядова армія знову розгорнула наступ на повстанців, котрі так і не стали організованою силою, і відбила в них місто Адждабію. Усі сторони визнають, що конфлікт зайшов у глухий кут. 11 квітня лідер Джамахірії прийняв мирну пропозицію Африканського союзу, яка передбачає негайне припинення вогню й ударів із повітря та початок переговорів між урядом і опозицією.

THERMOMETER °C

15–22 квітня чекаємо Вас на таких заходах у Книгарнях «Є»

К Н И Г А Р Н Я

◆ У Києві (вул. Лисенка, 3):

15 квітня, 18:00 – презентація книжки Наталії Іщук-Пазуняк «Вибрані студії з історії, лінгвістики, літературознавства і філософії» (Видавництво імені Олени Теліги).

16 квітня, 14:00 – дитячі читання з гуртом «Гайдамаки».

18 квітня, 18:00 – презентація книжки Олександра Зінченка «Година папуги». До річниці Катинської трагедії.

19 квітня, 18:00 – презентація книжки Олександра Ірванця «Сатирикон-XXI» (видавництво «Фоліо»).

20 квітня, 17:00 – презентація книжки Юрія Щербака «Час смертохристів» (видавництво «Ярославів Вал»).

21 квітня, 18:00 – презентація світлин чеського фотографа Іви Зімової.

(вул. Спаська, 5):

21 квітня, 18:00 – презентація книжки Ігоря Гирича «Історичні причини наших поразок та перемог» (видавництво «Піраміда»).

◆ В Івано-Франківську (вул. Незалежності, 31, 4-й поверх):

17 квітня, 17:00 – вечір поезії з Олексієм Чупою.

20 квітня, 19:00 – засідання кіноклубу «Маяк». Лекція-виступ відомого «дизайн-гуру» Артемія Лебедева «Дизайн як бізнес».

21 квітня, 16:00 – проект для старшокласників «Мрії збуваються» за участю головного редактора ТРК «3 студія» Слави Угринюк. Успішні люди Івано-Франківщини поділяться своїм досвідом.

◆ У Львові (просп. Свободи, 7):

15 квітня, 18:00 – зустріч із Максимом Кідруком, розмова про

книжки «Навіжені в Мексиці», «Навіжені в Перу» та про подорожі.

16 квітня, 15:00 – «За тиждень – Великдень»: майстер-клас «Напиши собі писанку» (проводить Оксана Наконечна).

20 квітня, 17:00 – у рамках міжнародного фестивалю «Французька весна» зустріч із французькою письменницею Веронік Овальде.

21 квітня, 14:00 – прес-конференція з нагоди Аперитив-туру Юрія Андруховича та гурту Karbido.

◆ У Харкові (вул. Сумська, 3):

15 квітня, 18:00 – місцева пізнавальна гра «Що? Де? Є?».

16 квітня, 17:00 – фотовиставка Generation Дениса Доннера. Музична підтримка від Synth Affection.

18 квітня, 18:30 – Книгарня «Є» та МГО AIESEC запрошують на поетичний вечір «Вітер поезії з усіх частин світу». Читають Ірина Прокоф'єва, Марія Попова, Сашко Середа, Ігор Зарудко.

19 квітня, 18:30 – лекція на тему «Юрій Шевельов в Україні та світі». Доповідачі Сергій Вакулєнко, Олена Денисенко.

Модератор Вікторія Склярова.

◆ У Вінниці (просп. 50-річчя Перемоги, 26):

16 квітня, 15:00 – автограф-сесія Юрія Андруховича.

19 квітня, 18:00 – майстер-клас із писанкарства.

20 квітня, 18:00 – презентація мандрівної книжки Алекса Конічіви «П'ятеро в ліфті, не рахуючи музи».

21 квітня, 18:00 – презентація книжки Сергія Грабара «Метаморфози».

Інформаційний партнер

Тиждень
України

Із повним переліком заходів та його можливими змінами Ви можете ознайомитися в Книгарні «Є» у вашому місті та на сайті book-ye.com.ua

Інше селянство

Останній спалах збройної боротьби селян за особисті й національні права на землях Центральної та Східної України був на початку 1930-х

Автор:
Богдан
Патриляк

Сьогодні найрадикальнішою формою боротьби нашого селянства є тимчасова відмова здавати молоко за неприйнятними цінами. Схоже, ніщо вже не може розбурхати тихе болото «розселеного» свого часу українського села: ані п'яні полювання на людей пострадянського латифундиста з почетом, ані щорічні цінові ігри зернотрейдерів, ані систематичні знущання заготівельників. У сучасній постколгоспній державі саме із селянами, на відміну від журналістів, шахтарів чи приватних підприємців, сильні світу цього не виказують аніякісного наміру рахуватися. Українські дядьки, чого не скажеш про європейських фермерів, не блокують автострад сільгосптехнікою, не заливають молоком Верховної Ради. Та найцікавіше, що зі звичайних шкільних підручників історії ми знаємо зовсім інше селянство. Саме воно, останнє серед усіх соціальних верств, продовжувало боронити людську і національну гідність, завдаючи болючих ударів радянській владі.

ПОДІЛЬСЬКА БУРЯ

Після практично повної асиміляції наших еліт у Російській імперії вже до кінця XVIII століття історія українського опору надовго стала історією селянства. Саме його спротив соціально-економічним заходам радянської влади на початку 1930-х років став останнім спалахом збройної боротьби за особисті й національні права на землях Центральної та Східної України. Народну війну 1920-х років було припинено на цих теренах не в останню чергу завдяки суттєвим поступкам селянству в рамках НЕПу. Аж у березні 1926-го звіт Державне політуправління УСРР повідомив, що «політичному бандитизмові» покладено край. Утім, невдоволення селянства соціально-економічною політикою радянської влади знову почало наростати від 1927-го й досягло апогею взимку-навесні 1930-го після першої хвилі суцільної колективізації та розкуркулення. Розпочалися масові заворушення практично на всій території радянської України. У деяких місцях спалахнули справжні збройні повстання. Вже наприкінці зими 1930 року масо-

вою непокорю було охоплено 16 округів, зокрема всі 11 прикордонних. До 10 березня бунти поширилися вже на 18 округів УСРР. Лише в Тульчинському, Могилів-Подільському та Вінницькому ДПУ зареєструвало 81 збройний виступ.

27 лютого голова ДПУ УСРР Всеволод Балицький прибув до Шепетівки, наказавши туди й до Козятина стягнути підпорядковані йому війська. Розгортання повстанського руху в прикордонному Шепетівському окрузі неабияк турбувало керівництво УСРР. 3 березня в селі Кузьминці Теофіпольського району виник повстанський загін чисельністю до 200 осіб, озброєних гвинтівками, обрізами та холодною зброєю, що діяв у тому ж таки Теофіпольському й Антонінському районах. Про масштаби виступу можна судити з того, що на 6 березня він охопив понад 10 сіл лише Антонінщини. На боротьбу з повстанцями було кинуте загін курсантів київської школи міліції та батальйон кавалерії з кулеметним взводом.

На придушення збройного повстання в селі Михайлівка Дунаєвського району Кам'янець-

У ПОЛІ НЕ ВОІН.
У рік «Великого перелому» – 1929-й, селян почали заганяти до колгоспів примусом. Одноосібник за роботою. Полтавщина, 1928 р.

кого округу влада мусила вислати полк кінноти й артилерію.

На початку березня Балицький береться придушити селянські заворушення у п'яти прикордонних районах Одеського округу. У Червоноповстанському районі сформувалися збройні загони, які тимчасово встановили свою владу в селах Яськи, Троїцьке та Градениці, розташованих на березі Дністровського лиману на кордоні з Румунією. У Яськах роззброїли міліцію, тяжко поранили 10 більшовиків і активістів. Відбулися сільські сходина, де висунуто було вимоги повернути куркулів та їхнє конфісковане майно, розпустити колгоспи, роздати насінневий матеріал, видати для народної розправи представників комуністичної сільської влади. У Граденицях повстанці спробували ліквідувати заставу й відкрити кордон. Жителі села Яськи організували загін під проводом колишнього підпрапорщика царської армії Войтенчука. Вони перекопали вулиці, щоб перешкодити кінноті, край церкви встановили дротяну загорожу, пошкодили телефонний зв'язок на кордоні.

У середині березня Балицький керує придушенням селянських повстань на Поділлі, у його розпоря-

дження, окрім частин ДПУ, надійшли значні сили регулярної армії. Про масштаби заворушень свідчить повідомлення голови ДПУ із Тростянця (Тульчинський округ) до Харкова від 16 березня 1930 року: «Вчора прийшов до Тульчинського округу. Весь округ охоплений хвилюваннями та повстаннями. Із 17 районів округу уражені 15. На сьогодні хвилювання відбуваються у 153 селах. Радянська влада повністю вигнана з 50 сіл, де замість сільрад здебільшого обираються старости. Колгоспи ліквідовані у більшості сіл округу... У деяких селах – збройні виступи. Вириті окопи навколо сіл, які зайняті озброєними людьми. В деяких селах співають «Ще не вмерла Україна» і викидають гасла «Геть радянську владу, хай живе самостійна Україна».

ПОЗБАВЛЕНІ ХЛІБА.

Чи не основною причиною бунтів стала агресивна політика держави з експропріації майна та збіжжя. Задача хліба. Новомосковськ, 1929 р.

Картину тотальної війни з радянською владою підтверджують записи наркома Робітничо-селянської інспекції СРСР Ігорія Орджонікідзе, зроблені в березні 1930-го: «...у трьох округах: Тульчинському, Шепетівському й Могилівському справжнє селянське повстання. Повстання придушене за допомогою збройних сил, з використанням кулеметів і подекуди гармат... В інших районах (Коростенському, Вінницькому, Криворізькому, Харківському, Мелітопольському) такі ж бунти».

ПАВЛОГРАДСЬКЕ ПОВСТАННЯ

Одним із найпотужніших на Сході України стало збройне повстання селян у квітні 1930 року на Дніпропетровщині, відоме як Павлоградське (за назвою району, де відбувалися основні події). 2009 року побачила світ присвячена йому збірка документів і матеріалів, що містила засекречені раніше дані ГДА СБУ та свідчення очевидців і їхніх нащадків.

Центрами руху стали Богданівка й Тернівка. Групи, що стихійно формувалися в інших місцевостях, орієнтувалися на ці два села. Метою повстання було повалення радянської влади. Хоча більшість організаторів і активістів того виступу були етнічними росіянами, метою його проголосили здобуття свободи, «коли буде забрана вся Україна».

Ватажки селян розраховували на те, що повсюди в Україні існують численні повстанські групи, в будь-який момент готові їх підтримати. Сподівалися також на допомогу міліції та військових частин. Спершу планували захопити місто Павлоград, де на базі місцевого полку Червоної армії проходили військову підготовку односельці-допризовники. Далі мали намір рухатися на Дніпропетровськ. Вірили в можливість революції всеукраїнського масштабу. 4 квітня на хутір Осадчий прибули близько 30 осіб із Богданівки на чолі з Архимом Воронкіним, Іва-

ном Аксьоновим та Іваном Шелеповим. Наступного дня до них приєдналися хуторяни. Озброєні старими гвинтівками, обрізами, мисливськими рушницями, кілками й вилами, повстанці розпочали ліквідацію органів більшовицької влади, радянського й партійного активу. Прибувши пополудні до Богданівки, вони вдарили у дзвони, закликаючи місцевих жителів йти на Павлоград. Селяни взяли під контроль міст між Богданівкою і Тернівкою, обірвали телефонну лінію, щоб унеможливити контакт місцевих радянських керівників із районною та обласною владою. Інший загін повстанців, поквитавшись із червоними активістами на хуторі Богдано-Вербки, вирушив до Тернівки, де поповнився місцевими селянами. Третя група з хутора Сонцеве також виступила 5 квітня й намагалась об'єднатися з богданівськими соратниками. Антирадянське повстання охопило села й хутори переважно Павлоградського, Близнюківського та Петропавлівського районів.

Про ці події керівництво округу дізналося 5 квітня опівдні. Перші суперечливі повідомлення не на жарт налякали владу. В інформації, що надходила з районів, фігурувала різна кількість повстанців – від 30 до 1 тис. осіб.

За даними ДПУ, на 24 березня 1930 року під час масових заворушень у Шепетівському окрузі селяни вбили

15,
поранили

32,
побили

280
представників
радянської влади

ПЕРЕД ГОЛОДОМ. Чимало селян були готові до бунтів, проте не усвідомлювали, що влада з їхньою ж допомогою за час НЕПу окріпла і потопить протести в крові. Іллінці на Вінниччині, здача хліба. 1929 р.

Проти них було кинуте загін депешників на чолі із заступником начальника Дніпропетровського окружного відділу Зиновієм Галицьким. Їм допомагали 200 міліціонерів, зокрема й 58 кінних. Боротьба ДПУ та міліції з погано озброєними, непідготованими й слабо керованими людьми тривала впродовж 5–6 квітня й закінчилася поразкою селян. За підрахунками ДПУ, від рук повстанців загинуло 30 осіб. Самі селяни втратили 13 осіб убитими, п'ятьох було поранено.

Про придушення бунту голова ДПУ УСРР Балицький відзвітував генсеку ЦК КП(б)У Станіславові Косіору. Окрім інформації про втрати, вбитих і захоплених у полон селян, у звіті наголошено було на факті, що керівники «банди» намагалися підняти загальне повстання під гаслом боротьби за незалежність України. За участь у виступі до відповідальності було притягнуто 210 осіб. 27 повстанців стратили. Звільнено було лише 19, решта отримала терміни ув'язнення від трьох до 10 років.

ЗАЧИСТКА ГОЛОДОМ

Відчайдушний опір українських селян, які боронили свою людську гідність і звичний для себе господарський уклад, змусив вище партійно-державне керівництво СРСР тимчасово скорити

увати плани соціально-економічних перетворень. Та сили, вочевидь, були нерівні. Упродовж попередніх років органи безпеки практично роззброїли селян. Балицький не без задоволення зазначав, що лише в деяких випадках повсталі були з мисливськими рушницями. Та, навіть незважаючи на погане забезпечення й організацію, за підрахунками дослідників, упродовж лише 1930 року ДПУ зафіксувало понад 4 тис. масових селянських виступів, у яких узяло участь близько 1 млн осіб.

Історія активного опору практично закінчилася після жорсткої пацифікації українського села голодом-геноцидом. Навколо теми Голодомору 1932–1933 років нині не вщухають політичні баталії, та очевидним є те, що його організаторам, окрім соціально-економічного, вдалося досягти й надзвичайно важливого соціально-психологічного ефекту: воля українського селянства до будь-якого опору на спустошених смертю теренах була остаточно зламана.

Парадокс, але в сучасній Україні, де злочинна сутність Голодомору, попри всі спроби вкотре ревізувати національну історію, поки що не піддана сумніву, ті, хто найдієвіше протистояв цьому злочину, й досі залишаються не реабілітованими. ■

ФОТО: КИНОФОТОАРХІВ М. ПІВНІЧНОГО

**ЩОЧЕТВЕРГА
О 21:00**

з Миколою КНЯЖИЦЬКИМ

Тиждень
український www.tyzhden.ua

ПЕРЕДПЛАТИТЬ «УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ»

Вартість редакційної передплати:
I півріччя 2011 р.

- 1 міс. – 30 грн
- 2 міс. – 60 грн

- II півріччя 2011 р.
- 1 міс. – 45 грн
- 3 міс. – 135 грн
- 6 міс. – 270 грн

ПАТРІОТИЗМ?

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ?

ДЕМОКРАТІЯ?

ВІДВЕРТО ПРО КРАЇНУ

Детальну інформацію можна отримати
за тел. +38 (044) 351 1300
або +38 (067) 407 1096 (callback)
Менеджер з передплати Ірина Приліпко
peredplata@tyzhden.ua www.tyzhden.ua

повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26009000022321	35392656
			поточний рахунок отримувача	код отримувача
касир	назва установи банку	ПАТ «УКРСОЦБАНК»		300023
				МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника			
	Адреса платника, телефон			
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
	період:			
				сума, грн
	платник (підпис)			

квитанція	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26009000022321	35392656
			поточний рахунок отримувача	код отримувача
касир	назва установи банку	ПАТ «УКРСОЦБАНК»		300023
				МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника			
	Адреса платника, телефон			
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
	період:			
				сума, грн
	платник (підпис)			

ГОЛОДОМОР ЯК ГЕНОЦИД

Трагедія українського селянства лягає в канву західних оцінок явища геноциду

Автор:

Мирослава Антонович, НАУКМА

Тоді як на вітчизняному владному олімпі пропонують внести зміни до Закону «Про Голодомор 1932–1933 років в Україні» й стерти його з пам'яті нації, викресливши зі шкільної програми згадки про цю трагедію, дедалі більше західних науковців приєднуються до думки, що то був геноцид.

ВІРМЕНИ, ЄВРЕЇ, УКРАЇНЦІ...

У нещодавно опублікованій «Хрестоматії досліджень геноциду» американський юрист Семюел Тоттен і австралійський історик Пол Бартроп зазначають, що «в Україні впродовж 1932–1933 років було заморено голодом від 5 до 7 млн селян, більшість із яких були етнічними українцями; штучний радянський голод виник унаслідок того, що уряд Сталіна вилучив увесь урожай і навіть засоби виробництва харчових продуктів. У даному випадку величезна кількість смертей була результатом ідеологічно спланованого соціального винищення. Мета була знищити так званих куркулів, однак фактично мішенню став кожен, хто підтримував українізацію (український націоналізм, свободу, вираження своєї культури), включно з найбіднішими. Супроводжувала цю поведінку насильницька інтеграція різних релігійних і національних груп до наявної радянської політичної структури в умовах насильницької русифікації. Геноцид, продукт екстремального вияву соціальної технології, трансформував тради-

ційні форми землеволодіння та землекористування й буквально до крихти вимів із села все, що могли споживати селяни».

Професори Тоттен і Бартроп доходять висновку, що масове вбивство людей радянським режимом уписується навіть у найстрогіше визначення геноциду, й зараховують Голодомор 1932–1933 років в Україні до трьох основних таких діянь проти людства у першій половині ХХ століття (поряд із геноцидом вірменів та Голокостом).

Серед пунктів, зазначених у Конвенції ООН про запобігання злочинів геноциду і покарання за нього (1948) та в Римському статуті Міжнародного кримінального суду актів геноциду (1998), щодо Голодомору найчастіше застосовують третій – «навмисне створення для якої-небудь групи таких життєвих умов, що розраховані на її цілковите або часткове фізичне винищення».

У тексті «Елементів злочинів», який також застосовує Міжнародний кримінальний суд як джерело права, у цій дії виділено такі складники:

1. Злочинець створив (заподіяв, нав'язав) для однієї чи більше осіб певні умови життя.

2. Така особа чи особи належать до певної національної, етнічної, расової чи релігійної групи.

3. Злочинець мав намір знищити, цілком або частково, національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку.

4. Умови життя були розраховані на фізичне знищення цієї групи, цілком або частково.

5. Ця дія відбулась у контексті серії аналогічних дій, спрямованих проти цієї групи чи бу-

ла дією, що сама могла спричинити таке знищення.

З НАМІРОМ УБИВСТВА

Кожен із зазначених елементів геноциду можна знайти в Голодоморі 1932–1933 років в Україні. Створення для осіб певних умов життя: ситуація виникла штучно через установлення непомірних квот на зерно й вилучення спершу всього збіжжя, а потім і решти харчів.

Це було спрямовано проти селян, основна маса яких – українці, що є ознакою другого елемента злочину геноциду: особа чи особи належать до певної національної, етнічної, расової чи релігійної групи. Йшлося про питому частину нації, а оскільки українізація на початку 1930-х досягла такого рівня, який більшовицькі вожді визнали небезпечним, вони вирішили знищити чи підірвати

дух цієї складової народу. Як зазначив Міжнародний кримінальний трибунал стосовно колишньої Югославії, «якщо специфічна частина групи є символічною для цілої групи чи найголовнішою для її виживання, це може свідчити на користь того, що ця частина може бути визначена як істотна».

У постанові ЦК ВКП(б) й Ради народних комісарів СРСР «Про хлібозаготівлі на Україні, Північному Кавказі та у Західній області» від 14 грудня 1932 року чітко простежуються переляк влади перед результатами українізації, що сягнула за «дозволені» рамки, й безпосередній зв'язок її результатів із політикою вилучення зерна. Остання мала стати методом придушення соціального й національного опору.

Третій елемент геноциду – намір злочинця знищити, цілком або частково, національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку – також чітко простежується в Голодоморі 1932–1933 років. Очевидно, що така антилюдська влада, як радянська, в жодному документі не наголошувала на планах убити голодом мільйони українських селян. Утім, як зазначає Міжнародний карний суд, висновок про існування на-

гато документів, які підтверджують, що влада знала про жахливе становище українських селян. Опубліковано не лише листи іноземних консулів, а й донесення секретних співробітників ДПУ УСРР про голод у різних регіонах України. Скажімо, в донесенні інформатора Одеського обласного відділу цього управління від 9 червня 1932 року йдеться про голод серед селян, які вже не мають хліба. Свідчень обізнаності влади щодо вбивчого голоду аж задосить.

НА «ЧОРНІЙ ДОЩЦІ»

Четвертий елемент злочину геноциду: умови життя були розраховані на фізичне знищення цієї групи, цілковите або часткове. Зокрема, Станіслав Косіор і Влас Чубар дістали право призупинити постачання товарів для українських сіл аж до закінчення хлібозаготівельного плану. А що

«СПАБИБИ ДЯДЬКОВІ СТАЛІНУ...»
Приховуючи дитячу смертність під час Голодомору, радянські статистичні служби зменшували також цифру щодо народжуваності. Саме ж тільки зниження темпів народжуваності призводило до недоборів у 1932 році 298,6 тис. дітей, у 1933 році 459,6 тис., в 1934 – 509 тис.

українцями. Загалом, на ці «дошки» було записано колгоспи 82 районів України, тобто майже чверті її території з населенням 5 млн осіб. Такі села більшовики оточували збройними загонами, всі продовольчі та насінневі запаси звідти вивозили, забороняли торгівлю і ввезення будь-яких товарів. Тобто занесення на «чорну дошку» автоматично означало голодну смерть.

П'ятий елемент: дія відбулась у контексті серії аналогічних, спрямованих проти даної групи, або ж сама могла спричинити таке знищення. Голодомор був організований як один зі злочинів у низці інших, спрямованих на загибель, цілковиту чи часткову, української нації. У своїй статті «Радянський геноцид в Україні» автор терміна «геноцид» Рафаель Лемкін представив дії більшовиків в УСРР як знищення української нації в чотири стадії: 1) передусім національної еліти; 2) національної церкви; 3) значної частини українських селян; 4) змішування українців з іншими національностями у спосіб переселень. В усіх чотирьох фазах знищення національний характер цієї операції, як писав Лемкін, був визначальним, бо ж навіть основні жертви геноциду – заморені голодом українські селяни – представлені як носії національного духу і тих рис, які роблять їх «культурою і нацією».

Отже, в Голодоморі 1932–1933 років в Україні присутні всі п'ять елементів злочину геноциду.

Зрештою, факти заперечення Голодомору як геноциду можуть відіграти й позитивну роль, адже сприятимуть виробленню аргументів на користь кваліфікації його як злочину. А це своєю чергою допомагатиме міжнародному визнанню Голодомору. Як писав Джеймс Мейс, однією з організацій, яка підтримувала створення Американської комісії щодо Українського Голодомору, був Єврейський комітет Америки. «Одним з найбільших внесків, який цей Комітет зробив для захисту прав євреїв і людей цілого світу, було спонсорування літератури щодо заперечення Голокосту, – писав Джеймс Мейс, – українці повинні засвоїти цей урок». ■

міру й усвідомлення можна робити з фактів та обставин. Тобто зловмисництво не конче має бути чітко зафіксоване в документах чи висловлене в публічних усних промовах.

А саме факти та обставини свідчать про наявність таких елементів злочину Голодомору, як намір і усвідомлення. Існує ба-

він був абсолютно завищений, то перервати надходження продукції означало викликати голод. Така постанова стосувалася лише українських сіл. Серед заходів, спрямованих на фізичне знищення їх жителів, можна, зокрема, відзначити режим «чорних дощок», запроваджений також саме в регіонах, населених

Два банти Хвильового

Роздвоєність поглядів провідника «націонал-комуністів» не могла не закінчитися для нього трагічно

Автор:
Володимир Панченко

Факт, засвідчений Миколою Хвильовим у автобіографії: 1917 року, невдовзі після Лютневої революції, він, фронтвик і член армійської ради, поїхав на солдатський з'їзд, пришипивши на грудях два банти – червоний і жовто-блакитний. Свою політичну двовекторність письменник згодом пояснював просто: «Я хотів бути українським більшовиком». Драма роздвоєності завершилася самогубством: 13 травня 1933 року Микола Хвильовий застрелився у власній квартирі. Революція пожирала своїх дітей. Напередодні, 12 травня, заарештували Михайла Ялового, одного з тих, хто тривалий час був поруч із Хвильовим. Микола Григорович ще кинувся в ЦК і ГПУ рятувати друга, проте результатом стала хіба що цілковита ясність: це початок кінця. Услід за Яловим влада знищуватиме генерацію української інтелігенції, лідером якої Хвильовий був. І як очільник, як полум'яний «комунар» він не міг не відчути своєї відповідальності за трагедію, що розгорталася...

ЕСЕР, ПОВСТАНЕЦЬ, КОМУНІСТ

На початку 1920-х Микола Фітільов (справжнє прізвище Хвильового) щиро вірив, що жовтневий більшовицький переворот – це початок нової ери, точка відліку в історичному календарі. У 1921 році він із запалом «полум'яного революціонера» підхоплював лівацькі гасла «Пролеткульту», який декларував розрив з «усіма дотеперішніми традиціями», «чисту» класову пролетарську культуру, створювати яку мають самі робітники. Галасливі, сповнені безмежних амбіцій, нетерпимі пролеткультівці прагнули монополії, командних висот у літературі. А

для цього потрібна була близькість до влади. Тому й позиціонували вони себе як «правовірні» революціонери, тому й вишукували «ворогів», що відхиляються від генеральної лінії.

Літературний старт Миколи Хвильового був саме таким – пролеткультівським. То вже згодом, у 1924-му, він кепкуватиме над самим собою: який я робітник! І справді, учительський син (родом із Тростянця, що на нинішній Сумщині), він ще в гімназійні часи долучився до молодіжних революційних гуртків, що перебували під впливом українських есерів. Репутація «шаленого гімназиста», бунтаря зашкодила навчання: маючи за плечима лише чотири класи, Микола, як він сам згодом писав, «шалопайнічал», мандруючи Слобожанщиною і Донбасом. Працював чорноробом, вантажником, підвозив цеглу, вугілля. Для нього то був час неймовірної світоглядної еклетики й самоосвіти.

У грудні 1914-го Фітільову виповнився 21 рік. Невдовзі його мобілізували. Три воєнні роки залишилися в його пам'яті як «роки походів, голодовки, справжнього жаху, який описати я не ризикуну, 3 роки голгофи в кватраті на далеких полях Галичини, в Карпатах, в Румунії». Його політичні симпатії тієї пори були на боці українських есерів. У 1917-му він почав друкуватися у фронтовій газеті, для якої писав вірші й фейлетони. Це саме тоді на його грудях з'явилися два банти.

До режиму гетьмана Павла Скоропадського Фітільов поставив різко негативно. Разом із братом Олександром він навіть організував загін «вільних козаків», який наприкінці 1918 року влився у стихію антигетьманського повстання. Проте відносини фітільовців із Директорією, яка таки повалила гетьмана, були складними. На Різдвяні свята 1919-го стався інцидент: вояки Симона Петлюри арештували

«некерованого» Фітільова і ще двох його бійців. «Вільні козаки» спробували відбити свого командира; доки точилася перестрілка, він утік. У першій половині 1919 року Микола працював у Богодухові в освітній галузі; тоді ж вступив до КП(б)У. В особистому житті також сталися зміни: він одружився з учителькою Катериною Гащенко. Вінчатися в церкві комуніст Фітільов рішуче відмовився, чим викликав велике невдоволення Катерининою матері.

Родинні непорозуміння мали драматичний характер, оскільки йшлося про «морально-класові» колізії: батько Катерини був плантатором, заможним селянином. Дарія Гащенко, молодша сестра дружини Хвильового, згадувала: «Кожен його приїзд викликав незадоволення нашої мами, бо він її «агітував», щоб вона допізна по суботах не затримувала своїх служниць Олену і Настю, а також конюха Варівона і щоб вони ходили до «лікнепу» вчитися грамоти. Нашій мамі було найбільше дошкульно, що якийсь «невінчаний зять» вміщується в її домашнє «царство». Потім не подобалось нашим батькам, що Микола Григорович завжди мав домашні «мітинги» про той «рай», що буде при комунізмі, а в комунах будуть жити люди, як у наших рамкових вуликах бджоли, що стояли в квітучому садочку. Він так завжди говорив із захопленням, що навіть ми, діти, слухали з великим зацікавленням, ніби казку...»

Україну окупувала Біла армія генерала Денікіна. Фітільов знову потрапив на фронт, тепер уже в складі Червоної армії, де він служив у штабі, потім працював у редакційно-видавничому відділі, армійській газеті. У його біографії – робота в політвідділі Південного фронту, Друга кінна армія, бої із Врангелем. Цієї пори стосується самоіронічна репліка Хвильового про те, що йому доводилося писати «агітки для плакатів і газет у стилі Дем'яна Бедного»...

Тиждень продовжує серію публікацій про знакові постаті української історії та літератури, котрі змушені були вибирати під тиском державно-репресивного апарату, - чи протестувати і загинути фізично, чи зламатися і загинути морально. Перший такий матеріал був присвячений Миколі Зерову (див. Тиждень №12 від 25 березня). Сьогодні – роздуми Володимира Панченка над статтю Миколи Хвильового.

НАРОДЖЕННЯ ХВИЛЬОВОГО

На початку 1921 року Микола Фітільов залишив у Богодухові дружину та маленьку доньку Іраїду й подався «завойовувати» Харків (диво дивне: Іраїда Миколаївна жива – у 2009-му я зустрічався з нею в Харкові). Фітільова більше немає – далі починається історія МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО. Своє подальше життя він цілковито пов'язував із літературою. В автобіографії писав, що в лютому 1922-го, згідно з «рішенням ЦК», демобілізувався, прослуживши «фактично у двох арміях – у царській і Червоній – понад 7 років».

У 1923-му поет Хвильовий – один із чільних членів «Гарту», Спілки пролетарських письменників, створеної відомим партійним діячем і поетом Василем Блакитним. Тоді ж таки вийшла його перша прозова збірка «Сині етюди». Про Хвильового почали писати як про «основоположника нової української прози» (!). 1923 рік узагалі надзвичайно важливий, фактично переломний, в інтелектуальній біографії Миколи Хвильового. Саме тоді він написав свою новелу «Я (Романтика)», що засвідчила трагічну роздвоєність його героя-чекіста, який у жертву «загірній комуні» приніс життя власної матері. Мати Марія легко асоціювалася з Україною, і це могло означати тільки одне: Хвильовий відчув, що більшовицький режим знищує його національні мрії. Та й сам він, українець і комуніст, співторець «загірної комуні» Микола Фітільов-Хвильовий, хіба не є... убивцею Матері?!

Після появи цієї новели висловлювався здогад, що її автор – колишній чекіст. Квазіісторик Дмитро Табачник і досі безапеляційно заявляє, що «головний ідеолог скрипниківської українізації письменник Микола Хвильовий мав /.../ катівське минуле. Будучи під час громадянської війни заступником голови Богодухівської повітової ЧК, він займався масовими стратами заручників і проведенням у життя політики червоного терору». Все це вигадка, починаючи з того, що Хвильовий начебто був «головним ідеологом скрипниківської українізації». Документальних підтверджень – жодних.

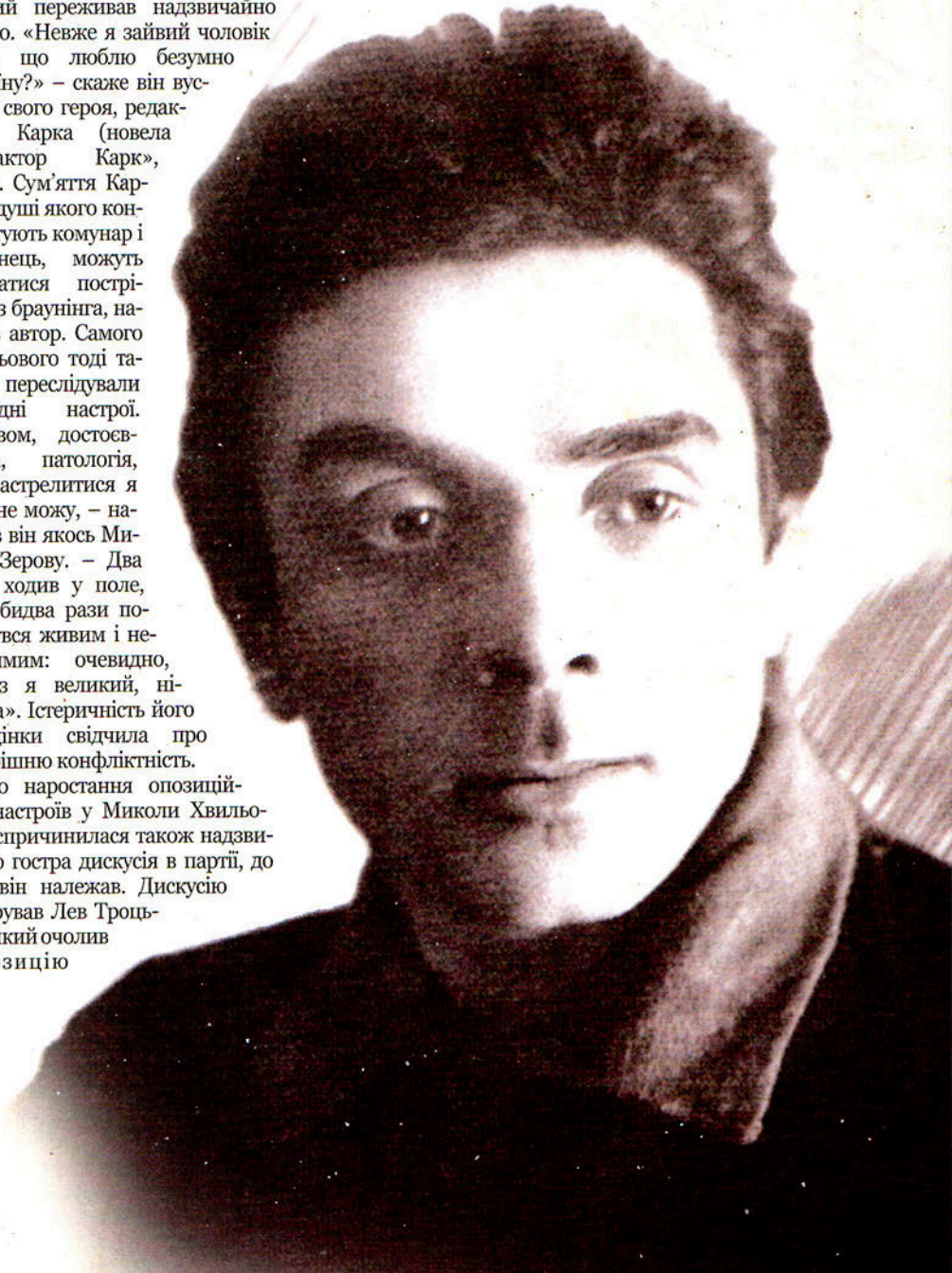
У грудні 1923 року новела «Я (Романтика)» прозвучала в авторському виконанні й зі сцени оперного театру в Києві, куди приїха-

ла ціла делегація харківських гартівців, які мали «пролетаризувати» київську літературну еліту. Серед тих, хто слухав Хвильового, був і поет-неокласик Микола Зеров. Знайомство з ним буквально перевернуло Хвильового: ім'я Зерова відтоді стане для нього синонімом культури.

1923 рік – це ще й початок політики «коренізації», спроби втілення якої показали неабияку гостроту «боротьби двох культур»: української й російської. Драматичні колізії, пов'язані із зигзагами національної політики, Хвильовий переживав надзвичайно гостро. «Невже я зайвий чоловік тому, що люблю безумно Україну?» – скаже він устами свого героя, редактора Карка (новела «Редактор Карк», 1923). Сум'яття Карка, в душі якого конфліктують комунар і українець, можуть обірватися пострілом із браунінга, натякав автор. Самого Хвильового тоді також переслідували суїцидні настрої. «Словом, достоевщина, патологія, але застрелитися я ніяк не можу, – написав він якось Миколі Зерову. – Два рази ходив у поле, але обидва рази повернувся живим і не-вредимим: очевидно, боягуз я великий, нікчема». Істеричність його поведінки свідчила про внутрішню конфліктність.

До наростання опозиційних настроїв у Миколи Хвильового спричинилася також надзвичайно гостра дискусія в партії, до якої він належав. Дискусію інспірував Лев Троцький, який очолив «опозицію

1923 року». Він звернувся з відкритим листом до ЦК, у якому різко виступив проти бюрократизації партії та придушення внутрішньопартійної демократії. «Червоного Бонапарта» підтримали «генерали революції» Пятаков, Антонов-Овсієнко, Преображенський, Муралов... Цікаво, а на чьому боці був у ті дні Микола Хвильовий? Не маю сумніву, що на боці Троцького. Він же теж бачив «тиранію апарату», моральне виродження багатьох чиновних комуністів. І не тільки бачив, а й писав про це

«розпеченим пером» у своїй прозі (повість «Іван Іванович»)...

«КРИК СЕРЕД ПІВНОЧІ»

1925 року Микола Хвильовий вкловився в дискусію про «боротьбу двох культур». Головним об'єктом критики з боку памфлетиста стали «плужанство» з його «масовізмом», «гаркуни-задунайські», «червона просвіта», себто провінціалізм, «Хохландія»... Хвильовий зрозумів: гаслами «пролетарської творчості» прикривається Хам. Він шукав альтернатив «гаркунам задунайським» і знаходив їх у «Зерових», які кликали Ad fontes! («До джерел»). – Ред.), до класичної спадщини. Альтернативою літературній «Москві» Хвильовий називав «психологічну Європу»... Практичним втіленням його ідеалу мала стати Вільна академія пролетарської літератури (ВАПЛІТЕ), створена 20 листопада 1925 року.

А в лютому – березні 1926-го в пресі з'явилися найрізкіші памфлети Миколи Хвильового (цикл «Апологети писаризму»). І вже у квітні в хід дискусії втрутився Сталін. У листі до Лазаря Кагановича та членів Політбюро КП(б)У він піддав критиці «комуніста Хвильового» за націонал-ухильництво. Метою політики партії в духовній і національній сфері, наголошував Сталін, є злиття національних культур у культуру радянську. Чому він так споло-

ВІД ЗАБУТТЯ ДО ПОШАНИ. Руїни хати в Дем'янівці на Полтавщині, де певний час жив Хвильовий у своєї матері-вчительки та Пам'ятний знак у Молодіжному парку Харкова, встановлений в 1995 році

пшився? Відповідь на це запитання проста і ясна як Божий день: бо зрозумів, що СРСР може втратити Україну. Причому небезпека для «червоної імперії» починалася навіть не з політичних гасел щодо її відокремлення та державного усаможливлення. Вона проглядала вже в самому прагненні українців бути нацією високої культури. Таким чином, культурологія ставала актуальною політикою. Страх втратити Україну стимулював агресію з боку ВКП(б) і її «карального меча»...

Памфлети Хвильового, цей «крик серед півночі в якимсь глухому околі» (за словами Миколи Зерова), були викликом «червоній імперії». Утім, бунтівність письменника дивним чином переходила в пристосуванство, свіжа думка – у догматизм. Перепади, злети вільного духу – і «ритуальні» самокартання, часом утікання від себе самого були наслідком трагічних суперечностей Миколи Хви-

лом, ідеалом. Найбільшим же боєм цього «українського більшовика» була Україна, яку «підминала» ВКП(б). «Я нерідко «хитаюся» там, де треба діяти рішуче, – зазначав Микола Хвильовий 1924 року в записці для «тройки по чистке партії». – Все це мучить мене...»

КАПУТУЛЯЦІЯ

Якийсь час йому здавалося, що він зможе «переграти» систему. Перший покаятний лист Хвильового, написаний під тиском жорсткої партійної критики (4 грудня 1926 року), здавався тактичним ходом. Письменника й справді на якийсь час залишили в спокої. Протягом 1927-го він виступає з новими памфлетами. У журналі «Валіте» (№ 5) з'являється перша частина його роману «Вальдшнепи». Проте шостий номер, у якому друкувалося закінчення роману, влада конфіскувала, а публікації трактату «Україна чи Малоросія?» взагалі не допустила. А в листопаді того самого року Каганович із трибуни Х з'їзду КП(б)У піддав «ухили» Миколи Хвильового й колишнього наркома освіти Олександра Шумського просто-таки вбивчій критиці.

ДПУ (Державне політуправління, в подальшому НКВС) заводять «досьє» на письменника – і починається справжнє полювання на «Вальдшнепа» (таким було «псевдо» письменника у слововжитку чекістів)... Хвильовий має стійку репутацію «відомого

«НЕВЖЕ Я ЗАЙВИЙ ЧОЛОВІК ТОМУ, ЩО ЛЮБЛЮ БЕЗУМНО УКРАЇНУ?» – СКАЖЕ ХВИЛЬОВИЙ ВУСТАМИ СВОГО ГЕРОЯ, РЕДАКТОРА КАРКА

льового, його роздвоєності. Він був доктринером, для якого партія, попри все, залишалася «божеством», а комунізм – вищим смис-

українського шовініста»; в ДПУ вже уважно прочитали другу частину «Вальдшнепів», роману «про комуніста, який хитається, і про націоналістку-українку, яка його спокушає». Не залишилося непоміченим навіть те, що в уста героїні Аглаї «автор вклав цілі передовиці з Петлюрівського «Тризуба»... Аякже: інформатори, серед яких чимало літераторів, мало не щодня строчать у ДПУ донесення, де фіксується кожен крок неблагонадійних і підозрливих. Може, тому письменників і поселили в одному будинку, щоб легше було за ними стежити?!

Втім, у грудні 1927 року Хвильового з дружиною Юлією Уманцевою (з Катериною Гащенко він розлучився ще 1922-го) та прийомною донькою несподівано відпустили в Австрію на лікування. Сам він підозрював, що його просто вислали... Факти свідчать, що в цю пору письменник переживав складну світоглядну й психологічну смуту. «Буржуазна» Європа його розчарувала. У компартійній пресі не вшухає шельмування «хвильовізму». Чи ж дивно, що 28 січня 1928 року ВАПЛІТЕ самоліквідується, а 22 лютого з'являється другий покайний лист Хвильового? Усе повторюється: Микола Хвильовий публікує «ритуальний» лист, а сам повторює друзям свої колишні гасла: «За всяку ціну ми мусимо вивести нашу літературу на широку європейську

арену. ... Вмерла Вільна Академія Пролетарської Літератури – хай живе Державна Літературна академія». Що це – Хвильовий хитрує чи все більше заплутується?

Повернувшись із-за кордону, займається виданням журналу «Літературний ярмарок» (1928–1930), об'єднуючи довкола нього колишніх «ваплітян»... І все ж час капітуляції Хвильового неблаганно насувався. Точкою неповернення для нього, думаю, стали публічні виступи проти Сергія Єфремова під час безрезного (1930 рік) процесу над СВУ (Спілкою визволення України). Хвильовий зламаний. Найгірше, що його статті в газеті «Харківський пролетар» з осудом Єфремова цирі! Адже коло тих, хто проходив у справі СВУ, йому глибоко чуже: то ж усе стара українська інтелігенція, а він із покоління «м'ятежних» революціонерів...

Хвильовий ще створює цілком лояльну літературну організацію «Пролітфронт» (1930–1931) та однойменний журнал, проте сталінський «великий перелом» вимагає, щоб усе було жорстко підпорядковано партії. І ось уже письменник критикує... «хвильовізм»; у промові на зібранні харківської ВУСПП (літ-організації, інспірованої ЦК КП(б)У) він утретє – і востаннє – розкаюється. А в лютому 1931-го під тиском нищівної критики «Пролітфронт» Хвильовий, Павло Тичина, Микола Куліш, Юрій Яновський та ще 14 письменників вступають до ВУСПП. По суті, то була капітуляція. До фатального пострілу Миколи Хвильового залишалося трохи більше ніж два роки...

Історія Хвильового трагічна не тільки тому, що вона ілюструє жорстокість тоталітарного сталінського режиму, який, до речі, вмів грав на суперечностях у самому літературному середовищі, підігривав амбіції одних і тримав у чорному тілі інших, унаслідок чого боротьба між літературними угрупованнями нагадувала самознищення. Річ ще й у політичних ілюзіях цілого покоління українських націонал-комуністів, які сподівалися, що Україну можна побудувати разом із... російськими більшовиками! Шахматувшись, вони почали чинити опір «червоній імперії», проте було вже надто пізно. ■

GORAN BREGOVIC

WEDDING AND FUNERAL BAND

ГОРАН БРЕГОВИЧ
та «Весільно-похоронний бенд»

20.04

ПАЛАЦ «УКРАЇНА»

початок о 19:00

ЖИВИЙ ЗВУК

PREMIERA.UA
МЫ ПРОДАЕМ БИЛЕТЫ

384-44-44

МЕДІА-ПАРТНЕР

Тиждень
український www.tyzhden.ua

Головні медіа-партнери

ПЕРШИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ **EX.UA**

Партнери

Донбас: старий новий рік

Складно уявити, що могло б змусити місцеве населення відмовитися від традиційних для себе поглядів на життя, країну та природу влади

Автор:
Сергій
Жадан

Якщо ви, їдучи на Донбас, від початку налаштуєте себе на зустріч із екзотикою та політичною паранормальністю, швидше за все, на вас чекає розчарування. З екзотики тут залишилися хіба що терикони, до яких, утім, швидко звикаєш. Ну і з'явився стадіон, котрий не так вражає, як насторожує (мовляв, як усе це узгоджується із соціальними стандартами регіону, а якщо ніяк не узгоджується, то чому?).

У решті ви ризикуєте не побачити широко пропаяваних вітчизняними ЗМІ стереотипів: за вживання державної мови на вулицях не вбивають, державні знову ж таки прапори з адміністративних будівель не зривають, та й олігархи посеред міста зустрічаються не так часто, як можна було б очікувати.

Донбас не надто сильно відрізняється від решти України, зокрема й візуально, – бутиків на головній вулиці Донецька не більше, ніж Харкова чи Одеси, приватний сектор Луганська природно нагадує приватні сектори Полтави та Сум, більшість районних центрів Донецької та Луганської областей вбиті не безнадійніше за подібні де-небудь у Центральній чи Південній Україні. Хоча, безперечно, вигляд, побут та загальна інфраструктура маленьких шахтарських містечок і селищ – явище, притаманне тільки цим місцям.

Гострішими й помітнішими є контрасти не візуальні, а внутрішні, соціальні, скажімо, не між центральними вулицями, «фасадним» Донбасом та пролетарськими спальниками, а загалом між блиском політеліти та злиденністю робочого класу. Тут Донбас справді відрізняється від решти вітчизняних регіонів хоча б за різкістю цих перепадів, за підкресленим випаданням нових хмарочосів та бізнес-центрів зі старих індустріальних краєвидів.

Хоча самі мешканці регіону, схоже, не надто переймаються питаннями «класової нерівності». Видається, що найближчим часом навряд чи слід очікувати від місцевого населення змін у політичних симпатіях та антипатіях. Це дивує, проте й змушує замислитися над природою зародження (чи незародження) громадського невдоволення. Складно уявити, що могло б змусити мешканців цих областей відмовитися від традиційних для себе поглядів на життя, країну та природу влади і чим би могло завершитись у

разі чого таке «примушування до демократії». Тамтешні активісти, які фактично перебирають на себе функцію озвучування суспільних проблем, говорять про можливі масові виступи та зміни політичних пріоритетів доволі скептично: ну так, кажуть, населення дедалі більше розчаровується у владі, рейтинги регіоналів знижуються, недовіра зростає. Але на наступних виборах проголосують, найімовірніше, знову за своїх.

Так чи інакше, але навіть нинішня економічна ситуація навряд чи здатна спричинити тут масові протести. Невдоволення викликають хіба що конкретні локальні дії влади, спрямовані, скажімо, на закриття шкіл у регіоні. Знайомі розповідали, що в деяких випадках спротив населення справді був доволі ефективним. Дещо іншою є ситуація з виступами проти реформ нової влади. Хоча ось у моєму рідному Старобільську восени минулого року акції протесту підтримала несподівано велика кількість підприємців. Можливо, тому, що в місті взагалі значний відсоток бізнесменів, оскільки варіантів забезпечення себе та своєї родини не так багато. Якогось продовження тих виступів наразі не видно.

Більш народну версію того, що відбувається, довелося почути від луганського таксиста, який на моє щире здивування, чому, мовляв, усі мов-

чать з приводу фальсифікацій на останніх виборах мера, відповів так: «Ну а хто виступатиме? Тих, хто міг щось сказати, розстріляли ще в 1937-му». Як на мене, це аргумент.

**ЧАСОМ ЗДАЄТЬСЯ, ЩО ХТОСЬ
НАМАГАЄТЬСЯ ЗУПИНИТИ В
ЦЬОМУ МІСЦІ ЧАС. ІНОДІ ТАКЕ
ВРАЖЕННЯ, ЩО ЇМ ЦЕ
ВДАЄТЬСЯ**

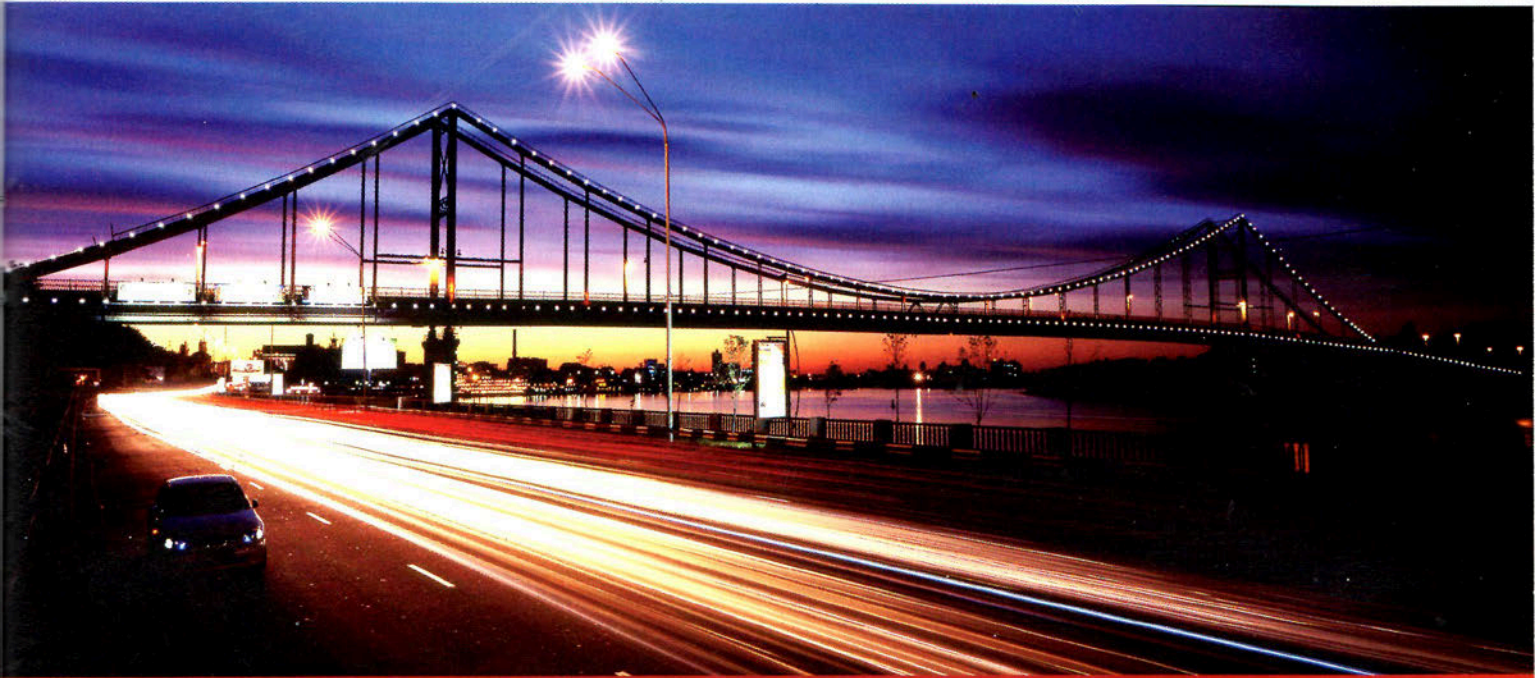

А ще я подумав, що місцеві таксисти теж мало чим відрізняються від, приміром, харківських. І всі ті суперечності та відмінності, які нам намагаються нав'язати політики, спрацьовують лише тоді, коли ми самі готові їх сприйняти як щось істинне й вартісне. У решті ділити нам особливо нічого.

І ось така річ. На виїзді з Луганська ще від зими висить плакат, на якому президент України вперто бажає землякам щасливого Нового року та Різдва. Навколо тягнуться квітневі поля, з яких уже встиг зійти сніг. Ще кілька місяців – і плакат можна буде не знімати, оскільки вітання знову стануть актуальними.

Часом здається, що хтось намагається зупинити в цьому місці час.

Іноді таке враження, що їм це вдається. ■

CITI КАНАЛ ТВОГО МІСТА

Про СІТІ знає Твій кабельний оператор!

www.city-tv.kiev.ua

Обсценні Евріпіді

Міфотворчість за рецептами Леся Подерв'янського

Спілкувався
Олександр
Михельсон

Фото:
Анастасія
Подерв'янська

Шизофренічно-гротескні п'єси київського художника Леся Подерв'янського відомі вже не першому поколінню українців: «Гамлет», «Павлік Морозов (епічна трагедія)», «Герой нашого часу» та інші сповнені ненормативної лексики тексти почали поширюватися в магнітофонних записках ще за пізнього СРСР, а згодом були випущені у брошурах, викладені в мережі й розтягнуті на цитати. Тепер 58-річний автор разом з Андрієм Крітенком, німецьким режисером з українським паспортом, взявся вивести свої фантазмагоричні видіння на справжню сцену.

КЛАСИКА Й МОДЕРН

Перед початком інтерв'ю Андрій Крітенко перевертає текстом донизу грубенький стос паперів, що лежать на столі. Видно, що надруковане в багатьох місцях покреслено або, навпаки, дописано ручкою.

У. Т.: Це «Павлік Морозов»?

А. К.: Це екстра-текст.

У. Т.: Тобто саму п'єсу для сцени переробили?

А. К.: Ще й як.

У. Т.: Як узагалі виникла ідея вивести це на підмостки?

Л. П.: Насправді ця ідея не наша. Звичайно, вона могла виникнути і в нас, але мало що нам може спасти на думку. Для реалізації в нас просто забракло б можливостей. Тому треба сказати так: ідея постановки належить нашому другові й соратникові Анатолію Димчуку. Це бізнесмен і галерист, він мешкає в Одесі й має там галерею, збирається відкрити одну і в Києві... Якось за пляшкою ми ідею обговорили і вдарили по руках.

Я при цьому сказав, що працюватиму тільки з Андрієм. Бо, по-перше, ми друзі, а я товаришу лише з талановитими

людьми. А по-друге, ми з ним уже працювали, і для мене це завжди було як свято (1993 року Подерв'янський створив для постановки Крітенка «Оргія» за Лесею Українкою оформлення, за яке отримав премію «Пектораль». – Ред.).

А. К.: Я теж погодився одразу. По-перше, якби Леся сказав «пашлі, грабоньом сберкасу», я й то пристав би на пропозицію...

Л. П.: Аналогічно!

А. К.: Крім того, п'єса «Павлік Морозов» найближча, як на мене, до моєї улюбленої «Вахханки» Евріпіда. Я не проводжу, звичайно, прямих паралелей – це було би просто глупством. Але колізії, лінії, мотивації... З погляду архітектоніки, як на мене, тут багато спільного.

У. Т.: Я чув, на сцені крім акторів буде великий екран, якісь відеоінсталяції...

Л. П.: Річ у тім, що рішення продиктовані приміщенням. Це буде зала «Кінопанорами», і ми її вибрали саме тому, що там є величезний екран. Але він у жодному разі не буде частиною декорації, а спілкуватиметься з акторами, на нього покладається дуже велика роль.

А. К.: Це не якісь загравання із сучасними способами передачі інформації. Екран житиме своїм життям. Утім, усього ми вам усе одно не скажемо, сюрпризи розкривати не в наших інтересах.

У. Т.: Словом, ми побачимо не те, що звикли читати як епічну трагедію «Павлік Морозов».

Л. П., А. К. (хором): Не зовсім те. Зовсім не те.

А. К.: Зрештою, постановка п'єси для читання – це і є авторське читання. А в нас буде постановка п'єси як такої.

У. Т.: Ви назвали б цю постановку створеною на злобу дня?

А. К.: Зовсім не назвав би. Тому я й згадав про «Вахханок».

Нині ж частенько беруть класичні тексти й намагаються їх модернізувати. А тут інша річ: класика з модерного тексту. Як роблять сучасні автори? Вдягають античних героїв у модерні шати, дають їм пістолети якісь...

Л. П.: ...А в нас дуже органічно сплітаються антична міфологія й міфологія совка. І з'ясовується, що дистанція між ними не така вже й велика.

А. К.: Річ у тому, що в цих текстах є міф. Якщо ви уважно прочитаете того самого Евріпіда, зрозумієте, що такі тексти мають дуже серйозний відгук у душах сучасних людей.

Л. П.: До того ж якби мене справді цікавила тільки злоба дня, то цих п'єс уже давно ніхто не пам'ятав би. Але дивна річ: їх сприймають навіть ті молоді люди, які народилися за незалежної України й нічого не знають про совок.

У. Т.: Проте ці п'єси містять цілком «рідні» нам архетипи. Коли читаєш про літературознавця Івана Опанасовича Харченка, одразу згадуєш власний гуртожиток...

Л. П.: Ну у випадку Івана Опанасовича важливо, що до нього приходив Чорт. Це ж інтерпретація розвитку Фауста!

А. К.: А Фауст – теж архетип.

АРМІЯ КОРИСНА МИТЦЯМ

У. Т.: Чи правда, що першу п'єсу ви написали в радянській армії?

Л. П.: Було, було. В армії взагалі було чудово, бо коли я зрозумів, що опинився в центрі абсурду, грубо кажучи, в божевільні, відчув, що треба робити, як Швейк у психлікарні. Якщо пам'ятаєте: «У божевільні було дуже весело: всі казилися, лазили рачки і дерлися на стіни. І Швейк казився разом з усіма». Так і в армії: якщо ти в божевільні, поведься, як нормальні хворі. Інакше просто не можна.

Я тоді також зрозумів, що армія дуже корисна творчим особистостям. Бо звичайній людині там нічого робити, для неї це втрачені роки. А ось творча отримує те, що я називаю нестандартним мисленням. Коли товариш капітан каже: «Ти шо, не знаєш, шо в армії круглоє ташат, а квадратное катят?» – оце, на мою

думку, і є навички нестандартного мислення.

У. Т.: Театр абсурду, як на мене, присутній і в нашому повсякденному житті.

Л. П.: Все одно з радянською армією це порівняти не можна.

А. К.: А чому ви сучасне життя називаєте театром абсурду? На мій погляд, усе настільки заплановано, і вивірено, і розподілено на складові... Усі ж розуміють, хто чим займається, просто, може, не говорять про це.

А взагалі в абсурді є своя логіка. Я колись мав честь грати в п'єсі «Чекаючи на Годо» і зрозумів: моя роль абсолютно логічна, й логіка ця дуже жорстка.

У. Т.: А в п'єсах Подерв'янського є жорстка логіка?

А. К.: Безумовно.

У. Т.: Ви постійно наголошуєте, що є художником, а література для вас – лише розвага...

Л. П.: Якщо щось є справжнім, то це завжди розвага. Те, що робиться надто серйозно, як правило, непрофесійне. А професійне – то зазвичай забавка.

У. Т.: Які ще практикуєте розваги, крім написання п'єс?

Л. П.: Власне життя (красномовно мовчить).

У. Т.: Наскільки персонажі ваших творів змальовані вами з власного життя?

Л. П.: Я просто маю непогане око й добре вухо. Вмію спостерігати й виокремлювати з побаченого головне. Звичайна людина пройде і не запам'ятає, а в мене все зберігається. Причому це стосується і образотворчого мистецтва, і літературних текстів... Воно може вистрілити, а може й ні – це дуже важко вербалізувати. Це відбувається саме.

ПОЧУВАТИСЯ ПІДНОЮ ЛЮДИНОЮ

У. Т.: П'єси – розвага, а на життя ви заробляєте картинами. Добре продаються?

Л. П.: Ну хотілося б краще, але нічого. Останнім часом якось поживався арт-ринок в Україні. Раніше його просто не було, мусили багато їздити, виставлялись – усі художники так робили, не тільки я. Тепер же багато хто охолонув до таких поїздок. Це ж великий клопіт, тепер покупець є і тут.

Який саме покупець? Це різні люди. Принаймні з мого досвіду. З одними я навіть товаришую, а інші промайнули набігом. Приїздить на дорогому авто: «Покажіть». Я показую. Добре, кажуть, ми вам зателефонуємо завтра. Справді, телефонують чітко у визначений час і кажуть: ми вибрали ту картину, яка більша й дорожча. І більше я їх ніколи не бачу...

У. Т.: Є популярна думка, що люди з товстими гаманцями в принципі не розуміються на мистецтві...

Л. П.: Та насправді на мистецтві, й на живописі зокрема, не знається ніхто. За винятком вузького прошарку людей, які називають себе художниками, та

ще небагатьох людей, які мають до того природний хист.

У. Т.: Чому ж тоді люди взагалі купують живопис?

Л. П.: Не знаю. А чому люди ходять у басейн? Разом з тим Лувр переповнений людьми, які дивляться не так на роботи, як на етикетки. Або взяти оперу – багато хто відвідує її, але насправді нічого не розуміє. Я це стверджую абсолютно авторитетно.

У. Т.: Тобто так званий духовний рівень широких мас насправді підвищити неможливо?

Л. П.: Я говоритиму тільки про живопис. Має бути Божий

ЦІКАВІ ДОСЛІДИ. Репетиція вистави за «епічною трагедією» Подерв'янського – веселе і невимушене дійство

дар сприйняття цього мистецтва. Якщо говорити про «покращення світу» загалом, то в історії було багато діячів, які робили це. І нічого доброго з цього не вийшло.

У. Т.: А, скажімо, Помаранчева революція, яку ви активно підтримували, хіба теж не була спробою «покращення світу»?

Л. П.: Нічого подібного. То була просто реакція людини, у гідність якої плюнули. Не більше й не менше. Можна було лишатися вдома і почуватися бидлом, а можна було вийти на вулицю й почуватися людиною гідною.

У. Т.: Тоді йшлося не просто про вихід на вулицю. В одному з інтерв'ю ви розповідали, що перебували в групі колишніх спецназівців і були готові палити танки, якби вони пішли на Майдан...

Л. П.: Так, була така компанія, до якої входили й деякі мої знайомі. А що ж робити? Коли на тебе іде танк, його треба палити. Є такі прості речі: якщо влада стріляє по народу, вона автоматично втрачає легітимність і народ отримує право стріляти в неї.

У. Т.: Як відчувається ваша гідність сьогодні, коли політичні лідери того Майдану все провалили?

Л. П.: Це їхні проблеми. Для мене головне, як я поведусь в цій ситуації. Я за них не відповідаю, з моєю гідністю все нормально.

У. Т.: Ви згодні з думкою про те, що нових Майданів уже не буде?

Л. П.: Я в Україні бачив дуже багато Касандр, і всі вони влучали пальцем у небо. Тому не брався б нічого пророчити.

Загалом якщо вже скиглити про те, як усе погано, то треба мати якусь порівняльну шкалу скиглення. Часом варто озирнутися назад і згадати, що в нас колись було. Якщо зараз у нас Янукович і «Танці з зірками», то раніше ж узагалі був Льончик і «Лебедине озеро». Причому на всіх каналах, а їх налічувалося аж три. Або коли хочеться пива, треба було оббігати півміста й вистояти в довжелезній черзі... Я ж усе це пам'ятаю.

У. Т.: Отже, ви оптиміст?

Л. П.: Не думаю, що я оптиміст чи песиміст. Я ці емоції фільтрую й намагаюся бачити речі такими, якими вони є.

У. Т.: Багато хто намагається, ось тільки не у всіх виходить. Можливо, для цього є якийсь спеціальний рецепт Подерв'янського?

Л. П.: Треба просто тренуватися і займатися медитацією. Тоді кількість переходить у якість.

У. Т.: А як часто ви сідаєте й медитуєте?

Л. П.: Я стою. У мене стояча медитація. Від 20 до 40 хвилин майже щодня. ■

ОРГАНІЗАТОР

UNIVERSAL ADVERTISING GROUP

18
20
КВІТНЯ

ДНІ
ВІРМЕНСЬКОГО
КІНО
В УКРАЇНІ

Кінотеатр «Жовтень»
www.zhovten-kino.kiev.ua

вул. Костянтинівська, 26

Ⓜ Контрактова площа

ГЕНЕРАЛЬНИЙ
МЕДІА-ПАРТНЕР

медіа-партнер

www.radioera.com.ua

медіа-партнер

медіа-партнер

медіа-партнер

партнер

ГОП І ТИ В УКРАЇНІ

Тиждень потрапив на студію дубляжу й дізнався секрети озвучування анімаційних персонажів

Автор:
Ярослав
Підгора-
Гвяздовський

«Він класний», – каже Ольга Фокіна, директор дубляжу американської стрічки «Гоп», показуючи на Сергія Притулу. Той стоїть у навушниках за звуконепроникним склом перед мікрофоном і активно рухає губами. «Притула давно хотів себе випробувати в озвучці, – продовжує моя співрозмовниця. – До того ж Сергій ні на кого не схожий, як і його герой у фільмі, – Великодній Кролик». Хоча спільних рис у Притулі з його персонажем більше. У фільмі вухань на ім'я К. В. є живим згустком енергії та протесту. Не бажаючи щороку традиційно наповнювати святкові кошики до Великодня, він утікає з домівки до Голлівуда, щоб здійснити власну мрію – стати барабанщиком. Притула теж чкурнув з рідного Збаража до обласного центру, щоб посісти омріяне місце ведучого на «Радіо Тернопіль – 106,1 FM», а потім до Києва, аби стати ведучим на телебаченні. Щоправда, одна річ трохи віддаляє його від пухнастого К. В.: якось в інтерв'ю він казав, що задля втілення мрії – подарувати мамі шубу – купив із

братом шкурки 120 афганських кроликів, із яких той презент і пошили...

НЕКІНЕМАТОГРАФІЧНА ТИША

Утім, Ольга Фокіна про це навряд чи знає, як і керівництво дистриб'юторської компанії, що має випустити фільм «Гоп» в Україні. Тож робота з дубляжу фільму просувається впевнено й... тихо. Власне, це один із парадоксів. Коли опиняєшся на студії Le Doyen (вона міститься на території Національної кіностудії імені О. Довженка й озвучує значну частину прокатних фільмів), модерний мінімалізм антуражу й цілковита ватяна тиша справляють враження, ніби ти у звичайному міському офісі. До або після робочого часу. В просторій кухні, де кожен сам собі наливає чай чи каву, за столом тихо спілкуються директор дубляжу Костянтин Лінартович і актор Театру імені Івана Франка Василь Мазур. Говорять не про озвучку, а так, про життєві дрібниці, хоча щойно вийшли з кімнати, де триває робота над роликом четвертої частини «Піратів Карибського моря». Поряд – підготовка до

кастингу голосів на продовження «Тачок». Звісно, актор Микола Боклан може пробігти коридором, але хтозна, з якої причини. А загалом довкола панує некінематографічна тиша. Ймовірно, це пояснюється певною концентрацією уваги директорів і акторів. «Розумієте, – каже Ольга Фокіна, – є така істина, що озвучувати мультики для дітей складніше, ніж драми для дорослих. Малюки тобі повірять тільки тоді, коли ти будеш максимально чесний у своїй роботі». І в цьому є сенс. «Я дуже добре усвідомлюю свою відповідальність за працю, – пояснює Сергій Притула, – бо якщо якість буде не надто висока, моя робота може стати ще одним ресурсом у руках людей, які скажуть про український дубляж як про лайно. А я великий прихильник українськомовного дубляжу і вважаю, що він конче потрібен нашій країні; скасування його обов'язковості, на мою думку, недоречно. Особливо за умов і обставин, у яких перебуває цей бізнес, і за нинішньої мовної ситуації в країні».

Ольгу Фокіну теж запросили з причин «максимальної профе-

сійності». З останніх фільмів вона озвучувала «Бурлеск» і «Турриста», але, що головніше, керувала дубляжем мультфільму «Нікчемний я» і анімаційного шедевру «Кораліна усвіті кошмарів». Хоча, за її словами, «ліпсінг (синхронізація звукового ряду з візуальним – Ред.) у акторів нічим особливо не відрізняється від мальованих персонажів». «Важливіше, – додає пані Ольга, – коли актор імпровізує, і якщо це відбувається, значить, як-то кажуть, йому пішло». Причому, схильному до експромтів від народження, це мов коту сметана. «Імпровізація була одним із найприємніших моментів озвучки, – задоволено каже він. – Мій персонаж – тинейджер і за своєю природою не може говорити чистою літературною українською мовою, тож ми й міняли текст на більш спрощений, сленговий, молодіжний, так би мовити». Оце те, що так люблять актори. І ненавидять перекладачі. Можна згадати, як відбувалося творення «Тачок» – чи не найкращого мультфільму з точки зору перекладу (він, до речі, українськомовними копіями зібрав у прокаті більше грошей, ніж російськомовними). Тоді в студії громи чулися: актор Юрій Коваленко, більш відомий як «Доктор Звук», на ходу придумував усілякі дотепи на кшталт фрази «я лечу, як Юрій Гагарін», чи вигуку «етіть-колотіть», чи імені героя «Валера» – аж перекладач Олекса Негребецький входив у раж від обурення. Натомість супервайзер від Walt Disney Animation Studios, поляк Маріуш Яворовський, падав зі сміху. Як, власне, і всі присутні. Крім пана Олекси, звісно. »

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАК

НАЙКРАЩІ АНІМАЦІЙНІ СТРИЧКИ, ДУБЛЬОВАНІ УКРАЇНСЬКОЮ*

«Карлсон, який мешкає на даху» («Karlsson på taket», 2002). Компанія-виробник: Filmkameratene A/S. Ролі озвучували: Ані Лорак, Олег Скрипка

«Веселі ніжки» («Happy Feet», 2006). Компанія-виробник: Kingdom Feature Productions, Kennedy Miller. Ролі озвучували: Олег (Фогот) Михайлюта, Іван Рози́н, Олександр Ігнатуша, Інна Великова

«Тачки» («Cars», 2006). Компанія-виробник: Pixar Animation Studios, Walt Disney Pictures. Ролі озвучували: Остап Ступка, Юрій Коваленко, Ольга Сумська

«Сезон полювання» («Open Season», 2006). Компанія-виробник: Sony Pictures Animation, Columbia Pictures. Ролі озвучували: Юрій Коваленко, Борис Георгієвський

«Лови хвилю» («Surf's Up», 2007). Компанія-виробник: Sony Pictures Animation. Ролі озвучували: Діма Малков, Станіслав Боклан, Борис Георгієвський, Наталя Романько

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАК

«ЗЛЮКА» З ДОСВІДОМ

Повертаючись до «Гоп», можна додати, що Притула незле тямить в англійській. У 2000–2001 роках він навчався в Лондоні. Та кинувши обридлу науку, пішов у люди: працював будівельником, кельнером, на кухні. Тож, озвучуючи пухнастого, розумів, що «те саме можна було б сказати трохи інакше, смішніше».

Вік є одним із важливих моментів приставлення у фільмі – кріль-тато і кролик-син віддзеркалюють різні підходи до життя, що є класичним моментом у душі батьки та діти. Другий пункт антагонізму – коли доброму кроликові К. В. протистоїть зле курча Карлос. Той, хто дублює цю пташинку, заходить у студію. Це Олег Скрипка. «Він грає такого собі злодюгу, – встигає сказати кілька слів пані Ольга, – величезне курча, яке хоче скинути з трону уваги кро-

ОЛЬГА ФОКІНА. Озвучувати мультики для дітей складніше, ніж драми для дорослих. Малюки тобі повірять тільки тоді, коли ти будеш максимально чесний у своїй роботі

лика й посісти його місце». «Але мені подобається персонаж, якого я озвучую, – вступає в розмову Олег, – він реально смішний. До того ж є шанс укотре показати дітям приклад негативного героя, щоб вони не робили як він, приміром, не лізли в політику». З огляду на просвітницьку діяльність Скрипки, це цілком вписується в його позицію. Популяризацією добра, національної культури і традицій він займається віддавна. Фестиваль «Країна Мрій», організатором і режисером-постановником якого він є від 2004 року, – підтвердження цьому. «Мені подобається, – каже Олег, – що я беру участь в озвучці кіно українською мовою. Діти люблять будь-які мультики. А наше, дорослих, завдання – щоб анімація була якісна й мала правильну, гарну мораль. Негативні персонажі

завжди потрібні і в житті, і в мистецтві, щоб добро нарощувало м'язи й перемало зло».

Скрипка порівняно із Притулою говорить значно тихіше і спокійніше. Може, тому що старший майже на 20 років. А може, через те що Сергій уперше бере участь в озвучці, а Олександр виступає вже промовляв п'ять років тому пустун із пропелером у шведсько-норвезькій стрічці «Карлсон, який мешкає на даху». То був перший мультик на широких екранах, перекладений українською. «Відтоді як озвучив Карлсона, – згадує Олег, – подорослішав: тепер я знаю, чого хочу. Тоді я шукав, тепер – ні. Це називається досвідом. Я не користуюся світом, а намагаюся в ньому гармонійно жити».

Грати негативного персонажа і складніше, і цікавіше водночас, тож професіоналізм Скрипки зростає. І наступний проект, схоже, дихає в спину: досвід плюс «деякі вади в дикції Олега», за словами Ольги Фокіної, «чудово грають у дубляжі». На таких речах будується вербалізація анімаційних персонажів у всьому світі. Наприклад, у Штатах безсоромного кролика озвучував такий самий виконавець нахабних ролей Рассел Бренд («Зірковий ескорт»), який, гаркавлячи, говорив за доктора Нефарю в «Нікчемному я». А злочку Карлоса, – відомий голлівудський комік Генк Азарія (герой «Друзів» і голос шефа поліції Віггама із «Сімпсонів»). Тож «гішпанця» Олега Скрипку й любителя кролів у будь-якому вигляді Сергія Притулу можна буде почути на екранах України від 21 квітня. ■

НАЙКРАЩІ АНІМАЦІЙНІ СТРИЧКИ, ДУБЛЬОВАНІ УКРАЇНСЬКОЮ

«Вольт» («Bolt», 2008).

Компанія-виробник: Walt Disney Animation Studios. Полі озвучували: Остап Ступка, Ірма Вітовська

«Кораліна у світі кошмарів» («Coralina», 2009).

Компанія-виробник: Laika Entertainment, Pandemonium. Полі озвучували: Настя Зіновенко, Андрій Твердак, Борис Георгієвський, Людмила Ардельян

«Принцеса і жаба» («The Princess and the Frog», 2009).

Компанія-виробник: Walt Disney Animation Studios. Полі озвучували: Дмитро Гаврилов, Катіко Пурцеладзе, Віктор Андрієнко, Ірина Дорошенко

«Льодовиковий період 3» («Ice Age: Dawn of the Dinosaurs», 2009).

Компанія-виробник: Blue Sky Studios. Полі озвучували: Миколай Короткий, Дмитро Вікулов, Лариса Руснак, Юрій Ребрик

«Ранго» («Rango», 2011).

Компанія-виробник: Blind Wink, GK Films, Nickelodeon Movies. Полі озвучували: Олег (Фатот) Михайлюта, Назар Задніпровський, Василь Мазур, Микола Боклан

ДОСВІД
КУЛЬТУРНОГО
ЛЕГАЛІЗУ

FLYING DUTCH

3 28 КВІТНЯ
КІНОТЕАТР «КИЇВ»

а також:

ЛьВІВ (кінопалац)
ДОНЕЦЬК (кінопалац-звездочка)
ЗАПОРІЖЖЯ (ім. Довженка)
ОДЕСА (u-cinema)

фестиваль
ГОЛЛАНДСЬКОГО
КІНО ЛЕТЮЧИЙ
ГОЛАНДЕЦЬ

Лель Бель / Lelle Belle, реж. Міша Камп
Шокін блю / Shocking Blue, реж. Марк де Клоє
Темна вода / Zwart Water, реж. Елберт ван Стрієн
Хантінг та сини / Hunting & Zn., реж. Зандер Бургер
Тобі й мені приємно / Win/win, реж. Йаап ван Хюйзден
Беатрікс, Ї Величність / Beatrix, majesteit / реж. Міхаель ван Ерп

а також **НІЧ КОРОТКОГО МЕТРУ!**

WeeklyUA

Тиждень

МАКСИМ
міжочий телеканал

СІТІ

TOP10.UA

kievreport

www.molodist.com

всі деталі на
kino-teatr.ua

Крива.ца

Чому зменшується інтерес до українського контенту серед інтернет-користувачів

Автор:
Олександр Сидоренко,
музикант,
телеведучий

Нещодавно мене запросили на перше засідання українського Google-клубу, який має на меті обговорювати, залучаючи фахівців, всілякі глобальні мережеві речі. Певна річ, я до експертів не належу, брали як музиканта. Тема першого круглого столу була доволі неприємною: «Падіння інтересу до українського контенту серед інтернет-користувачів». Наших користувачів. Отже, ми з вами останнім часом менше цікавимося українським інтернетом. Одразу зауважу, не українськомовним, а територіально українським.

Ці вкрай невтішні висновки базувалися на суворих даних Google та bigmir.net, відповідно до яких із 2008 по 2010 рік частка пошуку саме українського контенту зменшилася приблизно вдвічі. Тобто темпи зростання переходу до наших сайтів сповільнилися.

Коли роздали роздруковані графіки, стало зовсім страшно. Про всяк випадок просканував телефон, насили втримавшись від знищення закладок сайту з ефірами радіо «Ехо Москви», і вирішив з'ясувати, де саме зраджую національним інтересам.

Почав зі спорту: футбол мене цікавить передусім український, тут усе ніби на місці, англійської я не знаю (не пишаюся, згоден, сором), а російську пресу читаю лише в разі поразок московського «Спартак», щоб підняти настрій. Щодо політики, то тут усе класично: «Обком», «Укрправа», «Орд», «Дзеркало тижня» з невеликою часткою вищезгаданих забугорних голосів. Ось наче й усе. Трошки полегшало, отже, це скоїв не я. Можна спокійно переглядати графіки далі.

Як я зрозумів, з даних, представлених під час круглого столу, прибрали найкращий інтернет-запит усіх часів і народів – «порно он-лайн», а решту залишили. Відповідь ніби як на долоні – користувача поглинули соціальні мережі: Facebook і його російські клони «Однокласники» та «Вконтакте». Але на цьому культурний шок не фінішував, нижче наводилися стовпчики даних, у яких йшлося про те, що з нами не так.

Отже, якщо не брати до уваги порно, українського користувача найбільше цікавили «Інтерни» (знаю, безперечний хіт, не бачив). Я поставив би на наймасштабніший український піратський портал ex.ua і, як з'ясувалося, програв би, позаяк пірати були в другій п'ятірці разом із ICTV та СТБ. І знову висновок маловтішний: «український розважальний контент не витримує конкуренції».

Від часів Великої депресії всім відомо, що у скрутні часи зростає попит на алкоголь, ласощі та розваги – чоловіки заливають невпевненість, жінки підносять настрій шоколадом і всі разом, розійшовшись парами, прямують до сінема, де їм покажуть красиву історію про вічне кохання. Тож на нашому депресивному шматочку глобуса під час кризи частіше розважаються іноземним продуктом.

Тепер спробуємо розібратися, чому так склалося:

1. Своєрідність ринку. Звісно, не Польща ми, де весь контент польською мовою для поляків. У нас радше мікро-Канада, котра має під боком велику Америку, дивиться її кіно, серіали та шоу, слухає її музику, хоча й пробує інтегруватися, маючи власну Селін Діон.

2. Кількість та якість продукту. Якщо в музиці, стрічках новин і ТБ-гуморі є хоч спроба конкурувати з іноземцями, щоб утримати свій ринок, то нашого кіно немає взагалі, популярні соціальні мережі – іноземні, а серіали качаються з російським перекладом, тому що його значно більше. Тут класичне замкнуте коло: «Бідні, бо дурні – дурні, бо бідні». В українській мережі замало грошей і може бути менше саме через такі тенденції.

3. Ефект синусоїди. Хоч цей пункт трошки заспокоює. Таке вже було, хвиля інтересу до українського продукту як зростала, так згодом і падала. Якщо дуже захотіти, можна зрозуміти логіку продюсерів найпопулярніших територіально українських шоу: коли вони беруть постійним експертом чи суддею

медійного гея з Москви, це свідчить, що саме зараз він «дає цифру», тобто сьогодні цього хоче глядач. Попри те що тут я не є експертом, можливо, на державному рівні варто запускати проект розкрутки

НА НАШОМУ ДЕПРЕСИВНОМУ ШМАТОЧКУ ГЛОБУСА ПІД ЧАС КРИЗИ ЧАСТІШЕ РОЗВАЖАЮТЬСЯ ІНОЗЕМНИМ ПРОДУКТОМ

власних харизматичних геїв задля збереження ринку.

4. Ефект особистості. Нічого не вдієш, треба чекати на нові харизми з мільйонами переглядів на YouTube: от з'явиться ще один «Бумбокс» (у найкращому разі), та хоч новий Валентин Стрикало чи Василь Васильців, і ситуація зміниться. Ніби ж вдається поки що з мультфільмами, дубльованими українською (хоч іноді здається, що це останній bastion і, якщо їх витиснуть із ринку, треба буде вже остаточно зливати воду), тобто можна конкурувати. Ось такі думки виникли під час засідання Google-клубу. І, між іншим, після 2010 року крива пішла вгору. Тож, шановні володарі мишок, качайте, чорнобриві, що хочете, але з українських сайтів, адже інтернет великий, а Україна – одна. ■

ФУТБОЛ БЕЗ ПРИСТРАСТІ - НЕ ФУТБОЛ!

5

ПРЕДСТАВЛЯЄ

Щотижневий футбольно-аналітичний проект.

Завдяки унікальній високотехнологічній системі 3D моделювання ORAD, глядачі мають можливість «зупинити час»

і проаналізувати ключові моменти матчів української Прем'єр-ліги, а також найбільш резонансних поєдинків Європи та світу.

Відтепер ми знатимемо відповіді на питання про правомірності карток, наявність офсайдів та законність призначених пенальті.

УКРАЇНСЬКІ ПРИСТРАСТІ

**ЩОПОНЕДІЛКА
21:30**

Бурлеск без лоску

У програмі «Французької весни» покажуть «Турне» Мат'є Амальріка, зворотний бік мюзик-холу

Режисер обрав вигідний ракурс – показав залаштунковий бурлеск і мюзик-хол, без гламуру, модельної зовнішності й голлівудської happy life. Власне, по-європейськи, бо ж погляд всередину тут важливіший, ніж вичення поверхні. На відміну від, скажімо, «Шоугольз» Пауля Вергувена чи нещодавнього «Бурлеску» з припадними й талановитими співачками Крістіною Агілерою та Шер. Мат'є Амальрік не показує краси жіночого тіла й голосу, точніше, він зумисне демонструє некрасу. Бо ж зазвичай вродливиць не так уже й багато, а гарних голосів іще менше. У феєричному фільмі Амальріка головними героїнями є страшенно нафарбовані товстунки, які більше нагадують шльондр, і відверто несексуальні стриптизерки, що, напівоголені, танцюють і співають на сценах Франції, – це природність такого виду шоу. Те, про що ніхто не здогадується, – здерта маска штучного, міфологізованого. Та водночас ця антисексуальність, ця тілистість героїнь, їхні великі обвислі груди в поєднанні із сумнівною індивідуальних театралізованих шоу справляють ефект чи не більшої ви-

«Турне».
У кінотеатрах України з 14 квітня

бухової сили, ніж усі разом узяті виступи тієї-таки Агілери. Що й показує стрічка, яку майже всуціль знято за допомогою «живої» аудиторії. Позаяк грошей на організацію масовок у Гаврі, Ла-Рошелі, Нанті чи самому Парижі не знайшлося, всі глядачі були з місцевих і аплодували не за наказом, а від захвату. До речі, по закінченні зйомок героїні шоу, котрих режисер набрав поодиночці в Америці, створили справжню трупу й почали гастролювати Францією, маючи постійні аншлаги... Перевага стрічки в її неоднозначності, в поєднанні гротеску, драми і трагікомедії. Амаль-

Анонси 15–17 квітня, 11:00

Майстер-класи з випікання пасок і писанкарства

Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара»

(Київ, вул. Лаврська, 29)

Музей Івана Гончара продовжує кількарічну традицію підготовки до обрядових дійств. Цього разу напередодні Великодніх свят охочі мають нагоду відвідати ярмарок народних майстрів. Писанки, вербові «шутки», етнічний посуд, великодні подарунки, паски та інший автентичний колорит чекають на відвідувачів. У межах триденної програми дорослим та дітям пропонують дізнатися про традиції святкування Великодня, навчитися випікати паски за різними рецептами та розписувати писанки, співати веснянки та водити гаївки.

16 квітня, 19:00

«Павлік Морозов»

Кінотеатр «Кінопанорама» (Київ, вул. Шота Руставелі, 19)

На радість шанувальникам українського драматурга і художника Леся Подерв'янського, відбудеться прем'єра театральної постановки на одну з його п'єс. Режисером епічної трагедії «Павлік Морозов» виступив давній творчий партнер Подерв'янського Андрій Крітенко. Химерне поєднання радянської та античної міфології, кохання, жорстокості, іронії та пародійних алюзій цілком відповідає естетиці постмодерну. Шокує і брутальне сучасне мистецтво підштовхує людину подивитися на себе в дзеркало, щоб зрозуміти, хто вона є.

17 квітня, 19:00

«Ірен і духи»

Центр Леся Курбаса (Київ, вул. Володимирська, 236)

Вистава за мотивами п'єси «Америка Росії подарувала пароплав» відомого уральського драматурга Ніколая Коляди відбудеться у межах гастролей Харківського державного академічного драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка. Головна героїня на ім'я Ірен (Олена Приступ) після самогубства повертається до своєї квартири привидом, щоб укотре перегорнути сторінки минулого. Аж раптом до цього притулку самотності потрапляє привабливий юнак Роман (Євгеній Моргун) і закохується в неї. За визначенням самого автора, ця вистава на одну дію когось може здатися драмою, а когось і комедією.

CD

Duran Duran. «All You Need is Now»

Заголовний трек нового релізу співпродюсер платівки Марк Ронсон назвав однією з улюблених пісень Duran Duran. У 13-му альбомі хлопці поєднали непоєднане – власний фірмовий нью-рейв-звук та сучасний грувний електронний саунд. І зробили це стильно, відтак уся добірка витримана, ніби дорогий коньяк. Як і цей бурштиновий напій, що дозріває до глибокого смаку в дубових бочках, британці нарешті досягли особливого стилю.

Panic! At the Disco. «Vices and Virtues»

Попри те що з гурту пішли басист Джонатан Волкер і гітарист Раян Росс, Panic не стали слабшими й випустили третю платівку. В ній, як і раніше, чимало поліфонії та бурлескного шикку перевдягань. Складається враження, ніби потрапляєш на ярмарок під вечір чи в закинутий парк атракціонів, у якому зустрічаєш чарівника, що розповідає історії з картярськими фокусами під звуки шарманок та вибухи конфеті. Відсутність автора текстів Раяна слугувала катализатором для мультиінструменталіста Брендона Урі, який і почав писати.

Green Day. «Awesome as Fk»**

Завершивши світовий тур 2009–2010 років на підтримку альбому «21st Century Breakdown», вокаліст і гітарист Біллі Джо Армстронг, басист Майк Діртт та барабанщик Тре Кул обрали найкраще з відеозаписів шоу. Це й увійшло до концертної збірки разом із фото виступів гурту в Токіо. Тут можна не лише почути, а й побачити хіти американських панк-рокерів, серед яких «21 Guns», «American Idiot», «Good Riddance» тощо, виконані на різних сценах світу.

рік приколів до гладких сідниць героїнь гумор. Показав, що посмішки зірок робляться з болем у м'язах щелепи та обличчя. І відтворив натхненника цього балагану, продюсера, якого й грає він сам, бідолашного невдаха, нелюбого батька, сина, брата й колишнього чоловіка та коханця. І це шоу для нього – єдина любов у житті, котре минає в турі, в дорозі. Як співає американський рок-гурт The Sonics у своїй пісні «Have Love Will Travel», що вдало відриває і закриває стрічку.

Ярослав Підгора-Гвиздовський

17 квітня, 19:00

Рішар Гальяно

Будинок офіцерів

(Київ, вул. Грушевського 30/1)

Його називають «священним монстром джазу» та одним із найтитолованіших і найзнаменитіших джазових акордеоністів Європи й Америки. Рішар Гальяно – яскравий представник сучасної французької музики, основою якої є традиційний шансон і танцювальна культура мюзет. Разом із європейським джазовим проектом Tangaria Quartet

він представить композиції Астора П'яцоллі, власні стандарти («Fou Rire», «Tango pour Claudie», «New York Tango»), джазові імпровізації, у яких переплітаються ритми танго, свінгу, босанови.

18–20 квітня

Дні вірменського кіно

Кінотеатр «Жовтень»

(Київ, вул. Костянтинівська, 26)

Фестиваль вірменського кіно відбудеться в Україні вперше. За три дні буде продемонстровано 10 кіноробіт. Це документальні фільми Тиграна Хзмаляна «Прижиттєвий портрет Христа» і «До Арарату», його стрічка «Lovember» – історія без жодного слова про незвичайну любов вуличного музиканта й медсестри, «Щоденник Хрестограда» Грача Кешишяна про молодих і не дуже людей, що пускаються в мандри заробляти на хліб шахрайством і розбоями, тощо. Також до уваги буде представлена виставка фото режисера Карена Григоряна, який обіцяє прибути до Києва.

20 квітня, 19:00

Горан Бреговіч

Палац «Україна»

(Київ, вул. В. Васильківська, 103)

Без творчості цього музиканта і композитора неможливо уявити сучасну балканську культуру. Горан Бреговіч відомий у світі як автор музики до фільмів Еміра Кустуриці «Час циган», «Арізонська мрія», «Андеграунд». Також він грав у сербському рок-гурті Bijelo Dugme. Під час єдиного в Києві концерту прозвучать найкращі твори останніх 20 років. Це вогняна суміш циганської

і традиційної балканської музики, сповнена запальних ритмів та позитивної енергетики. Маестро, як завжди, виступатиме в супроводі свого Wedding and Funeral Band.

Українсько-бразильський серіал

Космодром «Алкантара» є настільки екзотичним проектом, що українському президентові навіть не під силу вимовити його назву. Годі й казати про латиноамериканські пристрасті, які вже не перший рік вирують навколо космічного СП України з Бразилією

Автор:
Олександр
Загородний,
Київ –
Алкантара

Рясна тропічна злива починається зненацька й за 10 хвилин так само раптово вщухає. І так кілька разів щодоби – в бразильському містечку Алкантара закінчується сезон дощів. За мить сонце знову пече немилосердно. Звідси якихось 300 км до екватора. До однойменного космодрому – лише 11. Як на українські мірки, туди веде ідеальна дорога. Її проклали кілька років на замовлення військових. Наш водій Карлос ледве стримується, щоб на новенькому позашляховику не розігнатися до понад сотні. Платити 75 реалів штрафу, а це близько \$40, йому аж ніяк не хочеться.

ДУХИ КІЛОБОЛІВ

На прохання показати нам кілоболів, нащадків рабів-утікачів, які живуть у цій місцині,

чоловік погоджується одразу. Він звертає на ґрунтовий шлях, і ось уже перші халупи.

У багатьох помешканнях бракує навіть вікон. Очевидно, красти там також нічого. Діти грають у футбол, старші сидять на призьбах своїх домівок та біля імпровізованого кафе. Неділя – вихідний навіть у цьому забитому поселенні серед джунглів. Саме кілоболи виступили проти будівництва українсько-бразильського космодрому на своїй землі неподалік «Алкантари». Аргумент залізний – гуркіт ракет налякає їхніх духів і ті підуть зі священних печер. Кілоболи подали до суду і дивним чином виграли (землю під космодром виділили в іншому місці). Кажуть, не обійшлося без допомоги професійних адвокатів, яким хтось добре за-

платив... Конкуренція в космічній галузі відчувається навіть біля екватора.

Європейці, зокрема французи, давно вже оцінили переваги космодрому поблизу нульової широти – від 1968 року діє стартовий майданчик Куру, що у Французькій Гвіані. Алкантара – його потенційний безпосередній конкурент.

HIGH-TECH У СЕРЦІ ДЖУНГЛІВ

Підїжджаємо до об'єкта. На перший погляд, звичайнісінька військова частина. Прискіплива перевірка документів на КПП, далі зустріч із привітним командувачем космодрому полковником Рікардо Родрігесом Ранжелом. Про нього кажуть «пілот від Бога». Щодня, практично за будь-якої погоди, він прибуває на роботу літаком. Добиратися по-

має серйозні амбіції. «Ми не купуємо товарів, ми купуємо технології» – це гасло останніми роками сприймають у найбільшій південноамериканській країні як національну ідею.

Розвивати власну космічну галузь Бразилія просто приречена. Екваторіальні ліси Амазонії – ідеальне місце для запуску космічних апаратів. Рікардо Родрігес Ранжел люб'язно пропонує мені подивитися на космодром із повітря й сам сідає за штурвал гелікоптера. Алкантара – суцільне зелене море. Сотні кілометрів на захід – жодного міста, непролазні джунглі, зі сходу – безкрая Атлантика. Відпрацьовані ступені ракет не падатимуть на голови людям (як це трапляється поблизу «Байконура». – Ред.), пояснює командувач. Інша перевага – економічна. Будь-яка ракета, що стартує з екватора, може вивести на орбіту на 30% більше корисного вантажу, або ж зекономити до третини пального – порівняно з тими, що злітають у помірних широтах.

В ОЧІКУВАННІ СПІЛЬНОЇ РАКЕТИ

Очевидно, що в космічному проєкті «Алкантара» Бразилія та Україна знайшли одна одну. В тієї – амбіції, в іншої – технології. Там – унікальне місце для космодрому, тут – надійна ракета.

Власний носій середнього класу бразильці почали проєктувати ще 40 років тому. Щоправда, бракувало грошей і знань, тож успіхи не виявилися значними. Максимум, на що спроможна їхня техніка сьогодні, – піднімати на висоту 150 км зонди для сканування поверхні Землі. Щоб виводити

на орбіту супутники, бразильці спроектували власну ракету. Багато років поспіль вона вперто не хотіла злітати, аж нарешті взагалі вибухнула. На стартівому майданчику загинула 21 особа.

Купити космічні технології сьогодні практично неможливо – у світі існує такий собі закритий клуб країн, які їх мають і нікому не передають. Кількарічні пошуки партнерів привели бразильців у дніпропетровське КБ «Південне». Накинули око на ракету середнього класу Циклон-3.

Українські ракетоносії «Дніпро» та «Зеніт» активно запускають із «Байконура» та «Морського старту». Циклон наразі не такий популярний. А дарма, Олександр Сердюк, один із директорів українсько-бразильської компанії «Алкантара Циклон Спейс», наводить статистику. Циклон-3 відлітав понад 200 разів і має чи не найкращу статистику у світі – жодної аварії! Утім, керівництву КБ «Південне» довелося ще кілька років доводити, що Україна спроможна сама, без допомоги Росії, виготовляти двигуни для ракети. Навіть «мізки» – інерціальне ядро – довелося спроектувати заново.

Чому Бразилія вибрала саме Україну в партнери, залишається таємницею. Може, річ у тих-таки ракетних технологіях. Бразильці лише готуються запускати модернізований Циклон-4, а вже заявляють про бажання створити разом із нашими спеціалістами новий ракетоносій Циклон-5.

ІЗ БРАЗИЛЬСЬКИМ КОЛОРИТОМ

Спільне українсько-бразильське підприємство, або, як його тут

ромом із міста Сан-Луїса йому довго й не дуже зручно. Спершу пан офіцер показує космодромівську гордість. Уже кілька останніх років військові модернізують ЦУП (Центр управління польотами), і тепер він має вигляд, як у сучасному голлівудському блокбастері про міжпланетні мандрівки.

На вході сканують відбитки пальців, всюди перегородки зі звуконепроникного скла, яке за бажання чергового вмиє тає матовим – захист від сторонніх очей. Сотні комп'ютерів, кілометри оптоволокна, 480 телекамер по всій території. Усі об'єкти ніби промовляють: Бразилія не шкодує грошей на власну ракетну програму. Країна вийшла з фінансової кризи ще потужнішою (економіка її піднялася на сьоме місце у світі, обігнавши Італію) і

НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНТЕРЕС. Використання ракетоносіїв Циклон-4 на Алкантарі дозволить Україні заробляти \$100 млн щороку

водити земляні роботи неможливо – важка техніка просто потопає у джунглях. Інша проблема – поблизу космодрому немає кар'єрів. Щебінь, пісок, цемент потрібно везти або 420 км вантажівками, або 42 км морем. І так і так виходить дорого. Надто коли врахувати, що йдеться про тисячі тонн бетону. Зрештою, поблизу й немає порту, який зміг би прийняти ракету – конструкцію 42 метри завдовжки. Бразильці обіцяють його звести, але часу замало. Запасний варіант – доправити Циклон-4 повітрям. На щастя, існує Ан-124 («Руслан»), космічний вантаж якраз поміщається в цей літак. І чи не найголовніша проблема – фінансування. Будівництво самого стартового майданчика здійснює бінаціональна компанія, тобто його ведуть коштом двох держбюджетів. Київ останнім часом не платить. На сьогодні Бразилія вже інвестувала у проєкт понад \$107 млн, тоді як Україна лише трохи понад \$62 млн. Такі нерівні грошові впливання непокоять наших партнерів. Проблему з фінансуванням, не виключено, допоможе вирішити президент Віктор Янукович, який збирається відвідати Бразилію у травні. Звісно, якщо через ці борги він просто не відмовиться від самої поїздки. ■

УКРАЇНЬСЬКА ДАНИНА

Загальна сума зобов'язань –

\$243,6

МЛН

Інвестовано у проєкт –

\$62,5

МЛН

Залишок –

\$181,1

МЛН

називають, бінаціональна компанія, розміщене у столиці країни – Бразилія. В модерновому офісному центрі займає аж два поверхи. Тут усього порівну: два директори, половина співробітників – українці, половина – бразильці. Тільки прислуга з місцевих. Сергій Філімонов, помічник директора компанії, пригадує, як наші земляки довго не погоджувалися на кельнера в офісі, аж поки їм пояснили, що тут так заведено. Він, який провів у Бразилії вже кілька років, зрозумів, що всі жителі цієї країни поділяються на дві групи: на тих, у кого є прислуга, і на саму прислугу. І це зовсім не означає, ніби останні – неможливі люди. Наприклад, жінка, яка привозить продукти в його квартиру, приїздить на власному авто.

«Українці та бразильці чимось схожі, – зазначає Філімонов, – довго запрягають, але швидко їдуть. Документи мандрують тут між міністерствами

цілі тижні. Чи не найскладніше – отримати дозвіл на будівництво. Ліцензії видає національна природоохоронна компанія, яка не підпорядковується нікому, навіть президентові. Особливо важко було одержати дозвіл вирубувати ліс на місці майбутнього космодрому. Зрештою, бінаціональна компанія зобов'язалася придбати й висадити вдсятеро більше пальм, ніж зрубують під час будівництва.

А ХТО ЗАПЛАТИТЬ?

Старт ракети Циклон-4 з бразильського космодрому «Алкантара» запланований на кінець 2012 року. Самі бразильці переконані, що встигнуть усе підготувати. Українці вже починають сумніватися. Головний інженер будівництва генерал у відставці Сергій Малиновський розказує лише про основні перешкоди. Кілька місяців щороку тут постійно дощить, про-

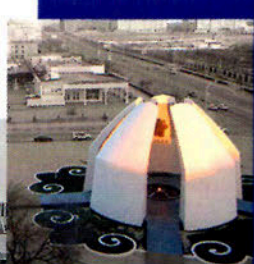
ДОВІДКА

На космодромі «Алкантара» у 1990-х роках тестували французькі ракети Ongoron I та Ongoron II. 2003-го з цього майданчика невдало стартувала бразильська VLS-1 (VO3), загинула 21 особа. 2003-го було підписано першу угоду між Україною та Бразилією щодо можливого запуску з «Алкантари» вітчизняних ракетоносіїв. 2005-го договір ратифікував бразильський парламент, 2006-го було створено спільне підприємство «Алкантара Циклон Спейс». Уряд надав гарантії КБ «Південне» та Південмашу на залучення кредитів у \$150 млн для виготовлення ракетоносіїв та космодромної інфраструктури. Загалом у проєкті задіяно 16 українських підприємств. Загальна вартість робіт (фінансованих на паритетних засадах) – близько \$487 млн. Мета проєкту – запуск комерційних супутників за допомогою ракет «Циклон-4».

МАНДРІВНИКОВІ НА ЗАМІТКУ

Зменшити витрати на дзвінки в роумінгу можна, скориставшись послугою TravelSiM. Вартість вхідних дзвінків з Бразилії – \$0,25 за хвилину, вихідних – \$0,85. Новий внутрішньомережевий тариф (для клубу користувачів ТревелСімкі) дає змогу спілкуватися по \$0,29 за хвилину між абонентами мережі TravelSim у 74 країнах. Водночас відсутні абонплата й плата за з'єднання. Мінімальний стартпакет (із \$5 на рахунок) обійдеться в \$14. Пункти продажу є в усіх областях України. Додаткову інформацію про послугу роумінгу дізнавайтесь на сайті: w.TravelSi.ua або за тел. (044)223-8008

Нові відкриття з Аеросвіт

Новосибірськ

від **\$359*** все враховано в обидва кінці

відкриття в травні
Краснодар
Актау

0 800 509 800*
799** Київстар, Life :)
Beeline, MTC

www.aerosvit.com

*дзвінки безкоштовні зі стаціонарних телефонів на території України

**для дзвінків з мобільних телефонів на території України, вартість 1 хвилини розмови – 1грн, плата за з'єднання нараховується згідно тарифного плану мобільного оператора

Ліцензія АБ #446862 видана Державнаадміністрацією 18.11.09

Не відмовляй собі у відпочинку

Краще місце Закарпаття для сімейного відпочинку

www.bogolvar.com

Україна, Закарпатська область, Ужгородський район,
с. Анталовці, вул. Миру, 17-А
тел./факс: +38 (0312) 72-00-47,
+38 (050) 432-86-11

42 номери Ресторан Дитячий майданчик Інтернет Басейн Сауна Велосипеди Рибалка 230 грн./доба* Екскурсії

* Проживання та харчування на одну особу 230 грн./доба, за умовою перебування понад 5 днів. Пропозиція діє до 28.04.11

НАДІЇ НЕМА

Я людина погодозалежна, і коли в середині квітня на вулиці діється те, що властиве початку березня, в мене виникає когнітивний дисонанс. Щодня заходжу на сайти з прогнозом погоди в пошуках надії на покращення життя. Можна й не сьогодні! Уже місяць, як символ «сонечко» і прийнятну для весни температуру бачу на відстані кількох днів. Зібравши рештки терпіння, чекаю часу Х. Коли ж прокидаюся вранці й помічаю затягнуте хмарами небо чи кволі сніжинки, що б'ються об моє вікно, я готова годинами готувати відбивні на радість сусідам знизу. Нарешті я розумію, що спільного між політиками й метеорологами: вони брешуть! ■■

Валентина
Кузик

ЛЮДИ ГЕТТО

Їду в метро, як-то кажуть, нікого не чіпаю. На «Шулявській» із попереднього вагона вилітає кобзар Тарас Компаніченко в повному обладунку, себто в жупані до колін та з кобзою. Половина кислик облич у моєму вагоні пожваблюється, проводжаючи його більш ніж здивованими поглядами. Я посміхаюся: Тарасові вкотре вдалося «розширити свідомість». Хоча розумію, робиться це через панівне становище постсовкової людини, котрій важко вилізти з яскравого макіяжу, чорної куртки чи центнерної шуби. Решта – «нефори», арт-богема, «шанувальники фольклору» – гетто для самих себе. Добре, є ще громадський транспорт, подумалося. ■■

Роман
Кабачій

ПОВЕРТАЙСЯ!

Звичка – річ украй корисна. Опанувавши добряче ту чи ту справу, ми починаємо виконувати її автоматично, не замислюючись. А самі, користуючись із нагоди, линемо у свої мрії, де все гарно, світло й надійно. Аж отут і починаються курйози. Колежанка, прасуючи сорочку не в кімнаті, а на кухні, поставила праску замість шафи у холодильник. Інший приятель, заїхавши у знайомий провулок, прилаштувався за машиною із включеною «аварійкою». Потім помітив, що якимось надто швидко рухається. Аж тоді збагнув, що курсує за автівкою ДАІ з увімкненими проблісковими маячками. У такий чудернацький спосіб життя нагадує нам: «Не полинай у свої мандри назавжди! Повертайся!» ■■

Дмитро
Вовнянко

Олександр
Михельсон

Наталія
Петринська

Ігор
Кручик

ФАЛЬСИФІКАЦІЙНА ІСТОРІЯ

Факт перший. 9 квітня під Смоленськом, на місці загибелі польської делегації, що торік не змогла долетіти до Катині ушанувати пам'ять розстріляних офіцерів, поміняли пам'ятну табличку: прибрали згадку про те, куди саме прямували 96 осіб на чолі з президентом своєї держави. Факт другий. У російській версії збірки «Чорні плями. Білі плями», виданий торік згідно з програмою діалогу між офіційними Москвою та Варшавою, є звинувачення на адресу неназваних авторів, «пов'язаних з урядовими колами Польської Республіки», які фальсифікують правду про Катинь. Щоправда, в оригіналі замість «Польської Республіки» стоїть «Російська Федерація». Автор помігати фальсифікації не міг – загинув рік тому... То з ким ми там збираємося робити «спільні підручники»? ■■

СТАТУСНІ «ТЬОЛКИ»

Білборд із рекламою столичного ресторану приваблює клієнтів напівоголеними жіночими дупами в поєднанні зі слоганом «Всегда сочная телятина». ТБ розважає передачами «Жіноча логіка», «Холостяк», «Хто проти блондинок», де представниць відповідної статі зображено безмозкими барбі з єдиним прагненням – «удачно вийти заміж» чи бодай знайти собі заможного коханця. Президент Янукович запрошує іноземців їхати на «Євро-2012», щоб помилуватися, як «роздягаються українські жінки». Азаров заявляє, що проводити реформи – «не жіноча справа». Судячи з усього, статус «тьолкі» нині «в пачботе». Саме такою має бути українка, щоб на неї звернув увагу солідний чоловік із барсеткою і цепурою на шиї, а не якийсь романтичний «лох». ■■

КОСМОНАВТ-ГАСТАРБАЙТЕР

Якось у Гурзуфі ми спілкувалися в парку з однією вінницькою письменницею. Раптом до нас підійшов поважного віку чоловік. Ніяково усміхнувся: «Вибачте, я почув, що ви українською розмовляєте. Можна і я?» Ми не зрозуміли: «Можна що?» Він пояснив: «Теж порозмовляю українською. У мене практики обмаль – живу в Москві». Він назвався, ми здивувалися: Павло Попович. Говорив пан космонавт гарною літературною мовою, без якогось помітного регіонального акценту. Кожне слово смакував, мов делікатес... Спілкувався якось жадібно – так, наче після орбітального вакууму хапав земне повітря. Коли ж ми з ним розпрощалися, письменниця співчутливо підсумувала: «Важко йому там. Що то воно – чужина». ■■

Покриття
187 країни,
в мережах GSM та 3G

Взяв з собою за кордон
свій мобільний телефон?
і ДЗВОНИТИ будеш всім?
Тоді для тебе ТревелСіМ!!

**Безкоштовні
вхідні**
в 76 країнах,
в т.ч. Туреччина, Єгипет
та 43 країни Європи

**Вихідні
дзвінки**
в 122 країнах
в межах \$0,29-\$1,00

**Акційні ЄвроСМС
з Європи \$0,15**
**Акційні ТурСМС
з Туреччини \$0,29**

**Варіанти
поповнення**
всі можливі

**Тревел Тариф:
\$0,29**
**між абонентами
мережі ТревелСіМ
із 74 країн світу**

**Зручні
послуги:**
Передзвоніть Мені,
Переказ Коштів,
Локатор тощо

**USA+Canada
no problem!**
пакет GSM-1900
з супер-тарифом :
вхідні \$0,00
вихідні \$0,45

**Точки
продажу**
у всіх областях України
та в мережах партнерів

Країна перебування	Вихід \$	Вхід	Країна перебування	Вихід \$	Вхід	Країна перебування	Вихід \$	Вхід
Австрія	0,39	0,00	Італія	0,59	0,00	Туреччина	0,55	0,00
Бельгія	0,59	0,00	Кіпр	0,29	0,00	Угорщина	0,59	0,00
Болгарія	0,75	0,20	Латвія, Литва	0,39	0,00	Фінляндія	0,39	0,00
Велика Британія	0,39	0,00	Німеччина	0,49	0,00	Франція	0,49	0,00
Греція	0,39	0,00	Польща	0,39	0,00	Хорватія	0,55	0,00
Грузія	0,55	0,00	Росія	0,45	0,00	Чехія	0,55	0,00
Єгипет	0,55	0,00	Словаччина	0,55	0,00	Швейцарія	0,65	0,00
Іспанія	0,59	0,00	Таїланд	0,85	0,25	Швеція	0,39	0,00

довідка та інформація про точки продажу:
(050) 800-1001 (044) 223-8008 (098) 800-1001
w.TravelSiM.ua

Кращий
Дилер
2007

платиновий
партнер
2008

платиновий
партнер
2009

платиновий
партнер
2010

Класом вище!

Оновлена модель Mercedes-Benz С-Клас.

2 000 нових компонентів вирізняють останнє покоління Mercedes-Benz С-Клас від його попередника.

Динамічний, енергійний дизайн С-class ідеально поєднується з елегантністю і красою.

Впевнений зовнішній вигляд автомобіля засвідчує успішність та бездоганний смак його власника.

ВІД 9% У ГРИВНІ*

БЕЗ БУДЬ-ЯКИХ ЩОМІСЯЧНИХ КОМІСІЙ.**

www.mercedes-benz.ua

0 800 500 160

(Дзвінки зі стаціонарних телефонів в межах України безкоштовні)

Mercedes-Benz
Найкраще або нічого.

КРЕДИТУЄ:

Universal Bank

Партнер сьогодні. Партнер назавжди.

* Матерія на увазі 9 цілих 5 сотих відсотки річних.

** Детальні умови надання кредиту запитуйте в автосалонах.

Депозити, кредити та інші види банківських послуг. Ліцензія НБУ № 92 від 22.07.2009 р. ПАТ «Універсал Банк»